

Den allmänna pensionen, EU och konventionerna

Beslutsdatum 2001-01-08

Innehåll

Förkortningar	5
Sammanfattning	7
1. Läsanvisningar	9
2. Allmänt	11
3. Konventioner	14
3.1 Konventioner om social trygghet i förhållande till förordning 1408/71	14
3.2 Konventioner om social trygghet med länder utanför EU/EES-området.....	15
4. Omfattad personkrets	18
5. Ansvariga och administrerande institutioner m.m.	23
6. Sakområden	25
7. Tillämplig lagstiftning	29
8. Förmåner vid invaliditet, ålderdom och dödsfall	31
8.1 Allmänt	31
8.2 Barnpension	33
8.3 Rätt till folkpension i form av ålderspension för den som är född 1937 eller tidigare och i form av förtidspension/sjukbidrag och efterlevandepension vid bosättning i Sverige.....	35
8.4 Rätt till folkpension i form av ålderspension för den som är född 1937 eller tidigare och i form av förtidspension/sjukbidrag och efterlevandepension vid bosättning utanför Sverige	37
8.5 Rätt till folkpension enligt förordning 1408/71 vid bosättning i annat medlemsland	38
8.6 Rätt till tilläggspension och inkomstpension	39
8.7 Beräkning av folkpension, tilläggspension och inkomstpension	41
8.8 Gemensamma bestämmelser om pensionsförmåner	52
8.9 Beslut om pension.....	57
8.10 Särskilda bestämmelser om invalidpension	58
9. Familjeförmåner för pensionärer och barn som har förlorat en förälder eller båda föräldrarna	60
9.1 Allmänt	60
9.2 Barntillägg och övriga förmåner till pensionärer samt barnpension i form av folk- och tilläggspension och övriga förmåner till barn som förlorat en av föräldrarna eller båda föräldrarna.....	61
9.3 Barnpension och familjebidrag (familjeförmåner) till barn som har förlorat en av föräldrarna eller båda föräldrarna.....	63
9.4 Rätt enligt lagstiftningen i två eller flera medlemsländer till familjebidrag för pensionärer med barn och för barn med barnpension	67
9.5 Gemensamma bestämmelser för familjeförmåner/familjebidrag	69
10. Återbetalning av för mycket utbetald ersättning	72
11. Omräkning av valutor	76
12. Överklagande	78
13. Blanketter	79

14. Diverse förteckningar	83
Sakregister	95

Förkortningar

AFL	Lagen (1962:38) om allmän försäkring
AK	Administrativa kommissionen för social trygghet för migrerande arbetare
BTP	Bostadstillägg till pensionärer
EES	Europeiska ekonomiska samarbetsområdet
EG	Europeiska gemenskapen
EU	Europeiska unionen
GarpL	Lagen (1998:702) om garantipension
InfL	Lagen (1998:675) om införande av lagen om inkomstgrundad ålderspension
LAF	Lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring
LIP	Lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension
NK	Nordiska konventionen (1993:1529)
PGB	Pensionsgrundande belopp
PGI	Pensionsgrundande inkomst
PTS	Pensionstillskott
RFFS	Riksförsäkringsverkets författningssamling
RFV	Riksförsäkringsverket
SofL	Socialförsäkringslagen (1999:799)
SPT	Särskilt pensionstillägg till ålderspension för långvarig vård av sjukt eller handikappat barn

Sammanfattning

Den 1 januari 1958 trädde ett avtal, det s.k. Romfördraget, om den Europeiska Ekonomiska gemenskapen (EEG) i kraft. Genom detta avtal åtog sig de ursprungliga medlemsländerna Belgien, Frankrike, Italien, Luxemburg, Nederländerna och Tyskland inte bara att bilda en tullunion utan också att skapa en ekonomisk gemenskap.

En av de viktigaste principerna i Romfördraget om upprättande av en europeisk ekonomisk gemenskap är principen om arbetskraftens fria rörlighet. För att medborgarna i de olika medlemsländerna ska kunna flytta från ett land till ett annat inom Europeiska unionen (EU) för att arbeta finns det ett detaljerat regelsystem för samordning av medlemsländernas regler för social trygghet. Dessa regler hittar man dels i förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpning av systemen för social trygghet när anställda och egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen dels i förordning (EEG) nr 574/72 om tillämpning av förordning 1408/71. Avsikten med dessa båda förordningar är att i största möjliga utsträckning samordna förmåner från de olika medlemsländerna. På detta sätt undviker man att personer som har tjänat in rätt till förmåner i ett land förlorar dessa om de flyttar till ett annat land eller går miste om förmåner i inflyttningslandet. Avsikten är emellertid inte att harmonisera medlemsländernas lagstiftningar. Det innebär att det är varje lands lagstiftning som avgör rätten till förmåner.

Bestämmelserna är endast tillämpliga för personer som är eller har varit omfattade av ett eller flera medlemsländers lagstiftningar för socialförsäkring.

Huvudprinciper

Samordningen bestäms utifrån fyra huvudprinciper.

Likabehandling

En av de bärande principerna i Romfördraget är att all diskriminering på grund av nationalitet är förbjuden inom EU. Denna princip om likabehandling, oavsett medborgarskap, finns också i förordning 1408/71. Likabehandlingsprincipen innebär att personer som omfattas av förordning 1408/71 och som är bosatta i ett medlemsland har samma rättigheter och skyldigheter som landets egna medborgare i fråga om de socialförsäkringsförmåner, som omfattas av förordningen. Det betyder att villkor i ett medlemslands lagstiftning om krav på medborgarskap inte kan göras gällande gentemot personer som är omfattade av förordningen (artikel 3 förordning 1408/71).

Sammanläggning

Sammanläggningsprincipen syftar till att anställda och egenföretagare som arbetar i ett medlemsland inte skall gå miste om förmåner eller rättigheter som de tidigare har tjänat in i ett annat medlemsland.

Det betyder att om ett medlemslands lagstiftning innehåller bestämmelser som kräver viss tids försäkring, arbete eller bosättning för rätt till förmåner ska sådan tid i ett annat medlemsland beaktas om det behövs. Perioder i ett annat medlemsland ska alltså räknas med som om de hade fullgjorts i det förstnämnda landet. Detta är en genomgående princip och gäller för alla förmånsslag som omfattas av förordning 1408/71 med undantag för förmåner vid olycksfall i arbetet och arbetssjukdomar. Anledningen till att principen inte tillämpas på dessa förmåner är att den anställde eller egenföretagaren är försäkrad i och med att arbetet påbörjas. Bestämmelser om sammanläggning av försäkringsperioder på pensionsområdet finns i artikel 45 förordning 1408/71.

Exportabilitet

Exportabilitetsprincipen innebär att förmåner vid invaliditet, ålderdom, till efterlevande och vid arbetssjukdom eller olycksfall i arbetet samt vid dödsfall ska kunna betalas ut i det medlemsland där den berättigade är bosatt. Detta betyder att kontantförmåner som någon har förvärvat i ett medlemsland ska betalas ut om den berättigade bor i eller flyttar till ett annat medlemsland (artikel 10 förordning 1408/71).

Pro rata temporis

Pro rata temporisprincipen tillämpas vid beräkning av pension i fall då en pensionstagare till följd av arbete eller bosättning i flera medlemsländer har tjänat in rätt till pension i mer än ett medlemsland. Han har då rätt till en proportionellt beräknad pension från vart och ett av de länder som han tjänat in rätt till pension i (artikel 46 förordning 1408/71).

Utöver de fyra huvudprinciperna beträffande samordning av medlemslänternas lagstiftning på socialförsäkringsområdet finns en femte huvudprincip i förordning 1408/71, nämligen principen om ett lands lagstiftning. Se vidare kapitel 7.

1. Läsanvisningar

Syftet med denna vägledning är att vara ett hjälpmedel för Försäkringskassans handläggare. Den ska ses som ett komplement till de föreskrifter i nationell lagstiftning, konventioner och förordningarna (EEG) nr 1408/71 och (EEG) nr 574/72 som handläggaren har att tillämpa i pensionsärenden. Vägledningen har avgränsats till att omfatta pensionsområdet samt familjeförmåner till den som uppbär pension.

Kapitel och avsnitt

Vägledningen är indelad i ett antal kapitel, som vart och ett behandlar ett område t.ex. kapitel 6 *Sakområden*. Vissa kapitel är indelade i avsnitt t.ex. kapitel 8 *Förmåner vid invaliditet, ålderdom och dödsfall*. Under varje avsnitt finns rubriker i kursiv stil som mera detaljerat anger vad texten handlar om.

Varje kapitel inleds med några rader om innehållet och/eller syftet.

Hänvisningar

Vägledningen är skriven på ett sådant sätt att den kan läsas utan tillgång till de bestämmelser som den grundas på. I texten finns dock hänvisningar till aktuella lagrum. Dessa hänvisningar är i regel angivna inom parentes i direkt anslutning till det stycke som behandlar den bestämmelse som det hänvisas till, exempelvis *sådan period ska styrkas med ett intyg utfärdat på blankett (E205) som utfärdas av den behöriga institutionen i det andra landet* (artikel 1 förordning 1408/71 och artikel 43 förordning 574/72).

Det förekommer också hänvisningar i texten till andra platser i denna vägledning. Dessa hänvisningar består då antingen av numret på det kapitel eller numret på det avsnitt som hänvisas till.

Det förekommer även hänvisningar till andra vägledningar och allmänna råd i den äldre serie som ska ersättas med vägledningar.

Länkar

Denna vägledning är elektroniskt lagrad och tillgänglig på SFA:s intranät. När vägledningen läses från bildskärmen finns det möjlighet att använda de länkar som lagts in i texten. Genom att ”klicka” på länken, kommer den text som länken hänvisar till upp på bildskärmen. Länkarna är skrivna med blå text och understrukna.

Förordning (EEG)1408//71 i uppdaterad version finns på Internet under adress http://www.europa.eu.int/eur-lex/sv/lif/dat/1971/sv_371R1408.html

Förordning 574/72 finns under adress

http://www.europa.eu.int/eurlex/sv/lif/dat/1972/sv_372R0574.html

EG-domstolens domar hittar man under adress <http://www.curia.eu.int>

Administrativa kommissionens beslut hittar man under

<http://www.europa.eu.int/>

Att hitta rätt i vägledningen

I vägledningen finns en innehållsförteckning och ett alfabetiskt sakregister.

Innehållsförteckningen är placerad först i vägledningen och ger en översiktlig bild av vägledningens kapitel och avsnitt.

Sakregistret finns allra sist och innehåller ungefär 160 sökord med sidhänvisningar. För att underlätta sökningen är en del sökord eller begrepp synonyma med varandra. Synonymerna är placerade på sina respektive platser men leder till samma sidhänvisning.

2. Allmänt

Detta kapitel handlar bland annat om vad ett medlemskap i EU innebär på socialförsäkringsområdet beträffande lagstiftning och territoriell omfattning.

Medlem i EU

Fr.o.m. den 1 januari 1995 är Sverige medlem i EU. I EU ingår 15 länder. Dessa är förutom Sverige, Belgien, Danmark, Finland, Frankrike, Grekland, Irland, Italien, Luxemburg, Nederländerna, Portugal, Spanien, Storbritannien och Nordirland, Tyskland och Österrike.

Ett medlemskap i EU innebär bl.a. att EU:s regler om social trygghet skall tillämpas i medlemsländerna. Bestämmelser om social trygghet finns som nämnts tidigare framför allt i förordning 1408/71, förordning 574/72 om tillämpning av förordning 1408/71. Dessa förordningar omfattar inte sociala förmåner. Bestämmelser om sociala förmåner, som bland annat består av socialhjälp, finns i förordning 1612/68 om arbetskraftens fria rörlighet inom gemenskapen.

Förordning 1408/71 och förordning 574/72

Förordningarna kommer i fortsättningen att i de flesta fall endast benämnas förordning 1408/71 respektive förordning 574/72.

EES-avtalet

Dessa förordningar har varit tillämpliga i Sverige sedan den 1 januari 1994 då EES-avtalet trädde i kraft. EES-avtalet gäller mellan EU:s 15 medlemsländer och Island, Liechtenstein och Norge.

Maastricht-avtalet

Den 1 november 1993 trädde Maastricht-avtalet i kraft. Då bytte den europeiska gemenskapen (EG) namn till den europeiska unionen (EU), som då avser det totala samarbetet. Begreppet EG kommer dock även fortsättningsvis att användas i vissa sammanhang. Det gäller framförallt den inre marknaden, rättsreglerna och institutionerna t.ex. EG-domstolen.

Territoriell omfattning

Förordning 1408/71 gäller liksom Romfördraget inom EU-ländernas territorier. För Frankrike innebär det att fastlandsterritoriet, dvs. det egentliga Frankrike, och de utomeuropeiska departementen omfattas av förordningen. Dessa departement är Guadeloupe, Martinique, Réunion, Saint-Pierre-et-Miquelon och Franska Guyana. Beträffande Portugal omfattas Azorerna och Madeira och beträffande Spanien Kanarieöarna. Vad beträffar Storbritannien

så gäller förordningen också för Gibraltar men däremot inte för Kanalöarna och ön Man.

Färöarna och Grönland tillhör inte EU. Grönland tillhörde gemenskapen fram till år 1985. Rättigheter som har tjänats in enligt förordning 1408/71 fram till tidpunkten för utträdet är dock fortfarande skyddade. Vidare har personer som omfattas av förordningen rätt till akut sjukvård om de vistas tillfälligt på Grönland. Personer som är försäkrade på Färöarna och Grönland omfattas dock av bestämmelserna i förordningen genom den nordiska konventionen (NK), se vidare kapitel 3.

Omfattad personkrets

Förordning 1408/71 gäller för anställda, egenföretagare och studerande som omfattas eller har omfattats av lagstiftningen i en eller flera medlemsstater och som är medborgare i en medlemsstat. Förordningen gäller också för statslösa eller flyktingar som är bosatta i ett medlemsland samt för familjemedlemmar och efterlevande till dessa personer (artikel 2 förordning 1408/71).

Bilagor till förordningarna

Till såväl förordning 1408/71 som förordning 574/72 finns bilagor som innehåller särbestämmelser för de olika länderna samt uppgifter om behöriga myndigheter, institutioner m.m. Där finns också upplysningar om till vilken institution eller myndighet i de olika länderna ansökningshandlingar ska lämnas.

Bilaga VI till EES-avtalet

De länder som omfattas av EES-avtalet har på motsvarande sätt kunnat ange uppgifter i de olika bilagorna. De uppgifterna finns inte direkt i bilagorna till förordningarna utan har tagits in i bilaga VI till EES-avtalet. Där anges sedan bilaga för bilaga vad de länder som omfattas av EES-avtalet har noterat i bilagorna till förordningarna 1408/71 och 574/72.

Administrativa kommissionen

I bilaga VI till EES-avtalet anges också att vissa beslut och rekommendationer från Administrativa kommissionen för migrerande arbetare (AK) angående tillämpningen av förordningarna 1408/71 och 574/72 också ska beaktas av de länder som omfattas av EES-avtalet.

AK ska enligt förordning 1408/71 bl.a. ha hand om frågor om tolkningen av bestämmelserna i denna förordning.

Medlemsstat

Vid tillämpningen av förordningarna 1408/71 och 574/72 ska enligt bilaga VI till EES-avtalet med medlemsstat även avses de länder som omfattas av EES-avtalet. I denna vägledning används benämningen medlemsland. Det avser då även Island, Liechtenstein och Norge.

Blanketter

För tillämpningen av förordningarna 1408/71 och 574/72 finns det på pensionsområdet elva blanketter för bl.a. ansökan om pensionsförmåner och för att kunna dokumentera försäkringsperioder. Enligt AK:s beslut nr 130 ska varje land ha alla blanketter. Blanketterna ska finnas tillgängliga på alla språk som är officiella inom EU och ska för övrigt vara identiska. Blanketten E 205, *intyg över försäkringshistoriken* är den enda blankett som är utformad efter resp. medlemslands lagstiftning och därför ser något olika ut i de olika länderna.

En förteckning över och en beskrivning av de blanketter som ska användas för tillämpningen av förordningarna 1408/71 och 574/72 finns i kapitel 13.

3. Konventioner

Detta kapitel handlar om de konventioner om social trygghet som Sverige har ingått med länder inom EU/EES och övriga länder och som omfattar pension. Vilka dessa länder är framgår av kapitel 14.

3.1 Konventioner om social trygghet i förhållande till förordning 1408/71

Sverige har träffat överenskommelser om social trygghet, s.k. socialförsäkringskonventioner med samtliga länder inom EU/EES utom Belgien, Irland och Liechtenstein.

Förordning 1408/71 ersätter i huvudsak konventionerna. Det finns dock en möjlighet att behålla enskilda bestämmelser i en konvention. Dessa bestämmelser gäller då före bestämmelserna i förordningen. Om de konventionsslutande länderna vill behålla bestämmelser i konventionen ska detta antecknas i bilaga III till förordningen (artikel 6–8 förordning 1408/71). De nordiska länderna har t.ex. kommit överens om att anteckna artikel 10 i nordiska konventionen (NK) i bilaga III. Denna artikel innehåller bestämmelser om täckande av merutgifter vid hemresa.

Fortsatt tillämplighet

Konventionerna kommer i fortsättningen att framför allt gälla för personer som inte omfattas av förordning 1408/71, t.ex. personer som inte är medborgare i något medlemsland, men som i övrigt omfattas av lagstiftningen i något av dessa länder.

Medlemsländerna har även möjlighet att vid behov sluta nya konventioner som bygger på den princip och anda som finns i förordningen (artikel 8 förordning 1408/71).

Sverige och Storbritannien och Nordirland har kommit överens om att konventionen om social trygghet mellan länderna ska upphöra att gälla för alla personer för vilka bestämmelserna i förordningarna 1408/71 och 574/72 gäller. Konventionens bestämmelser gäller i fortsättningen vad avser förmåner, pensioner eller ersättningar som beviljats före den 1 januari 1994, dvs. före EES-avtalets ikraftträdande, ansökningar om förmåner som har gjorts men inte avgjorts före den 1 januari 1994 samt ansökningar om förmåner som har gjorts efter den 1 januari 1994 och som avser tid före avtalet (Förordningen (1992:1090) om ändring i förordningen (1988:106) om tillämpning av konventionen mellan Sverige och Förenade Konungariket Storbritannien och Nordirland).

Med anledning av EES-avtalet kom de nordiska länderna överens om en ändring av 1981 års nordiska konvention för att anpassa den till EG:s regelsystem. Denna ändrade nordiska konvention (1993:1529) om social trygghet gäller fr.o.m. den 1 januari 1994.

Den nordiska konventionen är uppbyggd med utgångspunkt från reglerna i förordningarna 1408/71 och 574/72. Konventionen omfattar dock en vidare personkrets i och med att den täcker alla som är bosatta i Norden och inte knyter an till förvärvsverksamhet i ett land. Den gäller först och främst nordiska medborgare som aldrig har förvärvsarbetat samt personer som inte är medborgare i något medlemsland och som är eller har varit omfattade av ett nordiskt lands lagstiftning. Vissa bestämmelser gäller även för personer som omfattas av förordningen. Reglerna om rätt till grundpension gäller dock enbart nordiska medborgare.

Särskilda blanketter för tillämpningen av den nordiska konventionen har tagits fram. Dessa blanketter ska i princip endast användas för personer som inte omfattas av förordning 1408/71.

Även den konvention om social trygghet mellan Sverige och Österrike som trädde i kraft den 1 november 1976 har reviderats med anledning av medlemskapet i EU. Genom denna nya konvention (1997:265) är fr.o.m. den 1 juli 1997 reglerna i förordning 1408/71 tillämpliga på personer som är eller har varit omfattade av svensk eller österrikisk lagstiftning.

3.2 Konventioner om social trygghet med länder utanför EU/EES-området

Enligt socialförsäkringslagen (SofL) är den som är bosatt i Sverige försäkrad för vissa förmåner och den som arbetar i Sverige försäkrad för delvis andra förmåner. Om försäkringskassan finner att bestämmelserna i SofL kolliderar med bestämmelser i en konvention har konventionens bestämmelser företräde.

Omfattad lagstiftning

Samtliga dessa konventioner omfattar för Sveriges del lagstiftningen om folkpension och tilläggspension.

I dessa konventioner utom den med USA finns bestämmelser som innebär att konventionerna är tillämpliga på lagstiftning som kodifierar, ändrar eller kompletterar den angivna lagstiftningen. För att konventionen ska bli tillämplig på lagstiftning om ett nytt system eller en ny gren av social trygghet krävs det att länderna träffar en särskild överenskommelse om detta.

Eftersom pensionsreformen innebär en så omfattande ändring av det svenska pensionssystemet har Socialdepartementet ansett att det är nödvändigt med en omförhandling av konventionerna. I avvaktan på att detta ska ske gäller fr.o.m. den 1 januari 2001 följande.

Personkrets med rätt till folkpension

Konventionerna med Jugoslavien (gäller även avtalen med Bosnien - Hercegovina, Kroatien och Slovenien), Schweiz och Turkiet omfattar endast medborgare.

Konventionerna med Chile, Israel, Kanada, Kap Verde, Marocko och USA omfattar förutom medborgare i respektive land även flyktingar, statslösa och personer som härleder sin rätt från en sådan person.

Konventionernas regler gäller vid bedömning av rätt till folkpension i form av ålderspension för personer födda 1937 eller tidigare samt i form av förtidspension/sjukbidrag och efterlevandepension. Med stöd av bestämmelser i införandelagen (InfL) ska reglerna i konventionerna som har tillämpats vid tillgodoräknande av pensionsgrundande inkomst, pensionspoäng eller vårdår enligt AFL fr.o.m. 1999 i stället tillämpas vid tillgodoräknande av pensionsgrundande inkomst, pensionspoäng eller vårdår enligt lagen om inkomstgrundad ålderspension (27 § InfL).

Fr.o.m. den 1 januari 2001 upphör förmånen folkpension i form av ålderspension för personer födda 1938 eller senare. (Folkpension i form av ålderspension till personer födda 1937 eller tidigare samt i form av förtids- och efterlevandepension upphör först fr.o.m. 2003). Vid beräkning av den årliga tilläggspensionen utgör pensionen summan av 60 procent x prisbasbeloppet x medelpoängen (max medeltalet av de 15 bästa åren) och 96 procent av prisbasbeloppet för den som är ogift (78,5 procent för den som är gift). Det betyder att beräkningsunderlaget för tilläggspensionen ökar med det basbelopp som vid fastställandet av den ursprungliga pensionsgrundande inkomsten räknades av och i stället beviljades i form av folkpension beräknad i 30-delar. Personer som är födda 1954 eller senare får ingen tilläggspension. Pensionspoäng som dessa personer eventuellt har tillgodoräknats för tid före den 1 januari 2001 (ikraftträdandet av LIP) kommer i stället att ökas med talet ett. Eftersom man på detta sätt kan sägas ha blivit kompenserad för den folkpension som upphör kan konventionerna tillämpas i dess nuvarande lydelse i avvaktan på att de kommer att förhandlas om.

Likabehandling

I konventionerna finns bestämmelser som innebär att personer som omfattas av konventionerna har samma rättigheter och skyldigheter som personer i den andra fördragsslutande staten.

Det finns inga bestämmelser i SofL eller lagen om inkomstgrundad ålderspension (LIP) som innebär en diskriminering på grund av medborgarskap.

Sammanläggning av försäkringsperioder

För dem som kan ha rätt till folkpension och tilläggspension enligt AFL eller tilläggspension enligt LIP har bestämmelserna i konventionerna om sammanläggning av försäkringsperioder betydelse. En person som söker svensk pension och inte har bott minst tre år i Sverige eller har minst tre år med pensionsgrundande inkomst kan ändå få rätt till svensk pension. Den rätten kan finnas under förutsättning att hon eller han omfattas av någon av nämnda konventioner. Försäkringskassan ska i sådana fall tillämpa reglerna om sammanläggning av försäkringsperioder.

Prorataberäknad pension, d.v.s. proportionellt beräknad pension

Om rätt till pension finns, med beaktande av reglerna om sammanläggning av försäkringsperioder, beräknas pensionen i förhållande till intjänad tid i respektive land.

Export

Samtliga konventioner tillåter utbetalning av folkpension vid bosättning utanför Sverige. Folkpensionens storlek är i dessa fall beroende av antal år med pensionspoäng och betalas alltså i dessa fall ut i 30-delar. För den som är född 1938 eller senare gäller vad som sagt ovan under stycket personkrets med rätt till folkpension. Bostadstillägg till pensionär, handikappersättning, vårdbidrag och pensionstillskott kan inte betalas ut vid bosättning utomlands med stöd av konventionerna.

Fr.o.m. den 1 januari 2001 träder en ny lag om handikappersättning och vårdbidrag i kraft. Med stöd av denna lag och SofL kommer handikappersättning endast kunna beviljas som självständig förmån och endast vid bosättning i Sverige. Med stöd av övergångsbestämmelser till den förra lagen kommer emellertid den som bor utomlands i december år 2000 och har handikappersättning som tillägg till sin pension att få behålla förmånen utan hinder av bestämmelserna i SofL. Handikappersättningen ska i dessa fall beräknas enligt äldre bestämmelser, d.v.s. i 30-/40-delar. Har handikappersättningen beviljats för en begränsad tid enligt reglerna i 9 kap 3 § AFL ska de nya reglerna tillämpas vid prövning av rätt till förmånen när denna tid gått ut ((Lagen (1998:703) om handikappersättning och vårdbidrag och lagen (2000:786) om ändring i lagen (1998:703) om handikappersättning och vårdbidrag)).

Den som är född 1937 eller tidigare och har tjänat in rätt till en arbetsbaserad folkpension i form av ålderspension har rätt att uppbära denna förmån vid bosättning utanför Sverige oavsett medborgarskap. Detsamma gäller folkpension i form av förtidspension/sjukbidrag samt efterlevandepension om den avlidne har tjänat in rätt till en arbetsbaserad folkpension (4 kap 6 § SofL).

Jugoslavisk medborgare som är född 1917 eller tidigare och var mantals-skriven i Sverige de år hon eller han fyllde 57–62 år har med stöd av konventionen rätt till pensionstillskott (PTS) i 30-delar vid bosättning utomlands.

EU och dess medlemsländer har ingått ett avtal med Schweiz på bland annat socialförsäkringsområdet. Avtalet väntas träda i kraft senare under år 2001. I avvaktan på ikraftträdandet gäller bestämmelserna i konventionen mellan Sverige och Schweiz.

4. Omfattad personkrets

Detta kapitel handlar om vem som omfattas av bestämmelserna i förordningarna 1408/71 och 574/72 och i vilken egenskap.

Allmänt

Förordning 1408/71 gäller för anställda, egenföretagare och studerande som omfattas eller har omfattats av lagstiftningen i ett eller flera medlemsländer och som är medborgare i ett sådant land. Förordningen gäller också för statslösa eller flyktingar som är bosatta i ett medlemsland samt för familjemedlemmar och efterlevande till dessa personer (artikel 2 förordning 1408/71).

Anställd och egenföretagare

Anställd respektive egenföretagare definieras i förordning 1408/71 som en person som är försäkrad, obligatoriskt eller genom en frivillig fortsättningsförsäkring, mot en eller flera av de risker som täcks av grenarna i ett system för social trygghet för anställda eller egenföretagare (artikel 1 förordning 1408/71).

I praktiken har det ingen betydelse om en person betecknas som anställd eller egenföretagare vid tillämpningen av förordning 1408/71. De flesta bestämmelserna i förordningen gäller för båda typerna av arbetstagare. Bestämmelserna om förmåner vid arbetslöshet gäller dock endast för anställda.

Vid tillämpning av svensk lagstiftning ska varje person som är anställd eller egenföretagare i den mening som anges i lagen om arbetsskadeförsäkring (LAF) anses vara anställd eller egenföretagare (bilaga I avsnitt 1 till förordning 1408/71).

Begreppen anställd och egenföretagare är enligt EG-domstolens praxis snarare att betrakta som EG-rättsliga begrepp än som nationella begrepp. Det är fråga om en definition som med stöd av Romfördraget ska ges en extensiv tolkning för att åstadkomma största möjliga rörlighet för arbetstagare inom EU. Det avgörande är inte om en person faktiskt arbetar som anställd eller egenföretagare utan att han är försäkrad som anställd eller egenföretagare. (Se EG-domstolens dom, mål nr 75/63 Unger).

Detta innebär att både personer som är eller har varit omfattade av ett eller flera medlemsländers lagstiftning om social trygghet omfattas av förordningen. Det medför att i stort sett alla som någon gång i sitt liv har förvärvsarbetat i ett medlemsland och är medborgare i ett medlemsland omfattas av förordningen. (Se EG-domstolens dom, mål nr 300/84 van Roosmalen.)

Det räcker med en mycket svag koppling till förvärvsarbete för att en person ska omfattas av förordning 1408/71. I ett mål fann EG-domstolen att en person inte behöver erhålla ersättning som direkt lön för det arbete han utfört. Det ansågs räcka att den inkomst han fick täckte vissa av hans behov. Se EG-domstolens dom, mål nr 182/78 Pierik. I två domar slår EG-domstolen fast att, om villkoren för att omfattas av förordningen i övrigt är uppfyllda,

ska en person omfattas av den oavsett arbetets omfattning eller arbetstidens längd (mål nr 2/89 Kits van Heijningen och 8/75 Foot-Ball Club d'Andlau).

Personer som utför oavlönat hushållsarbete eller frivilligt arbete ska inte anses som anställda eller egenföretagare. Vidare ska inte personer som söker arbete och som inte tidigare har haft något förvärvsarbete betraktas som anställda eller egenföretagare. Inte heller personer som reser till ett annat medlemsland för att studera ska omfattas. Se EG-domstolens dom, mål nr 66/77 Kuyken.

EG-domstolen har också slagit fast att om en person börjar studera i ett medlemsland efter att först ha förvärvsarbetat där ska han även fortsättningsvis anses som arbetstagare. Det gäller under förutsättning att det finns ett samband mellan det tidigare förvärvsarbetet och studierna. (Se EG-domstolens dom, mål nr 39/86 Lair).

Det fordras inte att en person faktiskt arbetar för att han ska omfattas av bestämmelserna i förordning 1408/71. Det väsentliga är i stället om han kan identifieras som anställd eller egenföretagare enligt den nationella lagstiftningen. Det betyder att personer som har varit anställda eller egenföretagare, t.ex. personer som uppbär pension eller arbetslöshetsersättning, är att anse som anställda respektive egenföretagare. Det kan också vara fråga om personer som tidigare har arbetat men som kvarstår som försäkrade enligt det nationella socialförsäkringssystemet. Vidare kan personer, som har slutat att förvärvsarbeta men som på frivillig väg fortsätter att erlägga avgifter för att även i fortsättningen vara försäkrade, vara omfattade av förordningen.

Det krävs inte heller enligt förordningen att en person, som faller in under någon av definitionerna 'anställd' eller 'egenföretagare' och som reser till ett annat medlemsland måste göra det i syfte att förvärvsarbeta för att han ska omfattas av bestämmelserna i förordningen. Förordningen är även tillämplig om det är fråga om t.ex. en semesterresa till ett annat medlemsland. Det väsentliga är att personen kan identifieras som anställd eller egenföretagare enligt lagstiftningen i det land där han är försäkrad.

Vidare kan en person anses vara arbetstagare i den mening som avses i förordningen även om han inte betalar avgifter när ett försäkringsfall inträffar. Det gäller i fall då det enligt den nationella lagstiftningen inte finns något krav på att avgifter ska erläggas (EG-domstolens dom, mål nr 143/79 Walsh).

Det krävs inte faktisk försäkring i ett medlemsland för att en anställd eller egenföretagare skall omfattas av förordningen. Det viktiga är att han uppfyller villkoren för att kunna anslutas till försäkringen i ett medlemsland. Detta innebär exempelvis att en anställd inte faller utanför försäkringen i ett medlemsland därför att arbetsgivaren har underlåtit att vidta erforderliga anmälningsåtgärder i anställningslandet (EG-domstolens dom, mål nr 39/76 Mouthaan).

Om däremot den anställda eller egenföretagaren har underlåtit att betala föreskrivna avgifter till socialförsäkringen och på grund av detta ställs utanför försäkringen i landet omfattas han inte av skyddet enligt förordningen för den tid han underlåtit att betala avgifter.

Familjemedlem

Familjemedlemmar och efterlevande till anställda och egenföretagare som är medborgare i ett medlemsland omfattas av förordning 1408/71 oavsett medborgarskap. Detsamma gäller familjemedlemmar till statslösa och flyktingar som är bosatta i ett medlemsland (artikel 2 förordning 1408/71). Familjemedlemmar och efterlevande har ingen självständig rätt till förmåner utan får sådana förmåner som kan utges till dem i deras egenskap av familjemedlemmar och efterlevande.

Med familjemedlem respektive efterlevande förstås den som definieras eller erkänns som familjemedlem eller som betecknas som medlem av hushållet enligt den lagstiftning enligt vilken förmåner utges (artikel 1 förordning 1408/71).

När det gäller vårdförmåner vid akut sjukdom under vistelse i ett annat medlemsland avses med familjemedlem en person som erkänns som familjemedlem i det medlemsland där han är bosatt. För familjemedlemmar till en pensionär, vilka vistas i ett annat medlemsland än där de är bosatta, gäller att lagstiftningen i det medlemsland där de är bosatta avgör om de ska betraktas som familjemedlemmar (artikel 1 förordning 1408/71).

Om denna lagstiftning som familjemedlem endast betraktar den som är sammanboende med den anställde eller egenföretagaren, ska detta villkor anses vara uppfyllt om personen för sin försörjning huvudsakligen är ekonomiskt beroende av den anställde eller egenföretagaren (artikel 1 förordning 1408/71).

Vid tillämpning av bestämmelserna om vårdförmåner avses för svensk del med familjemedlem make och barn under 18 år (bilaga 1, avsnitt II N. till förordning 1408/71).

Anställd eller familjemedlem

Att kunna avgöra om en person som i och för sig betraktas som anställd eller egenföretagare i den mening som avses i förordning 1408/71 men som också kan definieras som familjemedlem i förordningens mening ska anses som anställd eller egenföretagare eller familjemedlem har framför allt betydelse vid bestämmandet av vilket medlemslands lagstiftning en person ska omfattas av. En av huvudprinciperna i förordningen är att man ska omfattas av lagstiftningen i endast ett medlemsland. Det gäller både rätten till socialförsäkringsförmåner och skyldigheten att betala socialavgifter.

Efterlevande

Bestämmelserna i förordning 1408/71 gäller dessutom för en efterlevande som är medborgare i ett medlemsland eller är statslös eller flykting och bosatt i ett medlemsland även om den avlidne anställde eller egenföretagaren inte var medborgare i ett medlemsland. Den avlidne måste dock ha omfattats av lagstiftningen i ett eller flera medlemsländer. Som efterlevande anses den som betraktas som efterlevande enligt lagstiftningen i det medlemsland där förmånerna utges. Om enligt det landets lagstiftning endast den som var

samboende med den avlidne erkänns som efterlevande, ska detta villkor anses uppfyllt om personen var ekonomiskt beroende av den avlidne för sin försörjning (artikel 1 förordning 1408/71).

För att få rätt till efterlevandeförmåner krävs inte att den anställde eller egenföretagaren själv har flyttat mellan medlemsländer. Det räcker att den person, som har rätt till efterlevandeförmåner efter honom, har flyttat från ett medlemsland till ett annat (EG-domstolens dom, mål nr 115/77 Laumann).

Det betyder exempelvis att det finns rätt till barnpension och barnbidrag för ett barn oavsett i vilket medlemsland barnet är bosatt även om den avlidne föräldern endast har arbetat och tjänat in pensionsrätt i Sverige.

Statslös och flykting

Den som bedöms som statslös enligt FN-konventionen om statslösas rättsliga ställning eller som flykting enligt FN-konventionen om flyktingars rättsliga ställning samt är bosatt i ett medlemsland omfattas av förordning 1408/71 om han är anställd eller egenföretagare. Som flykting enligt ovan nämnda konvention anses den som befinner sig utanför det land där han är medborgare, därför att han känner välgrundad fruktan för förföljelse på grund av sin ras, nationalitet, tillhörighet till viss samhällsgrupp eller på grund av sin religiösa eller politiska uppfattning. En ytterligare förutsättning för att en person ska anses som flykting är att han inte kan, eller på grund av sin fruktan, inte vill begagna sig av detta lands skydd. Som flykting anses även den som är statslös och som av samma skäl som en flykting befinner sig utanför det land där han tidigare har haft sin vanliga vistelseort och som han inte kan eller på grund av sin fruktan inte vill återvända till (artikel 1 och 2 förordning 1408/71).

Byte av medborgarskap

En person som inte längre är medborgare i ett medlemsland har rätt att erhålla förmåner som grundar sig på försäkrings- eller bosättningsperioder som har fullgjorts i ett medlemsland under tid då han varit medborgare i det landet. Det avgörande är enligt EG-domstolens praxis att en anställd eller egenföretagare var medborgare i ett medlemsland när de perioder som ska ge rätt till den begärda förmånen fullgjordes. Detta stämmer väl överens med reglerna i övergångs- och slutbestämmelserna till förordning 1408/71, där det sägs att man ska ta hänsyn till alla försäkrings- och andra perioder som fullgjorts enligt en medlemsstats lagstiftning före den dag då förordningen började gälla (EG-domstolens dom, mål nr 10/78 Belbouab och artikel 94 förordning 1408/71).

 Exempel

En amerikansk medborgare som är bosatt i Italien ansöker om pension. Vid utredning av ärendet framkommer att han har förvärvsarbetat i Sverige och Italien under sammanlagt 25 år. Under denna tid var han italiensk medborgare. Han har rätt till pension för dessa år eftersom han då var medborgare i ett medlemsland.

Medborgarskapsvillkoret kan däremot inte anses uppfyllt om en person som när arbete utfördes var medborgare i ett land som inte var medlem i EU men hon eller han bytte medborgarskap innan landet blev medlem i EU (EG-domstolens dom, mål nr 105/89 Buhari).

 Exempel

En spansk kvinna arbetade i Sverige under fem år på 1970-talet. Hon blev amerikansk medborgare 1979 i samband med att hon gifte sig med en amerikan och flyttade till USA och förlorade därmed sitt spanska medborgarskap. Hon flyttade tillbaka till Spanien 1997 men behåller sitt amerikanska medborgarskap. Hon ansöker om ålderspension från Sverige för de år hon arbetat här. Eftersom hon inte var spansk medborgare när Spanien blev medlem i EU kan hon inte med stöd av förordningens bestämmelser få svensk pension. Försäkringskassan får i stället pröva hennes rätt till svensk pension med stöd av svensk lagstiftning.

För rätt till förmåner som inte grundar sig på fullgjorda försäkrings- eller bosättningsperioder krävs att sökanden är medborgare i ett medlemsland vid tidpunkten för ansökan (artikel 2 förordning 1408/71).

5. Ansvariga och administrerande institutioner m.m.

Detta kapitel handlar bland annat om vilka institutioner som är behöriga vid tillämpning av förordning 1408/71 och förordning 574/72. I bilaga 1 och 2 till förordning 574/72 anges vilka myndigheter och institutioner som är behöriga i socialförsäkringsärenden.

Behörig stat

Behörig stat är det land där den behöriga institutionen finns. Det innebär att behörig stat är det medlemsland i vilket man är försäkrad för socialförsäkringsförmåner (artikel 1 förordning 1408/71).

Behörig myndighet

Behörig myndighet i Sverige är Socialdepartementet.

Behörig institution – allmänt

Behörig institution är den institution som administrerar socialförsäkringen som en berörd person omfattas av. För Sveriges del är det den försäkringskassa hos vilken en person är försäkrad som är behörig institution. När det gäller handläggning av ärenden om ålderspension för personer som är födda 1938 och senare är Blekinge läns allmänna försäkringskassa fr.o.m. 2001 och tills vidare behörig institution.

Behörig institution för sjömän

För sjömän som inte är bosatta i Sverige är Västra Götalands läns allmänna försäkringskassa, Sjöfartskontoret, behörig institution. Se *Behörig institution – allmänt*.

Behörig institution för utlandsbosatta

För personer som är bosatta utanför Sverige är Stockholms läns allmänna försäkringskassa, utlandskontoret, behörig institution när det gäller handläggning av pensionsärenden och andra förmåner till pensionärer såsom familjebidrag och sjukvård. Se dock *Behörig institution allmänt*.

Behörig institution vid handläggning av arbetsskadeärenden för personer som inte är bosatta i Sverige är antingen Försäkringskassan på orten där olycksfallet inträffade eller där arbetssjukdomen visade sig eller Stockholms läns allmänna försäkringskassa, utlandskontoret. Detta gäller inte för sjömän (Bilaga 2 till förordning 574/72).

Utredande institution

Utredande institution är institutionen i det medlemsland som en pensionssökande är bosatt i under förutsättning att han har varit omfattad av detta lands lagstiftning. Om han inte har varit omfattad av lagstiftningen i bosättningslandet är det institutionen i det medlemsland vars lagstiftning han senast har varit omfattad av som är behörig institution (artikel 41 förordning 574/72).

Berörd institution

Berörd institution är institutionen i varje medlemsland vars lagstiftning pensionssökanden eller vid efterlevandepension den avlidne har varit omfattad av.

Adresser

Adresser till medlemslänternas förbindelseorgan finns inlagda under socialförsäkringsadministrationens intranät SoFiA under flikarna för din handläggning/förbindelseorgan m.m.

6. Sakområden

I detta kapitel beskrivs vilka förmåner på pensionsområdet som omfattas av förordning 1408/71 och förordning 574/72.

Lagstiftning

Enligt förordning 1408/71 är förordningen tillämplig på bland annat all lagstiftning om social trygghet som avser

- förmåner vid invaliditet
- förmåner vid ålderdom
- förmåner till efterlevande
- familjeförmåner

(artikel 4 förordning 1408/71).

Med lagstiftning förstås nuvarande och kommande lagar och andra författningar om de grenar av och system för social trygghet som nämns ovan. Vidare avses andra beslut om åtgärder för att genomföra sådana grenar och beslut. Uttrycket 'lagstiftning' omfattar däremot inte kollektivavtal (artikel 1 förordning 1408/71)

Huvudkriteriet när det gäller att definiera 'lagstiftning' är enligt EG-domstolen inte var, rent geografiskt, någon har förvärvat arbetat utan förhållandet mellan personen och det medlemslands system för social trygghet som han har varit omfattad av. Det är därför irrelevant om den försäkrade har förvärvat arbetat utanför EU:s territorium. Det innebär att om ett medlemslands lagstiftning är tillämplig även på personer som arbetar utanför EU:s territorium ska lagstiftningen betraktas som lagstiftning vid tillämpning av förordning 1408/71. (Se EG-domstolens domar, mål nr 87/76 Bozzone, mål nr 300/84 van Roosmalen och mål nr 60/93 Alderwereld.)

Med anledning av EG-domstolens dom i mål nr 443/93 Vougioukas konstaterade Europeiska unionens råd (Rådet) att tillämpningsområdet för förordningarna 1408/71 och 574/72 borde utvidgas till att omfatta även de särskilda systemen för offentligt anställda. Detta har också skett genom förordning 1606/98.

Sverige har inte något särskilt system för offentligt anställda som grundar sig på lagstiftning.

Förmåner och pensioner

Med begreppen förmåner och pensioner avses alla förmåner och pensioner som bekostas av allmänna medel samt normalt alla indexhöjningar och tilläggsbetalningar (artikel 1 förordning 1408/71).

Frågan om till vilket sakområde, dvs. försäkringsgren, en förmån ska räknas avgörs enligt förordning 1408/71 och inte med utgångspunkt i ett medlemslands nationella lagstiftning. Det innebär att t.ex. en förmån som enligt ett

medlemslands lagstiftning betraktas som en förmån vid invaliditet kan anses vara en förmån vid sjukdom enligt förordning 1408/71. (Se EG-domstolens dom, mål nr 69/79 Jordens-Vosters).

För att en förmån enligt ett medlemslands lagstiftning över huvud taget ska falla in under tillämpningsområdet för förordning 1408/71 fordras att förmånen ska kunna hänföras till något av de nämnda sakområdena. I annat fall omfattas förmånen inte av bestämmelserna i förordningen. (Se EG-domstolens dom mål nr 249/83 Hoeckx).

Förmåner vid invaliditet

Till förmåner vid invaliditet räknas förtidspension/sjukbidrag, samt de särskilda folkpensionsförmånerna pensionstillskott och barntillägg. Beträffande handikappersättning, se detta kapitel under rubriken *Särskilda icke avgiftsförmåner*.

Förmåner vid ålderdom

I denna förmånsgrupp ingår folk- och tilläggspension i form av ålderspension samt de särskilda folkpensionsförmånerna pensionstillskott, barntillägg och särskilt pensionstillägg till folkpension för långvarig vård av sjukt barn, för personer födda 1937 och tidigare samt inkomstpension, tilläggspension, premiepension och garantipension för personer födda 1938 och senare. Garantipension kommer emellertid inte att betalas ut förrän tidigast i januari 2003 eftersom denna förmån kan tas ut tidigast fr.o.m. den månad då den pensionsberättigade fyller 65 år.

Förmåner till efterlevande

Med förmåner till efterlevande avses omställningspension, särskild efterlevandepension och änkepension. Till dessa förmåner kan dessutom utges den särskilda folkpensionsförmånen pensionstillskott. Fr.o.m. januari 2003 kommer garantipension att kunna betalas ut till vuxna efterlevande. Dessutom avses med förmån till efterlevande även barnpension i vissa fall. Se vidare kapitel 9.

Familjeförmåner och familjebidrag

Med familjeförmåner avses alla vård- eller kontantförmåner som är avsedda att täcka en familjs utgifter enligt den nationella lagstiftningen om sådana förmåner. En undergrupp till förmånsslaget familjeförmåner är familjebidrag. Familjebidrag är sådana periodiska kontantförmåner som utges endast på grundval av familjemedlemmarnas antal och, i förekommande fall, deras ålder (artikel 1 förordning 1408/71).

Med familjeförmåner avses för Sveriges del barnpension i vissa fall (se kapitel 9), barntillägg, allmänna barnbidrag, förlängt barnbidrag och flerbarnstillägg. Vidare anses studiebidrag och extra tillägg inom studiehjälpen

vara sådana familjeförmåner. Till familjeförmånerna hör också bostadsbidrag i form av särskilt bidrag för hemmavarande barn samt föräldrapenning.

Med familjebidrag avses allmänna barnbidrag, förlängt barnbidrag, flerbarnstillägg, studiebidrag och extra tillägg inom studiehjälpen samt bostadsbidrag i form av särskilt bidrag för hemmavarande barn.

Sociala förmåner

Förordning 1408/71 är tillämplig på alla allmänna och särskilda system om social trygghet oavsett om de bygger på avgiftsplikt eller inte. Sociala förmåner, som är ett betydligare vidare begrepp än social trygghet, omfattas däremot inte av förordningen. Sociala förmåner innefattar även social hjälp.

Regler för sådana förmåner finns i förordning 1612/68. Enligt denna förordning ska en arbetstagare som är medborgare i ett medlemsland och som arbetar och är bosatt i ett annat medlemsland ha rätt till samma sociala och skattemässiga förmåner som det landets egna medborgare.

Förordning 1612/68 omfattar enbart arbetstagare och deras familjemedlemmar.

Rätten till likabehandling gäller när en anställd och hans familjemedlemmar befinner sig i ett medlemsland. Förordning 1612/68 ger därför ingen rätt för en anställd att uppbära eller ta med sig svenska förmåner utanför Sverige.

Gränsdragningar mellan social trygghet och social hjälp är ofta svår att göra, men ett kriterium som måste vara uppfyllt för att en förmån ska omfattas av förordning 1408/71 är att den faller in under något av förordningens sakområden. I den mån svenska socialförsäkrings- och familjeförmåner inte faller inom tillämpningsområdet för förordning 1408/71 gäller generellt sett att de i stället omfattas av förordning 1612/68.

Särskilda icke avgiftsfinansierade förmåner

Det har ansetts angeläget att förordning 1408/71 också omfattar vissa förmåner som befinner sig i gränsområdet mellan socialförsäkringsförmåner och andra sociala förmåner. Genom ändringar i förordning 1408/71 omfattas därför även förmåner som inte grundas på avgifter och som utges som särskilt skydd till handikappade av bestämmelserna i förordning 1408/71 under något av förordningens sakområden. Förordningen gäller dock inte vissa särskilda icke-avgiftsfinansierade förmåner som anges i bilaga II a till förordningen.

Dessa förmåner kan endast erhållas i det medlemsland som utger förmånerna. Någon rätt till utbetalning av sådana förmåner finns inte vid bosättning utanför detta land.

För Sveriges del finns kommunalt bostadstillägg (bostadstillägg till pensionärer), handikappersättning som självständig förmån samt vårdbidrag upptagna i bilaga II a. Dessa förmåner ska endast betalas ut så länge den som har förmånen är bosatt i Sverige. På grund av lagändringar fr.o.m. 2001 kommer bilagan att justeras.

Detta betyder att så länge en pensionär anses bosatt i Sverige enligt bestämmelserna i SofL så har hon eller han rätt att uppbära bostadstillägg vid vistelse i annat medlemsland. Det betyder alltså att den begränsning på sex månader som den svenska lagstiftningen innehåller inte kan tillämpas här (4 kap 1 § SofL).

Fr.o.m. den 1 januari 2001 har en ny lag om handikappersättning och vårdbidrag trätt i kraft. Med stöd av denna lag och SofL kommer handikappersättning endast kunna beviljas som självständig förmån och endast vid bosättning i Sverige. Med stöd av övergångsbestämmelser till den förra lagen kommer emellertid den som bor utomlands i december år 2000 och har handikappersättning som tillägg till sin pension att få behålla förmånen utan hinder av bestämmelserna i SofL. Handikappersättningen ska i dessa fall beräknas enligt äldre bestämmelser, d.v.s. i 30-/40-delar. Har handikappersättningen beviljats för en begränsad tid enligt reglerna i 9 kap 3 § AFL ska de nya reglerna tillämpas vid prövning av rätt till förmånen när denna tid gått ut (se kapitel 3 under rubriken *export*).

Handikappersättning kommer dessutom med stöd av den dispensregel som finns och som avser alla bosättningsbaserade förmåner att kunna betalas ut vid bosättning utomlands (4 kap 4 § SofL).

Lagstiftningsförteckning

Medlemsländerna ska anmäla och offentliggöra den lagstiftning som avses i de olika försäkringsgrenarna i förordningen (artikel 5 förordning 1408/71). Den lagstiftning som har anmälts för svensk del är upptagen i en förteckning som finns i kapitel 14. Även de övriga nordiska ländernas lagstiftningsförteckningar finns i detta kapitel.

7. Tillämplig lagstiftning

Detta kapitel beskriver kort vad som gäller om tillämplig lagstiftning. I övrigt hänvisas till RFV:s vägledning Försäkrad i Sverige genom bosättning eller arbete.

Allmänt

I förordning 1408/71 ges förutsättningar för att bestämma vilket medlemslands lagstiftning som skall användas för en försäkrad eller i ett försäkringsärende (artikel 13–17 förordning 1408/71).

Dessa lagvalsregler gäller framför bestämmelserna i ett medlemslands nationella lagstiftning om var en person ska vara försäkrad. Genom reglerna i förordning 1408/71 för samordning av förmåner skapas bl.a. garantier för att förvärvsarbetande och deras familjemedlemmar som flyttar inom EU/EES inte går miste om förmåner då de utnyttjar den fria rörligheten och bor och arbetar i ett annat medlemsland. Enligt huvudregeln är man försäkrad endast i ett medlemsland i taget (artikel 13 förordning 1408/71). Undantag från denna regel finns.

Ett lands lagstiftning

Att endast ett lands lagstiftning ska vara tillämplig är en huvudprincip i förordningen. En redogörelse för de andra fyra huvudprinciperna lämnas i inledningsavsnittet.

Enligt principen att endast ett medlemslands lagstiftning ska tillämpas ska, som ovan nämnts, en person vara omfattad av socialförsäkringslagstiftningen i endast ett medlemsland. Vidare innebär bestämmelsen i förordning 1408/71 att endast ett lands lagstiftning samtidigt ska tillämpas för den personen, dvs. att samma lands lagstiftning ska gälla för alla förmåner som omfattas av förordningen. Detta land kallas behörigt land (behörig stat). Se kapitel 5.

Bestämmelserna om tillämplig lagstiftning i förordning 1408/71 syftar till att förhindra att personer samtidigt är omfattade av flera medlemsländers system för social trygghet men också till att undvika att någon står utan försäkringsskydd. Bestämmelserna innebär inte att en anställd eller egenföretagare automatiskt blir omfattad av socialförsäkringssystemet i det medlemsland vars lagstiftning han ska omfattas av. Sådana förutsättningar bestäms av den nationella lagstiftningen. Denna måste dock uppställa lika villkor för tillhörighet till försäkringen för medborgare från de andra medlemsländerna som för det egna landets medborgare.

Avgifter

Syftet att motverka att en person samtidigt är försäkrad i två medlemsländer är inte enbart av betydelse för att undvika att någon får dubbla förmåner utan gäller också skyldigheten att erlägga avgifter till socialförsäkringen. Detta är viktigt framför allt i länder som har socialförsäkringssystem där det föreligger ett direkt samband mellan avgifter och förmåner, dvs. att avgiften är en förutsättning för att en förmån ska kunna utges och där avgiften i stor utsträckning betalas av den anställda eller egenföretagaren själv.

Undantag

Från huvudregeln att ett medlemslands lagstiftning ska vara tillämplig finns undantag. Det gäller i fall då en person är anställd i ett medlemsland och samtidigt är egenföretagare i ett annat medlemsland (se bilaga VII till förordning 1408/71).

Pensionär

Det finns inga generella regler för vilket medlemslands lagstiftning som ska gälla för en pensionär som flyttar inom EU/EES. Däremot finns det särskilda regler för pensionärer inom de olika förmånsslagen, se t.ex. avsnitt 4 och 5 i förordning 1408/71 som handlar om vårdförmåner till pensionärer.

En pensionär som vid sidan av sin pension även har förvärvsarbete räknas vid tillämpningen av förordning 1408/71 som förvärvsarbetande.

8. Förmåner vid invaliditet, ålderdom och dödsfall

Detta kapitel handlar om ansökan om pension, rätt till pension och beräkning av pension.

8.1 Allmänt

Bestämmelserna om pensionsförmåner i förordning 1408/71 omfattar för Sveriges del folkpension och allmän tilläggspension enligt AFL, tilläggförmånerna pensionstillskott och särskilt pensionstillägg till folkpension för långvarig vård av sjukt eller handikappat barn enligt AFL, inkomstgrundad ålderspension i form av inkomstpension, tilläggspension och premiepension enligt LIP samt garantipension enligt lagen om garantipension (GarpL). Se vidare RFV:s allmänna råd (1998:15) Den nya allmänna pensionen, del I och RFV:s vägledning Den nya allmänna pensionen, del II.

Försäkrad enligt SofL

Den som är bosatt i Sverige är försäkrad för följande pensionsförmåner

- folkpension i form av förtidspension och efterlevandepension; den som är född 1937 eller tidigare är dessutom försäkrad för folkpension i form av ålderspension. I dessa fall beräknas folkpensionen i förhållande till antal år med bosättningstid i Sverige (3 kap 1 § 3 SofL),
- pensionstillskott (PTS),
- särskilt pensionstillägg till ålderspension för långvarig vård av sjukt eller handikappat barn (SPT),
- garantipension (GARP),
- bostadstillägg till pensionärer (BTP),
- handikappersättning och
- vårdbidrag.

Beträffande förmånerna BTP, handikappersättning och vårdbidrag, se kapitel 6 under rubriken *Särskilda icke avgiftsfinansierade förmåner*.

Den som arbetar i Sverige är försäkrad för följande pensionsförmåner

- tilläggspension i form av förtidspension och efterlevandepension; den som är född 1937 eller tidigare är dessutom försäkrad för tilläggspension i form av ålderspension,
- folkpension i form av förtidspension och efterlevandepension; den som är född 1937 eller tidigare är dessutom försäkrad för folkpension i form av ålderspension. I dessa fall beräknas folkpensionen i förhållande till år med pensionspoäng för tilläggspension,
- inkomstgrundad ålderspension i form av inkomstpension, tilläggspension och premiepension.

Av förordning 1408/71 följer att den som har svensk förtidspension/sjukbidrag ska få sin pension omvandlad till ålderspension enligt bestämmelserna i AFL eller LIP (artikel 43 förordning 1408/71).

Omvandling av pension vid 65 år för den som är född 1937 eller tidigare

Den som önskar pension ska göra ansökan hos Försäkringskassan. Kassan kan i vissa fall utan ansökan besluta om hel ålderspension till en hos kassan inskriven pensionsberättigad fr.o.m. den månad hon eller han fyller 65 år om hon eller han inte skriftligen begärt annat. Dessa fall avser personer som tillgodoräknats 30 år med pensionspoäng för tilläggspension och personer som omedelbart före 65-års månaden har hel förtidspension grundad på 40 års bosättningstid eller har hel särskild efterlevandepension om den avlidne maken tillgodoräknats 40 års bosättningstid, se RFV:s föreskrifter ([RFFS 1998:7](#) om ansökan om pension).

Ålderspension utges fr.o.m. den månad den försäkrade fyller 65 år eller fr.o.m. den månad som anges i ansökan, dock tidigast, i de fall ansökan krävs, för månaden närmast efter ansökningsmånaden (16 kap 1 och 5 §§ AFL).

Om en person har partiell förtidspension/sjukbidrag och inte har 30 år med ATP-poäng eller därmed likställda år är det nödvändigt att Försäkringskassan gör en omprövning av folkpensionens storlek när pensionstagaren fyller 65 år. Visar det sig då att pensionstagaren inte har minst 30 år med ATP-poäng eller därmed likställda år eller 40 bosättningsår får kassan räkna om pensionen och meddela nytt beslut.

På grund av övergångsbestämmelserna till lagen (1998:704) om ändring i AFL som trädde i kraft den 1 januari 1999 kan folkpension i form av ålderspension beräknad på likställda år eller bosättningsår endast beviljas den som är född 1937 eller tidigare. Fr.o.m. den 1 januari 2001 kan förmånen folkpension i form av ålderspension inte beviljas den som är född 1938 eller senare.

Ansökan av ålderspension för den som är född 1938 eller senare

Den som är född 1938 eller senare och vill ha inkomstpension och/eller tilläggspension ska lämna in en skriftlig ansökan till Försäkringskassan (12 kap 1 § LIP).

Ålderspension betalas ut tidigast för månaden närmast efter ansökningsmånaden. Har den försäkrade uppburit förtidspension eller särskild efterlevandepension omedelbart före 65 års ålder får inkomst- och tilläggspension betalas ut för högst tre månader före ansökningsmånaden, dock tidigast fr.o.m. den månad sökanden fyller 65 år (12 kap 2 § LIP).

En pensionsberättigad som är född under något av åren 1938–1953 och som har inkomstpension utan att ha rätt till tilläggspension har rätt att få tilläggspension utan ansökan fr.o.m. den månad han eller hon fått rätt till tilläggspension. Vidare ska Försäkringskassan om den som är bosatt i Sverige och

har rätt till ålderspension inte har ansökt om pension före utgången av 70-års månaden utreda om den pensionsberättigade vill ta ut ålderspension. Motsvarande gäller för den som har haft förtidspension eller särskild efterlevandepension före 65-års månaden (12 kap 1§ LIP).

Underrättelse till annat medlemsland

Har pensionstagaren pension från ett annat medlemsland ska Försäkringskassan underrätta den berörda institutionen i detta land när kassan fattat beslut om svensk ålderspension (artikel 49 förordning 574/72). Om pensionstagaren har arbetat i ett annat medlemsland men inte har pension därifrån ska kassan inleda ett ansökningsförfarande om ålderspension i det landet. Som ansökningsdag anges på blanketten den första dagen i den månad då personen ifråga fyller 65 år (artikel 49, 574/72). Detta gäller de fall när kassan räknar om en löpande pension till ålderspension. I alla andra fall anges som ansökningsdag på blanketten den dag ansökan om pension gjordes hos kassan (artikel 44 förordning 1408/71 och artikel 36 förordning 574/72).

Utbetalning av pension inom EU/EES

Den som en gång har tjänat in rätt till en svensk pensionsförmån har rätt att uppbära denna oavsett var inom EU/EES han är bosatt. Detta gäller även förmånen pensionstillskott. Bestämmelsen gäller inte enbart löpande pensioner. Ett medlemsland får inte underlåta att bevilja en pension enbart av den orsaken att sökanden inte är bosatt i det medlemsland som ansvarar för pensionsutbetalningen (artikel 10 förordning 1408/71).

Beträffande villkoren för rätt till de olika förmånerna enligt svensk lagstiftning och storleken av dessa förmåner hänvisas till RFV:s allmänna råd/vägledning för respektive förmån.

8.2 Barnpension

Barnpension enligt AFL

Ett barn som inte har fyllt 18 år har rätt till barnpension i form av folkpension om den avlidna föräldern antingen har tillgodoräknats minst tre år med pensionspoäng till tilläggs pensioneringen eller därmed likställda år eller minst tre bosättningsår. Rätt till barnpension i form av tilläggs pension har barnet om den avlidna föräldern hade tjänat in minst tre år med pensionspoäng.

Barnpension enligt förordning 1408/71 – huvudregeln

Enligt förordning 1408/71, ändrad genom förordning 1399/99, ska barnpension enligt huvudregeln fr.o.m. den 1 september 1999 handläggas med stöd av bestämmelserna i kapitlet Ålderdom och dödsfall i förordning 1408/71, dvs. barnpension ska beviljas i varje berört land i förhållande till den avlidne förälderns

intjänade pensionstid (kapitel 3 artikel 45 – 46 förordning 1408/71). Detta gäller oavsett var barnet är bosatt (artikel 10 förordning 1408/71).

Familjeförmånerna/familjebidragen allmänna barnbidrag, förlängt barnbidrag, flerbarnstillägg, studiebidrag och extra tillägg inom studiehjälpen samt bostadsbidrag i form av särskilt bidrag för hemmavarande barn och föräldrapenning som kan ges för ett barn som förlorat en eller båda föräldrarna beviljas i enlighet med bestämmelserna i kapitel 8, artikel 78 förordning 1408/71.

Exempel

En finsk man har förvärvsarbetat i Finland i 17 år och i Sverige i sex år. Familjen, som består av hustru och två barn, sju och elva år, är bosatt i Sverige. Mannen avlider och hustrun ansöker om efterlevandepension. Försäkringskassan ska pröva rätten till barnpension och omställningspension.

Finns rätt till antagandeberäknad pension i såväl Sverige som Finland ska kassan proportionera antagandetiden enligt bestämmelserna i nordiska konventionen (artikel 15 NK). I övrigt beräknas såväl barnpensionen som omställningspensionen efter mannens försäkringstid i Sverige, (kapitel 3 förordning 1408/71). Barnbidrag och eventuellt bostadsbidrag utges enligt svensk lagstiftning (kapitel 8 förordning 1408/71).

Finland ska bevilja barnpension enligt finsk lagstiftning beräknad efter mannens försäkringstid i Finland. Om summan av de finska familjebidragen är högre än summan av de svenska familjebidragen ska Finland betala överskjutande del i form av ett tillägg (AK:s beslut nr 150). Vid bestämmandet av tillägget bortses från barnpensionerna.

Undantag från huvudregeln

I de fall den avlidne föräldern arbetat och omfattats av lagstiftningen i två eller flera medlemsländer, varav åtminstone ett medlemsland inte har förmånen barnpension utan i stället har ett familjebidrag eller ett tillägg eller särskilt bidrag till barn som förlorat en förälder eller båda föräldrarna, ska i stället bestämmelserna i kapitel 8 förordning 1408/71 tillämpas (artikel 78, 78 a och 79). Försäkringskassan måste därför i det enskilda fallet veta om berört land saknar förmånen barnpension i sin lagstiftning för att kunna ta ställning till om barnpension enligt AFL ska beviljas med stöd av bestämmelserna i kapitel 3 eller kapitel 8 förordning 1408/71.

I en ny bilaga VIII till förordning 1399/99 har angetts de system i vissa medlemsländer som är avsedda enbart för familjebidrag eller tilläggsbidrag eller särskilda bidrag för barn som förlorat en av föräldrarna eller båda föräldrarna. De medlemsländer som således inte har barnpension är Belgien, Danmark, Frankrike, Storbritannien och Nordirland samt Irland. Förordning 1399/99 är inte omedelbart bindande för EES-länderna. För att dessa länder ska bli bundna av bestämmelserna i förordning 1399/99 krävs ett tilläggsavtal till EES-avtalet. Praxis hos dessa länder är att man tillämpar bestämmelserna retroaktivt.

Förmånerna barnpension, familjebidrag och tillägg eller särskilda bidrag för barn, som har förlorat en eller båda föräldrarna betalas ut av endast ett medlemsland, dvs. behörigt land som i regel är barnets bosättningsland (artikel 78 förordning 1408/71).

Barnpension ska i sådana fall beräknas som om all den avlidnes försäkringstid har fullgjorts i detta land. Frågan om betalning av tillägg kan bli aktuell för det fall den avlidne föräldern varit omfattad av lagstiftningen i mer än ett medlemsland (Administrativa kommissionens beslut nr 150). Se kapitel 9.

Exempel

En svensk kvinna har förvärvsarbetat i Sverige 10 år och i Norge fyra år. När hon avlider arbetar hon i Danmark sedan en månad. Hennes make och barn, som är fem år gammalt, bor i Sverige. Mannen ansöker hos försäkringskassan om efterlevandepension. Försäkringskassan ska pröva rätten till barnpension och omställningspension. Omställningspension beräknas efter kvinnans försäkringstid i Sverige (kapitel 3 förordning 1408/71). Barnpension enligt AFL beräknas med stöd av bestämmelserna i kapitel 8 i förordningen. Det betyder att försäkringskassan ska beräkna barnpension som om all kvinnans försäkringstid hade fullgjorts i Sverige. Se vidare kapitel 9.

8.3 Rätt till folkpension i form av ålderspension för den som är född 1937 eller tidigare och i form av förtidspension/sjukbidrag och efterlevandepension vid bosättning i Sverige

Enligt bestämmelserna om folkpension i AFL kan folkpension tjänas in enligt två alternativa system. Vilket som blir tillämpligt avgörs av det system som är mest fördelaktigt för den försäkrade.

Bestämmelserna innebär att folkpension tjänas in antingen i förhållande till det antal år för vilka den försäkrade (eller den avlidne) har tillgodoräknats pensionspoäng för ATP eller därmed likställda år eller i förhållande till det antal år som den försäkrade (eller den avlidne) har tillgodoräknats bosättningsstid i Sverige. Samma villkor gäller för svenska och utländska medborgare.

För rätt till folkpension krävs minst tre år med pensionspoäng eller likställda år alternativt att den försäkrade (eller den avlidne) har tillgodoräknats bosättningsstid i Sverige för minst tre år. För att få oavkortad folkpension krävs att den försäkrade har 30 år med pensionspoäng eller likställda år eller har varit bosatt i Sverige i 40 år (5 kap AFL).

Sammanläggning av försäkringsperioder

Om kraven enligt AFL för rätt till folkpension inte är uppfyllda kan en person som är medborgare i ett medlemsland och som har omfattats av svensk lagstiftning och lagstiftningen i ett annat medlemsland med tillämpning av

bestämmelserna om sammanläggning av försäkringsperioder ändå få rätt till folkpension (artikel 45, 1408/71). Folkpensionens storlek avgörs dock enbart av försäkringstiden i Sverige, se [avsnitt 8.7](#).

Försäkringsperioder och bosättningsperioder

Som försäkringsperiod vid tillämpning av svensk lagstiftning räknas år med pensionspoäng till tilläggs pensioneringen. År med antagandepoäng räknas inte som försäkringsperiod. År likställda med poängår, d.v.s. år med undantagande och omdebitering samt år före 1960, för vilket beräknats till statlig inkomstskatt taxerad inkomst och år före 1960 för vilket svensk medborgare har erlagt sjömansskatt räknas som försäkringsperioder för bedömning av rätten till folkpension i form av ålderspension för den som är född 1937 eller tidigare samt i form av förtidspension/sjukbidrag och efterlevandepension (5 kap. 4 § AFL). Utländsk medborgare som har erlagt sjömansskatt före år 1974 får återopparvarje sådant år som försäkringsperiod.

För personer födda 1938 eller senare räknas även år med pensionsgrundande inkomst enligt LIP som försäkringsperiod.

Som bosättningsperiod räknas bosättningsperiod enligt SofL (AFL och GarpL). Framtida bosättningsperiod räknas inte som bosättningsperiod. Försäkringskassan ska underrätta berört medlemsland om svenska försäkringsperioder på blankett E 205 S (förrordning 574/72). Se kapitel 13.

Om en person som haft partiell förtidspension/sjukbidrag vid en förnyad prövning får en ökning av den andel med vilken pension utges, ska enligt AFL en ny beräkning av bosättningsperioden göras. Bosättningsperiod beaktas vid beräkning av folkpension i form av ålderspension endast för personer som är födda 1937 eller tidigare samt vid beräkning av folkpension i form av förtidspension eller efterlevandepension och för beräkning av garantipension. Vid dödsfall ges folkpension i form av efterlevandepension på grundval av den bosättningsperiod som tillgodoseräknats den avlidne t.o.m. året före dödsfallet

Har Försäkringskassan tidigare underrättat ett annat medlemsland om svenska bosättningsperioder meddelas dessa nya perioder på en ny blankett. En närmare beskrivning av hur kassan ska fylla i blankett E 205 S finns i kassans handläggarstöd det elektroniska blankettsystemet ELSY.

Observera att bestämmelserna om sammanläggning av försäkringsperioder i förrordning 1408/71 inte ska tillämpas på övergångsbestämmelserna till nu gällande lagstiftning om rätt till förmånligare beräkning av folkpension för personer födda 1937 eller tidigare (punkt 2 bilaga VI N. Sverige till förrordning 1408/71).

Exempel

En tysk man, född 1936, flyttade till Sverige när han var 63 år. Han ansöker om folkpension vid 65 års ålder. Han har inte förvärvsarbetat här men har tillgodoseräknats bosättningsperiod för två år. Före flyttningen till Sverige bodde och arbetade han i Tyskland. Han har tillgodoseräknats 19 år med försäkringsperioder där. Dessa arbetsperioder har inty-

gats av berörd tysk institution. Genom att lägga samman dessa perioder med bosättnings tiden i Sverige uppfyller han kravet för rätt till folkpension i Sverige. I detta fall ska Försäkringskassan prorataberäkna hans svenska pension. Han får därigenom rätt till folkpension motsvarande 2/40 av oavkortad pension. Se [avsnitt 8.7](#).

Exempel

En spansk kvinna, född 1935 har tillgodoräknats bosättnings tid i Sverige för 14 månader t.o.m. det 64 året. Hon har dessförinnan arbetat i Spanien i 20 månader och i Portugal i sju månader. Dessa arbetsperioder har intygats av berörda institutioner. Genom att lägga samman dessa länders försäkringsperioder med den svenska bosättnings tiden uppfyller hon kravet för rätt till folkpension. Försäkringskassan ska prorataberäkna hennes pension och hon får en folkpension som svarar 1/40 av oavkortad folkpension.

Försäkringsperiod och bosättningsperiod

Om en period, som har tjänats in i ett annat medlemsland, ska anses som en försäkringsperiod eller bosättningsperiod beror på om perioden definieras som eller erkänns som sådan i den lagstiftning enligt vilken den har fullgjorts. Sådan period ska styrkas med ett intyg utfärdat på blankett (E 205) som utfärdas av den behöriga institutionen i det andra landet (artikel 1 förordning 1408/71 och artikel 43 förordning 574/72).

Handikappersättning

Rätt till handikappersättning tillkommer den som är bosatt i Sverige (lagen om handikappersättning och vårdbidrag och SofL). Se kapitel 6 under rubriken *Särskilda icke avgiftsfinansierade förmåner*.

8.4 Rätt till folkpension i form av ålderspension för den som är född 1937 eller tidigare och i form av förtidspension/sjukbidrag och efterlevandepension vid bosättning utanför Sverige

Folkpension enligt SofL vid bosättning utomlands

Den som är född 1937 eller tidigare och har tjänat in rätt till en arbetsbaserad folkpension i form av ålderspension har rätt att uppbära denna förmån vid bosättning utanför Sverige. Detsamma gäller folkpension i form av förtidspension/sjukbidrag samt efterlevandepension om den avlidne har tjänat in rätt till en arbetsbaserad folkpension (4 kap 6 § SofL).

Rätten till folkpension är då knuten till antalet år med pensionspoäng. En förutsättning är att minst tre år med pensionspoäng har tillgodoräknats. Även år som enligt AFL likställs med pensionspoängar medräknas. För varje pensionspoäng eller likställt år tillgodoräknas en försäkrad 1/30 folkpension.

57–62-årsregeln

Enligt äldre bestämmelser i AFL hade en svensk medborgare rätt till samtliga folkpensionsförmåner utom kommunalt bostadstillägg vid bosättning utomlands om han hade varit mantalsskriven i Sverige för det år han fyllde 62 år och de närmast fem föregående åren. Medborgarskapet under dessa år saknade betydelse.

I samband med att nu gällande regler om 30-dels/40-dels beräknad folkpension trädde i kraft den 1 januari 1993 fick en svensk medborgare som är född efter år 1929 och som uppbar folkpension i form av ålderspension, förtidspension eller änkepension både den 1 juli 1979 och den 31 december 1992 åberopa äldre bestämmelser för rätt till folkpension vid bosättning utomlands. För den som är född år 1929 eller tidigare gäller för rätt till folkpension vid bosättning utomlands som enda krav att mantalsskrivningskravet ovan är uppfyllt.

Den som får sin folkpension med stöd av denna s.k. 57–62-årsregel har rätt till folkpension på samma villkor som om hon eller han var bosatt i Sverige. Detta betyder att det vid bosättning utomlands förutom pension även kan finnas rätt till pensionstillskott.

Exempel

En kvinna, svensk medborgare, född 1927, fick i samband med att bestämmelserna i AFL om beräkning av folkpension trädde i kraft den 1 januari 1993 sin folkpension omvandlad till 40/40. Den faktiska bosättnings tiden i Sverige uppgår till 25 år. Hon uppfyller kraven på mantalsskrivning i Sverige de aktuella åren. När hon 1999 bestämmer sig för att flytta till Australien får hon med stöd av mantalsskrivningsregeln ta med sig sin oreducerade folkpension, dvs. 40/40.

Denna bestämmelse (57–62-års regeln) gäller fortsättningsvis för personer födda 1937 eller tidigare (punkt 6 och 7 övergångsbestämmelserna till SofL).

8.5 Rätt till folkpension enligt förordning 1408/71 vid bosättning i annat medlemsland

Invalid-, ålders- eller efterlevandepension och arbetsskadelivränta som har beviljats enligt lagstiftningen i ett eller flera medlemsländer får inte minskas eller dras in med anledning av att mottagaren är bosatt i ett annat medlemsland än det som ansvarar för utbetalningen av pensionen (artikel 10 förordning 1408/71).

Detta innebär att en person som är född 1937 eller tidigare och som omfattas av förordning 1408/71 har rätt att uppbära svensk folkpension i form av ålderspension vid bosättning i ett annat medlemsland med samma belopp som vid bosättning i Sverige. Detsamma gäller rätt till folkpension i form av förtidspension/sjukbidrag och efterlevandepension för den som uppfyller övriga krav för rätt till förmånen.

Artikel 12 nordiska konventionen

En nordisk medborgare, som förvärvat rätt till folkpension i Sverige men aldrig tidigare har förvärvsarbetat inom EU/EES, har rätt att vid bosättning i annat medlemsland uppbära folkpension med samma belopp som vid bosättning i Sverige.

Exempel

En svensk man, som är född 1936 har folkpension som grundar sig på 40 års bosättning i Sverige och tilläggspension som grundar sig på 26 år med förvärvsarbete i Sverige. Han flyttar år 2002 till Spanien med sin norska hustru. Han får uppbära pension med samma belopp som under bosättningen i Sverige (artikel 10 förordning 1408/71). Hustrun, som är född 1932, uppbär svensk folkpension med 40/40. Hon har ingen rätt till egen pension med stöd av förordningen eftersom hon aldrig har förvärvsarbetat i ett medlemsland och får därför inte med stöd av förordningen ta med sig sin svenska pension till Spanien. Med stöd av nordiska konventionen har hon dock rätt att uppbära pension med samma belopp som under bosättningen i Sverige (artikel 12 NK).

Sammanläggning av försäkringsperioder

På samma sätt som vid beviljande av folkpension till en person som är bosatt i Sverige kan försäkrings- eller bosättningsperioder, som har fullgjorts i ett annat medlemsland, läggas samman med år som har fullgjorts i Sverige för att personen i fråga ska få rätt till folkpension vid bosättning i ett annat medlemsland.

Exempel

En svensk medborgare, född 1935, som är bosatt i Tyskland har taxerats till statlig inkomstskatt i Sverige för åren 1949 och 1950. Han har inga år med ATP-poäng eller andra år som enligt AFL är att likställas med ATP-år utöver åren 1949 och 1950. Han har heller inte tillgodoräknats någon bosättningstid utöver åren 1949 och 1950 i Sverige. Han har fullgjort en försäkringsperiod motsvarande minst ett år i Tyskland som styrkts på intyg E 205 D. Med tillämpning av bestämmelserna i förordning 1408/71 om sammanläggning av försäkringsperioder får han lägga samman försäkringsperioden i Tyskland med de svenska åren för att uppfylla treårskravet enligt AFL. Beträffande storleken av pensionen, se [avsnitt 8.7](#).

8.6 Rätt till tilläggspension och inkomstpension

Pensionspoäng

För varje år som pensionsgrundande inkomst (PGI) har fastställts för en försäkrad ska pensionspoäng tillgodoräknas henne eller honom (11 kap. AFL och 4 kap. LIP).

Treårsregeln – ATP

Förutsättningen för att få tilläggs pension är att antalet år med pensionspoäng är minst tre (12 kap. 1 § AFL och 6 kap. 1 § LIP).

Beträffande ålderspension gäller att endast personer födda före 1954 är försäkrade för tilläggs pension.

Sammanläggning av försäkringsperioder

Om den försäkrade, vid efterlevandepension den avlidne, endast har tillgodoräknats ett eller två år med pensionspoäng kan kraven för rätt till tilläggs pension uppfyllas om det finns försäkringstid i något annat medlemsland. Denna försäkringstid ska intygas på det aktuella medlemslandets blankett E 205 (artikel 45 förordning 1408/71 och artikel 43 förordning 574/72). Beträffande pensionens storlek, se [avsnitt 8.7](#).

Särskilda bestämmelser om poängår

För personer som är födda 1924 och senare krävs 30 år med pensionspoäng för rätt till oavkortad tilläggs pension. För personer som är födda före år 1924 finns särskilda bestämmelser i AFL som gör det möjligt att få oavkortad tilläggs pension med ett lägre antal år med pensionspoäng. Dessa förmånligare regler gäller enligt AFL för svenska medborgare. Med stöd av likställighetsregeln i förordningen gäller reglerna också för personer som omfattas av förordningen (artikel 3 förordning 1408/71).

Bosättning utomlands

Tilläggs pension betalas ut med samma belopp vid bosättning utomlands som vid bosättning i Sverige. Det gäller för såväl svenska som utländska medborgare (4 kap. 6 § SofL).

Inkomstpension, PGI och PGB

Den som arbetar i Sverige är försäkrad för inkomstpension (3 kap. 4 § SofL). Rätt till inkomstpension har den som är född 1938 eller senare och som har tillgodoräknats pensionsgrundande inkomst (PGI) eller pensionsgrundande belopp (PGB). För att PGI ska fastställas måste PGI före avdrag för allmän pensionsavgift ha uppgått till minst 27 % av det för inkomståret gällande prisbasbeloppet. För att PGB för bland annat föräldrar till små barn ska beaktas krävs att det för den pensionsberättigade senast det år hon eller han fyller 70 år har fastställts en PGI under minst fem år som uppgått till lägst två gånger det för respektive intjänandeår gällande inkomstbasbeloppet. Se vidare RFV:s allmänna råd (1998:15) Den nya allmänna pensionen, del I.

Eftersom inkomstpensionen inte är beroende av försäkringsperioder blir bestämmelserna i förordning 1408/71 om sammanläggning av försäkringsperioder inte tillämpliga för den som endast har tillgodoräknats PGI.

PGB vid tillämpning av förordning 1408/71

Vid bedömning av om en försäkrad uppfyller kravet för rätt till PGB måste Försäkringskassan ta hänsyn till år inom EU/EES. Det betyder att om den försäkrade har fått en PGI som uppgår till minst två inkomstbasbelopp för minst ett år och dessutom har omfattats av ett annat medlemslands lagstiftning under så lång tid att det tillsammans med den svenska tiden uppgår till minst fem år ska kassan vid beräkning av inkomstpension räkna med PGB.

Inkomstpension betalas ut med samma belopp vid bosättning utomlands som vid bosättning i Sverige. Det gäller för såväl svenska som utländska medborgare (4 kap. 6 § SofL).

8.7 Beräkning av folkpension, tilläggspension och inkomstpension

Beräkning enligt AFL

För en person som omfattas av förordning 1408/71 men som endast har varit omfattad av svensk lagstiftning beräknas pensionen enligt den svenska lagstiftningen.

Beräkning enligt förordning 1408/71

För en person som omfattas av förordning 1408/71 och som har varit omfattad av både svensk lagstiftning och annat medlemslands lagstiftning beräknas pensionen enligt förordningen.

Om kravet för rätt till folkpension i form av ålderspension för personer födda 1937 eller tidigare, förtidspension eller efterlevandepension, dvs. minst tre år med pensionspoäng eller därmed likställda år eller tre år med bosättningstid i Sverige, är uppfyllt, kan Försäkringskassan även i dessa fall beräkna pensionen enligt AFL. Detsamma gäller om kravet för rätt till tilläggspension, dvs. tre år med pensionspoäng, är uppfyllt (AFL och LIP).

Det betyder att Försäkringskassan kan underlåta att beräkna pensionen enligt den s.k. proratatemporis-principen eftersom resultatet av beräkningen enligt den svenska lagstiftningen ger en lika stor eller större pension jämfört med om pensionen hade beräknats enligt proratatemporis-principen.

Om den försäkrade endast genom sammanläggning av försäkringsperioder som fullgjorts i Sverige med perioder som fullgjorts i annat medlemsland uppfyller villkoren för rätt till pension enligt de svenska bestämmelserna ska Försäkringskassan beräkna pensionen enligt proratatemporis-principen (artikel 45 och 46 förordning 1408/71).

Beräkning enligt LIP

För att kunna fastställa och beräkna en pensionsrätt krävs enligt LIP endast att PGI har fastställts för ett år. Eftersom inkomstpensionen är oberoende av försäkringsperioder blir det inte aktuellt att prorataberäkna pensionen.

Proratatoris-principen

Proratatoris-principen innebär i huvudsak att pensionstagaren har rätt till proportionellt beräknad pension från vart och ett av de medlemsländer som hon eller han har tjänat in rätt till pension i.

Teoretiskt pensionsbelopp

I praktiken innebär principen att det i varje medlemsland görs en pensionsberäkning med utgångspunkt från det belopp som den försäkrade skulle ha i pension från det landet om den försäkrings- och/eller bosättnings- tid som hon eller han tillgodoräknats i samtliga berörda länder hade fullgjorts i det aktuella landet.

Faktiskt pensionsbelopp

Med utgångspunkt från detta teoretiska pensionsbelopp beräknas sedan det faktiska pensionsbeloppet. Detta belopp utgör så stor del av det teoretiska beloppet som motsvarar förhållandet mellan å ena sidan den berättigades försäkrings- eller bosättnings- tid i det aktuella landet före försäkringsfallet och å andra sidan den sammanlagda försäkrings- och bosättnings- tiden före försäkringsfallet i samtliga medlemsländer. Detta innebär exempelvis att om en person har en försäkringstid om tio år i ett medlemsland och 30 år i ett annat medlemsland, får personen från det första landet 10/40 av den pension hon eller han skulle ha fått om hon eller han hade arbetat där 40 år. Från det andra landet får hon eller han 30/40 av den pension som skulle ha getts från det landet om hon eller han hade arbetat där under 40 år.

Ej minst tre svenska försäkringsår

En finsk medborgare fyller 65 år 2001 och ansöker om folk- och tilläggspension i form av ålderspension. Han har förvärvsarbetat i Sverige och har tillgodoräknats pensionspoäng för två år. Han har också två bosättningsår i Sverige. Han har arbetat 24 år i Tyskland. Eftersom han inte uppfyller kravet i AFL på minst tre år med pensionspoäng eller tre års bosättnings- tid i Sverige ska Försäkringskassan lägga samman de svenska försäkringsperioderna med de tyska försäkrings- perioderna. Kassan beräknar sedan pensionen enligt ovannämnda proratatoris-princip. Det gäller även de särskilda folkpensionsförmå- nerna.

Folkpensionens teoretiska belopp blir $26/30 \times 96\% \times$ prisbasbeloppet.

År 2001 blir det teoretiska beloppet $26/30 \times 96\% \times 36\,900$ kr =
30 701 kronor.

Folkpensionens faktiska belopp blir $2/26 \times 30\,701$ kr = 2 362 kronor.

Tilläggs pensionens teoretiska belopp blir $26/30 \times 60\% \times \text{medelpoängen} \times 36\,900$ kronor. Om sökanden har en medelpoäng på 4.50 blir detta belopp 86 346 kronor år 2001.

Tilläggs pensionens faktiska belopp blir $2/26 \times 86\,346 \text{ kr} = 6\,642$ kronor.

Samordning enligt förordning 1408/71

Olika regler gäller vid sammanträffande av förmåner av samma slag och sammanträffande av förmåner av annat slag (artikel 46 b-c förordning 1408/71).

Gemensamt för båda slagen av förmåner är att hänsyn ska tas till förmåner som har förvärvats enligt ett annat medlemslands lagstiftning eller till inkomst som har förvärvats i ett annat medlemsland endast om lagstiftningen i det egna medlemslandet innehåller regler om att förmåner eller inkomst som har förvärvats utomlands ska beaktas. När en behörig institution ska ta hänsyn till förmånsbelopp som har förvärvats enligt ett annat medlemslands lagstiftning är det beloppet före avdrag för skatt och socialförsäkringsavgifter som ska beaktas. Hänsyn ska inte tas till förmånsbelopp som har förvärvats enligt ett annat medlemslands lagstiftning och som utges på grundval av frivillig försäkring eller frivillig fortsättningsförsäkring (artikel 46a förordning 1408/71).

Samordning enligt AFL m.m.

Pension enligt utländsk lagstiftning likställs vid beräkning av folkpensionsförmån med tilläggs pension enligt samma lag (förordningen 1979:131 om beräkning av folkpension i vissa fall). Denna bestämmelse har framförallt betydelse när det gäller bedömningen av rätten till och beräkningen av pensionstillskott.

I den svenska socialförsäkringslagstiftningen finns även andra bestämmelser som innebär att storleken på inkomstprövade förmåner, t.ex. änkepension i form av folkpension, bostadstillägg till pensionärer, tillägg till pensionsförmåner som t.ex. hustrutillägg samt arbetsskadelivränta påverkas av utländska pensioner och inkomster.

Livränta enligt utländsk lagstiftning om yrkesskadeförsäkring påverkar storleken av svensk pension.

Bakgrunden till bestämmelserna om sammanträffande av förmåner av samma slag och förmåner av annat slag finns att läsa i ingressen till förordning 1248/92. Här står bland annat följande:

”För att skydda migrerande arbetare och deras efterlevande mot en alltför sträng tillämpning av de nationella bestämmelserna om minskning, innehållande eller indragning är det nödvändigt att införa en bestämmelse i förordning (EEG) nr 1408/71 som vid sammanträffande av förmåner av samma slag reglerar att dessa bestämmelser skall tillämpas endast på vissa typer av förmåner och i särskilda fall. Det är nödvändigt att i Bilaga IV D förteckna de förmånsslag på vilka nämnda bestämmelser kan tillämpas vid sammanträffande av förmåner av samma slag. Det är nödvändigt att i förordning

(EEG) nr 1408/71 införa en bestämmelse som i vissa fall gör det möjligt för två eller flera medlemsstater att träffa en överenskommelse i syfte att begränsa sammanträffande av förmåner av samma slag; dessa överenskommelser bör anges i bilaga IV D”.

Förmåner av samma slag

Med sammanträffande av förmåner av samma slag avses förmåner vid invaliditet, ålderdom och till efterlevande som beräknas eller utges på grundval av försäkrings- och/eller bosättningsperioder som har fullgjorts av en och samma person (artikel 46a förordning 1408/71).

En ålderspension från ett medlemsland som grundar sig på försäkringsperioder som fullgjorts enligt detta lands lagstiftning av pensionstagaren själv och en ålderspension som ges till samma pensionstagare men där pensionen grundar sig på försäkringsperioder som fullgjorts av pensionstagarens frånskilda make är inte förmåner av samma slag (EG-domstolens dom, mål nr 98/94 Schmidt).

Det innebär att svensk ålders- och/eller förtidspension kan samordnas med ålders- och/eller förtidspension från ett annat medlemsland och att svensk efterlevandepension kan samordnas med efterlevandepension från ett annat medlemsland under förutsättning att pensionsförmånerna grundar sig på en och samma persons intjänade rätt.

Barnpension som beviljats med stöd av bestämmelserna i kapitel 8 förordning 1408/71 omfattas inte av dessa regler.

Samordning får dock inte ske om den svenska pensionen har prorataberäknats (artikel 46b förordning 1408/71).

Det innebär att pension från ett annat medlemsland inte får påverka rätten till pensionstillskott om folkpensionen har prorataberäknats. Eftersom den svenska folkpensionen och pensionstillskottet i exemplet under rubriken *Faktiskt pensionsbelopp* rörande den finske medborgaren som tillgodoräknats pensionspoäng för endast två år är prorataberäknade får den pension pensionstagaren har rätt till från Tyskland inte minska hans pensionstillskott.

Pensionstillskottets teoretiska belopp blir $(20\,996 \text{ kr} - 6\,642 \text{ kr}) \times 26/30 = 12\,440$ kronor.

Pensionstillskottets faktiska belopp blir $12\,440 \text{ kr} \times 2/26 = 957$ kronor.

Sverige har i bilaga IV D under punkt 1 Förmåner som avses i förordningens artikel 46b 2a, och vars storlek är oberoende av försäkringsperiodernas längd, antecknat:

”Oavkortad svensk folkpension som utges enligt den lagstiftning om folkpension som var tillämplig före den 1 januari 1993 och oavkortad folkpension som utges enligt övergångsbestämmelserna till den lagstiftning som gäller från detta datum.”

Under punkt 2 Förmåner som avses i förordningens artikel 46b.2b, och vars storlek är beroende av en fiktiv period som ska anses ha fullgjorts mellan dagen för försäkringsfallet och en senare dag, har Sverige antecknat:

”Svenska förtids- och efterlevandepensioner som beräknats på grundval av antagna försäkringsperioder och ålderspensioner som beräknats på grundval av tidigare tillgodoräknade antagna perioder.”

Detta betyder att Försäkringskassan med stöd av förordning 1408/71 får minska ett eventuellt pensionstillskott med en pension från ett annat medlemsland om

- oavkortad folkpension har beviljats enligt den lagstiftning om folkpension som gällde före den 1 januari 1993 eller enligt övergångsbestämmelserna till den lagstiftning som gäller från detta datum eller
- folkpension har beräknats på grundval av framtida bosättningstid och den utländska pensionen antingen är beräknad på grundval av framtida försäkringstid eller är oberoende av försäkringsperiodernas längd eller
- folkpensionen har beräknats på grundval av antagandeår och den utländska pensionen antingen är beräknad på grundval av framtida försäkringstid eller är oberoende av försäkringsperiodernas längd.

Exempel

Minskning av pensionstillskott

En svensk kvinna som är född i april 1925 har mellan 16 och 65 års ålder varit bosatt i Sverige i sammanlagt 36 år. I april 1990 fick hon ålderspension. Med stöd av övergångsbestämmelserna till den lagstiftning om folkpension som gäller från den första januari 1993 räknades hennes folkpension i form av ålderspension om till 40/40. Hon har dessutom pensionstillskott med 40/40 och en finsk arbetspension. Hennes pensionstillskott ska reduceras.

Exempel

Minskning av änkepension

En svensk kvinna har folk- och tilläggspension i form av änkepension beräknad på mannens ATP-år och antagandeår. Hennes änkepension i form av folkpension ska inkomstprövas. Efter det att pensionstillskottet reducerats bort ska 25 000 kronor av hennes tilläggspension räknas som inkomst. Hon har dessutom tysk änkepension som är beräknad med framräkning på 30 000 kronor och en arbetsinkomst på 95 000 kronor, sammanlagt 150 000 kronor. Hennes tyska änkepension räknas med i årsinkomsten eftersom hennes svenska änkepension är beräknad på mannens antagandeår varför änkepensionen i form av folkpension ska reduceras. Eftersom det finns rätt till såväl folkpension i form av änkepension som till bostadstillägg till pensionärer ska änkepensionen minska på grund av årsinkomsten först efter minskning av bostadstillägget enligt lagen om bostadstillägg till pensionärer. Av hennes årsinkomst återstår 75 000 kronor sedan bostadstillägget bortreducerats. Eftersom pensionstillskottet redan räknats av på grund av hennes svenska tilläggspension ska hennes änkepension i form av

folkpension reduceras med 30 % x 75 000 kronor, dvs. 22 500 kronor. Hon får således 9 517 kronor i änkepension i form av folkpension.

Bostadstillägg

Bostadstillägg till pensionärer är en förmån som omfattas av förordning 1408/71. Tillägget är emellertid en sådan särskild icke avgiftsfinansierad förmån som avses i artikel 4.2a förordning 1408/71 (se bilaga II a till förordning 1408/71). Bostadstillägg utges endast till pensionstagare som är bosatt i Sverige och endast i enlighet med bestämmelserna i lagen om bostadstillägg till pensionärer (artikel 10a förordning 1408/71). Detta betyder att bestämmelserna om sammanträffande av förmåner inte gäller beträffande bostadstillägget.

Proportionering enligt nordiska konventionen

Om folkpensionen och pensionen från annat nordiskt land har beräknats med stöd av reglerna om proportionering i artikel 13 eller 15 i den nordiska konventionen får sistnämnda pension inte reducera pensionstillskottet (artikel 46b förordning 1408/71).

Inte heller får pensionen från annat nordiskt land i sådana fall användas vid beräkning av årsinkomsten vid inkomstprövning av änkepension i form av folkpension.

Förmåner av annat slag

Med sammanträffande av förmåner av annat slag avses förmåner som inte kan betraktas som om de är av samma slag (jfr ovan under rubriken *Förmåner av samma slag*). Med stöd av dessa regler och reglerna i den svenska lagstiftningen kan samordning av pensioner som beräknas eller utges på grundval av försäkrings- och/eller bosättningsperioder som har fullgjorts av olika personer göras, t.ex. kan en svensk förtidspension samordnas med en efterlevandepension från ett annat medlemsland.

Om två eller flera förmåner som har beräknats enbart enligt nationell lagstiftning ska minskas på grund av att pensionstagaren uppbär förmåner av annat slag ska de belopp som inte skulle betalas ut vid tillämpning av bestämmelserna om minskning som föreskrivs i de berörda medlemsländernas lagstiftning delas med det antal förmåner som ska minskas (artikel 46c förordning 1408/71).

Om en förmån har prorataberäknats ska de förmåner av annat slag som utges från annat medlemsland beaktas i förhållande till de faktiska försäkrings- eller bosättningsperioder som pensionen är beräknad efter (artikel 46c förordning 1408/71).

Exempel

En svensk medborgare beviljas i mars 2001 av Försäkringskassan en prorataberäknad ålderspension i form av folkpension med 2/40. Hon får även pensionstillskott med 2/40. Utöver den svenska pensionen har hon en finsk efterlevandepension på 11 000 kronor. När kassan samordnar den finska pensionen med hennes pensionstillskott ska endast $2/40 \times 11\,000$, dvs. 550 kronor minska hennes pensionstillskott och hon får alltså $(20\,996 \text{ kronor} - 550 \text{ kronor}) \times 2/40 = 1\,022$ kronor i pensionstillskott.

Om en pensionstagare, som uppbär en pension beräknad enligt ett medlemslands nationella lagstiftning och en prorataberäknad pension från ett annat medlemsland, beviljas en förmån av annat slag eller en annan inkomst som ska minska dessa pensioner gäller följande. Beträffande den nationellt beräknade pensionen ska det belopp som inte skulle betalas ut enligt den nationella minskningsregeln delas med det antal förmåner som ska minskas. Beträffande den prorataberäknade pensionen ska det belopp som inte skulle betalas ut beaktas i förhållande till de försäkrings- eller bosättningsperioder som har fullgjorts i respektive land (artikel 46c förordning 1408/71).

Det innebär att om en pensionstagare, som har svensk allmän pension, samtidigt har pension av annat slag från ett annat medlemsland ska det belopp som inte skulle betalas ut vid en strikt tillämpning av förordningen om beräkning av folkpension i vissa fall delas med det antal förmåner som ska minskas, innehållas eller indragas.

Exempel

En finsk kvinna, som är bosatt i Sverige har

- änkepension från Sverige i form av folkpension med 33 210 kronor och
- tilläggspension med 35 000 kronor.

Hon har dessutom invalidpension från Finland i form av

- grundpension med 7 000 kronor och
- arbetspension med 5 000 kronor.

Hennes folkpension i form av änkepension ska i juni 2001 inkomstprövas. Förutom pension har hon en arbetsinkomst på 100 000 kronor samt en bostadskostnad på 4 500 kronor per månad.

Den finska grundpensionen påverkar endast hennes änkepension och därför ska hela beloppet räknas med vid inkomstprövningen. Den finska arbetspensionen påverkar hennes svenska folkpension och tilläggsdelen till hennes finska grundpension och ska därför delas på två. Samordning görs också i Finland.

Av den finska pensionen ska 9 500 kronor ($7\,000 + 5000:2$) räknas med vid inkomstprövningen. Av den svenska pensionen ska 11 790 kronor ($35\,000 - 23\,210$) tas med vid inkomstprövningen. Den sammanlagda inkomst som ska tas med vid inkomstprövningen är 121 290 kronor ($100\,000 + 9\,500 + 11\,790$).

Först räknas den inkomst av som reducerar bostadstillägget, dvs. 114 150 kronor. Hennes änkepension i form av folkpension minskas med 30 procent på den inkomst som återstår, d.v.s. 7 140 kronor ($121\,290 - 114\,150$) = 2 142 kronor. Hennes änkepension i form av folkpension blir efter inkomstprövningen $33\,210 - 2\,142 = 31\,068$ kronor.

Bestämmelserna om samordning ska också tillämpas om det i något medlemslands lagstiftning finns bestämmelser om att en person inte kan få rätt till en förmån om han har rätt till en förmån av annat slag enligt ett annat medlemslands lagstiftning

Yrkesskadelivränta vid tillämpning av svensk lagstiftning

Livränta enligt lagen om yrkesskadeförsäkring (YFL) är primär i förhållande till pensionen och påverkar pensionens storlek. Om den som har rätt till pension har rätt till yrkesskadelivränta minskas folkpension och tilläggs-pension i form förtidspension eller ålderspension med tre fjärdedelar av livräntan. Minskningen görs i första hand på tilläggs-pension (17 kap 2 § AFL). För den som är född 1938 eller senare sker minskningen delvis enligt andra regler (12 kap 9 § LIP och 4 kap 4 § GarpL).

Motsvarande gäller när livränta utges enligt utländsk lagstiftning om yrkesskadeförsäkring.

Yrkesskadelivränta vid tillämpning av förordning 1408/71

Eftersom yrkesskadelivränta som utges enligt annat medlemslands lagstiftning är att betrakta som förmån av annat slag behöver Försäkringskassan undersöka hur många förmåner i Sverige och i andra medlemsländer som påverkas av den utländska livräntan för att kunna göra en korrekt samordning (artikel 46c förordning 1408/71).

Exempel

En irländsk medborgare har svensk yrkesskadelivränta med 60 000 kronor. Hon får ålderspension i form av folkpension med 35 000 kronor och tilläggs-pension med 105 000 kronor, dvs. sammanlagt 140 000 kronor. Hennes pension minskas med 45 000 kronor och hon får efter reduceringen yrkesskadelivränta med 60 000 kronor + folkpension med 35 000 kronor + ATP med 60 000 kronor = 155 000 kronor. Kvinnan uppbär dessutom en brittisk livränta med 24 000 kronor. Vid Försäkringskassans utredning visar det sig att hennes brittiska livränta påverkar dels en brittisk pension, dels en irländsk pension dels hennes svenska pension. Detta medför att kassan delar tre fjärdedelar av det

brittiska livräntebeloppet med tre och att endast 6 000 av de 24 000 kronorna får minska hennes svenska pension.

Arbetskadelifvränta

Arbetskadelifvränta ges till den som samtidigt är berättigad till folkpension eller tilläggspension i form av förtidspension eller efterlevandepension enligt AFL med anledning av den inkomstförlust som har föranlett livräntan endast i den mån den överstiger pensionen. Detsamma gäller om pension enligt utländskt system för social trygghet ges med anledning av arbetsskadan (6 kap. 1 § LAF, artikel 12.2 förordning 1408/71).

Livräntan är sekundär i förhållande till pensionen och påverkar inte pensionens storlek.

Bestämmelser om förmåner vid olycksfall i arbetet och arbetssjukdomar omfattas inte av de bestämmelser om sammanträffande av förmåner av samma slag eller av annat slag som gäller förmåner vid invaliditet, ålderdom och till efterlevande.

Rätt till förtidspension eller efterlevandepension

Tilläggspension i form av förtidspension ska motsvara den tilläggspension personen skulle ha fått som ålderspensionär om hon eller han hade kunnat fortsätta att arbeta. Tilläggspension i form av efterlevandepension ska beräknas med utgångspunkt från den tilläggspension den avlidne skulle ha fått om hon eller han hade kunnat fortsätta att arbeta. Med ledning av redan intjänade pensionspoäng beräknas den pensionspoäng som man antar att personen skulle ha tillgodoräknats om hon eller han inte hade förtidspensionerats eller avlidit. Denna s.k. antagandepoäng tillsammans med redan intjänade poäng ligger sedan till grund för beräkningen av tilläggspensionen (enligt AFL).

Antagandeberäkning med stöd av förordning 1408/71

I bilaga VI till förordning 1408/71 finns för Sveriges del följande antecknat beträffande antagandeberäknad förtidspension.

"Vid fastställandet av rätten till förtids- eller efterlevandepension som delvis baseras på framtida antagna försäkringsperioder skall en person anses uppfylla försäkrings- och inkomstvillkoren i den svenska lagstiftningen om han som anställd eller egenföretagare omfattas av ett försäkringssystem eller ett system som gäller bosättning i en annan stat, för vilken denna förordning gäller".

Det betyder att den som är försäkrad för inkomstförlust (sjukpenning, sjuklön, arbetslöshetsersättning och/eller pension) när pensionsfallet inträffar är aktuellt försäkrad.

Detta innebär att en anställd eller egenföretagare som omfattas av förordning 1408/71 men inte uppfyller kraven i AFL för att få en antagandeberäknad tilläggspension ändå kan få det om hon eller han, när pensionsfallet in-

träffar, är aktuellt försäkrad i ett annat medlemsland. Detta gäller även för det fall att pensionsfallet bedöms ha inträffat före den första januari 1994, dvs. det datum då Sverige på grund av EES-avtalet ska tillämpa bestämmelserna i förordningarna 1408/71 och 574/72. Ett villkor för detta är att det finns åtminstone ett år med pensionspoäng. Om den anställde eller egenföretagaren med stöd av denna bestämmelse i bilaga VI tillgodoräknas minst tre år, blir dessa år likställda med svenska år och pensionen behöver inte prorataberäknas .

Exempel

En belgisk medborgare som är född 1961 och bosatt i Belgien ansöker om svensk förtidspension. Vid Försäkringskassans handläggning av ärendet framkommer att han arbetat i Sverige och fått pensionspoäng för åren 1985–1988 (fyra år). Hans pensionspoäng för dessa år är 4.50, 5.75, 5.20 och 6.01. År 1988 flyttade han tillbaka till Belgien och arbetade där fram till 1998 då han blev långvarigt sjuk. Kassan fastställer pensionsfallet till 1998. Han har inte tillgodoräknats pensionspoäng för åren 1989–1997 men han uppfyller kravet på minst ett poängår. Med stöd av Sveriges anteckning i bilaga VI anses han uppfylla försäkrings- och inkomstvillkoret i AFL eftersom han omfattades av belgisk lagstiftning när pensionsfallet inträffade. Försäkringskassan beräknar hans antagandepoäng enligt AFL. Då han inte har pensionspoäng för två av de fyra år som närmast föregår pensionsfallet 1998 får kassan beräkna hans antagandepoäng med utgångspunkt från hans pensionspoäng under samtliga år fr.o.m. det år han fyllde 16 år t.o.m. året närmast före det år då pensionsfallet inträffade. Vid beräkningen bortses från de år intill ett antal av hälften, då poängen är lägst eller helt saknas.

En person som uppbär hel förtidspension från ett annat medlemsland vid den tidpunkt som socialförsäkringsnämnden bedömer att pensionsfallet har inträffat kan inte anses vara aktuellt försäkrad i den bemärkelse som avses i bilaga VI till förordning 1408/71. Om pensionsfallet bedöms ha inträffat under samma år som pensionen från det andra medlemslandet beviljas från och den exakta tidpunkten för pensionsfallet inte går att fastställa anses den försäkrade dock som aktuellt försäkrad och kan på så sätt få en antagandebäknad pension från Sverige.

Prorataberäknad förtidspension

Om kraven för rätt till förtidspension uppfylls endast med stöd av bestämmelserna i förordning 1408/71 om sammanläggning av försäkringsperioder, dvs. det inte finns minst tre år med pensionspoäng inklusive år med antagandepoäng, beräknas förtidspensionen enligt den ovan nämnda prorata-temporis-principen.

Om lagstiftningen i ett medlemsland innehåller regler om att förmånsbeloppet ska fastställas med beaktande av försäkringsperioder som antas ha fullgjorts efter det att försäkringsfallet har inträffat, ska den behöriga institutio-

nen endast ta hänsyn till sådana perioder vid beräkning av det teoretiska beloppet och inte vid beräkning av det faktiska beloppet (Administrativa kommissionens beslut nr 95).

För Sveriges del blir detta aktuellt endast i de fall sökanden eller den avlidne inte har minst tre år med ATP-poäng, inklusive antagandepoängår.

Exempel

En tysk medborgare har 25 år med försäkringsperioder i Tyskland samt ett år med ATP-poäng i Sverige. Han ansöker om förtidspension när han är 63 år och får med stöd av AFL antagandepoäng för det 64:e året. Hans medelpoäng blir 4.50.

Tilläggs pensionens teoretiska belopp blir

$$27/30 \times 4.50 \times 60 \% \times 36\,900 \text{ kr} = 89\,667 \text{ kronor}$$

Tilläggs pensionens faktiska belopp blir

$$1/26 \times 89\,667 \text{ kr} = 3\,449 \text{ kronor}$$

Försäkrings- eller bosättningsperioder kortare än ett år

Försäkringskassan behöver inte bevilja folk- eller tilläggs pension om det inte finns minst ett pensionspoängår eller om den sammanlagda bosättnings tiden inklusive framräkningstid i Sverige inte uppgår till minst ett år. Om emellertid sökanden inte har minst ett års försäkringstid i något annat medlemsland ska, om Sverige är det land där han senast har varit försäkrad, kassan bevilja pension som om all hans försäkringstid i andra medlemsländer har fullgjorts i Sverige (artikel 48 förordning 1408/71).

För rätt till tilläggs pension eller inkomstpension vid tillämpning av förordning 1408/71 krävs det att den försäkrade har tillgodoräknats minst ett år med PGI (artikel 45 förordning 1408/71). PGI fastställs uteslutande på grundval av den försäkrades taxering ett visst inkomstår och har inget med intjänandetid att göra.

Däremot kan bestämmelsen få betydelse för beräkning av rätt till folkpension som grundar sig på bosättnings tid.

Maximiperioder

För rätt till oavkortad folkpension krävs enligt AFL 30 eller 40 försäkringsår och för rätt till oavkortad ATP krävs 30 försäkringsår. Om de svenska åren tillsammans med samtliga försäkrings- och/eller bosättningsperioder i andra medlemsländer uppgår till mer än 30 respektive 40 ska Försäkringskassan vid beräkning av det teoretiska och faktiska beloppet räkna med dessa maximiperioder (artikel 47 förordning 1408/71).

 Exempel

En dansk kvinna född 1936 som är bosatt i Sverige ansöker i februari 2001 om folkpension i form av ålderspension. Hon tillgodoräknas två år med bosättning i Sverige t.o.m. det 64 året. Hon har bott och arbetat i Danmark 47 år. Försäkringskassan ska prorata beräkna hennes pension eftersom hon inte har minst tre svenska år (artikel 45 förordning 1408/71).

Folkpensionens teoretiska belopp blir $40/40 \times 96 \times 36\,900$ kronor = 35 424 kronor.

Folkpensionen faktiska belopp blir $2/40 \times 35\,424$ kronor = 1 771 kronor.

8.8 Gemensamma bestämmelser om pensionsförmåner

Detta avsnitt handlar om hur Försäkringskassans och andra berörda institutioner ska hantera bl.a. ansökan om pension och provisorisk eller retoraktiv utbetalning av pension.

Allmänt

En ansökan om pension som lämnas in till institutionen i ett medlemsland medför att pension automatiskt beviljas samtidigt enligt lagstiftningen i alla de medlemsländer där sökanden har arbetat under förutsättning att villkoren för rätt till pension är uppfyllda. Detta gäller inte om sökanden begär uppskjutet uttag av ålderspension från något medlemsland (artikel 44 förordning 1408/71). Försäkringskassan måste därför alltid ange datum för ansökan på ansökningsblanketterna E 202, E 203 och E 204 (artikel 36 förordning 574/72).

En sökande som är bosatt i ett medlemsland ska lämna sin ansökan om pension till institutionen i det landet. Är sökanden inte bosatt i ett medlemsland men har omfattats av lagstiftningen i ett eller flera medlemsländer skickar hon eller han sin ansökan till institutionen i det land vars lagstiftning hon eller han senast har omfattats av (artikel 36 förordning 574/72).

Utredande institution

Utredande institution är institutionen i bosättningslandet under förutsättning att sökanden har varit omfattad av detta lands lagstiftning. Om sökanden inte har varit omfattad av lagstiftningen i bosättningslandet är det institutionen i det medlemsland vars lagstiftning hon eller han senast har varit omfattad av som är utredande institution. Den utredande institutionen styr och samordnar det administrativa förfarandet i de länder vars lagstiftning sökanden har omfattats av. Institutionerna i dessa länder kallas berörda institutioner.

Sökanden kan själv lämna sin ansökan till utredande institution (artikel 36 och 41 förordning 574/72).

Ålderspension utan ansökan vid bosättning i Sverige

Om sökanden bor i Sverige och har omfattats av svensk pensionslagstiftning är Försäkringskassan på bosättningsorten utredande institution. Har sökanden inte omfattats av svensk pensionslagstiftning kan ansökan om pension från ett annat medlemsland ändå lämnas till kassan på bosättningsorten. Kassan ska i detta fall vidarebefordra ansökan till den utredande institutionen och ange den dag då ansökan lämnades in. Den dagen ska anses som ansökningsdag (artikel 36 förordning 574/72). Om försäkringskassan beviljar ålderspension utan ansökan anges första dagen i den månad den försäkrade fyller 65 år som ansökningsdag.

Ansökan om pension enligt lagen om allmän försäkring ska göras på en av RFV fastställd blankett (kungörelsen (1962:394) med vissa bestämmelser rörande ansökan om pension enligt AFL, m.m.). Ansökan om inkomstgrundad ålderspension och ökat uttag av ålderspension ska göras på blankett som fastställts av RFV (9 § förordningen om ändring i förordningen (1998:1340) om inkomstgrundad ålderspension).

Detta gäller även en person som inte uppfyller kraven för rätt till pension enligt AFL men som med tillämpning av bestämmelserna om sammanläggning av försäkringsperioder är berättigad till svensk pension.

Ansökan om svensk pension och pension från ett annat medlemsland vid bosättning i Sverige

Den som är bosatt i Sverige och har varit bosatt och/eller förvärvsarbetat både här och i ett annat medlemsland ansöker om pension hos försäkringskassan på bosättningsorten. Ansökan görs på en av RFV fastställd blankett, se ovan. Kassan blir då utredande institution och inleder ansökningsförfarandet (artikel 41 förordning 574/72).

Försäkringskassan ska utan dröjsmål och på en särskild ansökningsblankett, E 202, E 203 eller E 204, beroende på vilken förmån som söks, underrätta berörda institutioner om pensionsansökan. Ansökningarna kan då samtidigt och utan dröjsmål utredas av alla berörda institutioner. Förutom ansökningsblanketten ska kassan bifoga en förteckning över försäkrings- och bosättningsperioder i Sverige, E 205 S och uppgifter om den försäkrade personens försäkringshistoria, E 207 (artikel 41–43 förordning 574/72).

Även i de fall den allmänna pensionsåldern är högre i det andra berörda medlemslandet ska Försäkringskassan utan dröjsmål skicka iväg ansökningshandlingarna. Det andra landet ska i sådan fall meddela avslag och uppmana sökanden att återkomma med ny ansökan i god tid före den aktuella pensionsåldern. Om det inte har skett några förändringar sedan kassan första gången skickade iväg E 202, E 205 och E 207 räcker det att kassan skickar en blankett E 001 och påpekar detta.

Prövning av rätten till förtidspension sker antingen på den försäkrades initiativ genom ansökan eller på Försäkringskassans initiativ (16 kap 1 § AFL). Även ett statligt eller kommunalt pensionsorgan (SPV och KPA) kan initiera prövning. När kassan skickar ansökningsblanketten till berörd institution är det även i dessa fall viktigt att datum för ansökan finns angivet. Vid prövning enligt AFL och på initiativ av SPV och KPA är datum för ansökan

lika med datum för försäkringskassans ställningstagande till pensionsprövning. Om det finns ett läkarutlåtande upprättat vid ansökningstillfället sänds även en kopia av detta med till berörda institutioner. Det behöver inte översättas. Observera att läkarutlåtandet inte inväntas. Berörd institution kommer att begära de kompletteringar som är nödvändiga för den fortsatta handläggningen. Den blankett som bland annat då kan bli aktuell är E 213.

Förnyat sjukbidrag

I de fall Försäkringskassan beviljar en person som tidigare haft sjukbidrag ett förnyat sjukbidrag eller en förtidspension informerar kassan berörd institution i det andra landet detta genom att skicka blankett E 204. Om pensionstagarens situation är oförändrad går det bra med en kopia av den ursprungliga E 204. Har pensionstagaren partiell pension och har förvärvsarbete ska kassan skicka en ny blankett E 205 S.

Behörig försäkringskassa

I och med att förordning 1408/71 tillämpas är arbetslandet behörigt land. Detta betyder att om Sverige är arbetsland är Försäkringskassan på den ort där arbetet utförs behörig kassa.

Exempel

En dansk medborgare är bosatt i Danmark men förvärvsarbetar i Helsingborg. Han blir halvt sjukskriven under en längre tid och försäkringskassan vill bevilja honom sjukbidrag med stöd av AFL. Försäkringskassan i Helsingborg ska här pröva hans rätt till sjukbidrag och underrätta Danmark med aktuella blanketter.

Provisorisk utbetalning

Om Försäkringskassan som utredande institution konstaterar att sökanden har rätt till pension enligt svensk lagstiftning ska kassan betala ut pensionen provisoriskt. Kassan ska underrätta sökanden att utbetalningen är provisorisk och inte kan överklagas (artikel 45 förordning 574/72). Beslutet bör därför inte innehålla någon omprövningshänvisning.

Avser beslutet förtidspension/sjukbidrag meddelas den del av beslutet som rör pensionens storlek dvs. 1/4, 1/2, 3/4 eller hel förtidspension med besvärshänvisning. Den del av beslutet som rör pensionsbeloppets storlek meddelas utan omprövningshänvisning.

I de fall Försäkringskassan med säkerhet kan konstatera att beslutet inte kommer att påverkas av försäkringsperioder eller bosättningsperioder som fullgjorts av sökanden i ett annat medlemsland behöver ett provisoriskt beslut inte meddelas. Ett sådant förfarande kan emellertid innebära att kassan blir tvungen att pröva om sitt beslut två gånger.

 Exempel

En finsk medborgare har bott och arbetat i Sverige 20 år, Finland åtta år och Tyskland fem år. Han fyller 65 år och ansöker om ålderspension. Han har rätt till 20/30 folkpension och 20/30 ATP. Eftersom han varken har oavkortad folkpension eller folkpension beräknad med antagandeår eller framtida bosättningstid utan pension beräknad på faktiska år får ett eventuellt pensionstillskott inte påverkas av hans pensioner från annat medlemsland. Kassan behöver i detta fall inte meddela ett provisoriskt beslut.

Berörda institutioner ska fylla i uppgifter om de försäkrings- och bosättningsperioder som har fullgjorts enligt den lagstiftning som de tillämpar på sina resp. blanketter E 205 och sända dessa uppgifter till Försäkringskassan. Om kassan inte kan betala ut pension provisoriskt eftersom rätt till svensk pension uteslutande med tillämpning av svensk lagstiftning inte finns ska kassan underrätta berörd institution där rätt till pension kan finnas om detta. Den berörda institutionen betalar då pension provisoriskt om rätt finns enligt dess lagstiftning (artikel 45 förordning 574/72).

När Försäkringskassan har fått tillbaka blanketterna E 205 från de berörda institutionerna, skickar kassan en kopia av de ifyllda blanketterna till varje berörd institution. På så sätt får samtliga berörda institutioner reda på sökanden hela försäkringshistorik. När berörd institution fattat beslut om pension ska institutionen sända blankett E 210 till kassan och meddela om pensionen avslagits, beviljats enligt nationell lagstiftning eller om den har prorata beräknats (artikel 48, 574/72). Det förekommer att vissa medlemsländer inte skickar blankett E 210 utan i stället sänder ett nationellt beslut direkt till sökanden och en kopia till kassan.

När Försäkringskassan har fått det slutliga beslut som var och en av de berörda institutionerna har fattat, tillsammans med överklagandehänvisning, ska kassan underrätta sökanden om detta på hans eget språk på blankett E 211 och E 212.

Om Försäkringskassan tidigare har fattat ett provisoriskt beslut ska kassan nu fatta ett slutligt beslut med omprövningshänvisning. I de fall kassan har beviljat förtidspension/sjukbidrag ska slutligt beslut endast fattas på den del av beslutet som avser pensionsbeloppets storlek. Kassan ska sedan skicka detta tillsammans med blankett E 211, E 212 samt berörda länders slutliga beslut till sökanden. Därefter ska kassan skicka en kopia av blankett E 211 och E 212 till samtliga berörda institutioner tillsammans med kopia av samtliga beslut (artikel 48 förordning 574/72).

Kopia av det sammanfattande beslutet skickas även till SPV och KPA.

Uppskjutet uttag av ålderspension

En ansökan om pension, som har sänts till en institution i ett medlemsland, ska som tidigare nämnts automatiskt medföra att förmåner beviljas samtidigt enligt lagstiftningen i alla de medlemsländer vars villkor sökanden uppfyl-

ler. Detta gäller dock inte ansökan om ålderspension om sökanden själv begär uppskjutet uttag av sin ålderspension från ett eller flera länder (artikel 44 förordning 1408/71).

Ansökan om svensk pension vid bosättning utanför Sverige

Om en person som är bosatt i ett annat medlemsland ansöker om svensk pension ska ansökan lämnas till institutionen på bosättningsorten. Under förutsättning att sökanden har omfattats av detta lands lagstiftning blir institution då, som ovan har nämnts, utredande institution och ska skicka ansökningsblankett tillsammans med en förteckning över försäkrings- och bosättningsperioder i samtliga medlemsländer sökanden har varit omfattad av till Stockholms läns allmänna försäkringskassa, utlandskontoret. Utlandskontoret fattar beslut om svensk pension och skickar beslutet tillsammans med överklagandehänvisning till den utredande institutionen. Denna institution skickar sedan en sammanfattning av beslut till sökanden tillsammans med uppgift om besvärstider och kopia av samtliga beslut. Det sammanfattande beslutet tillsammans med kopia av samtliga berörda länders beslut skickas av den utredande myndigheten till utlandskontoret (artikel 42, 43 och 48 förordning 574/72). Fr.o.m. den 1 januari 2001 är Blekinge läns allmänna försäkringskassa behörig institution i alla ärenden rörande ålderspension för personer födda 1938 eller senare (se vidare kapitel 5 under rubriken *behörig institution – allmänt*).

Om Försäkringskassan vid handläggning av ett pensionsärende behöver personbevis eller liknande handling t.ex. ett levnadsintyg är kassan skyldig att godta bevis avseende personuppgifter som har utfärdats av behörig myndighet i annat medlemsland (EG-domstolens dom, mål nr 336/94 Dafeki).

Om Försäkringskassan får in en ansökan från någon som inte är bosatt i Sverige men har omfattats av svensk lagstiftning ska kassan vidarebefordra ansökan till den institution kassan bedömer är utredande institution, d.v.s. institution i bosättningslandet i första hand. I andra hand till berörd institution i det medlemsland vars lagstiftning sökanden senast har omfattats av och ange den dag då ansökan lämnades in (artikel 36 förordning 574/72).

Retroaktiv utbetalning

Annan pension än ålderspension får enligt AFL inte betalas ut för längre tid tillbaka än tre månader eller, vad gäller barnpension, två år före ansökningsmånaden. Ålderspension får betalas ut tidigast för månaden närmast efter ansökningsmånaden. Har den försäkrade haft förtidspension eller särskild efterlevandepension omedelbart före 65 års ålder får dock ålderspension betalas ut för högst tre månader före ansökningsmånaden.

En pensionsförmån som tidigare inte har beviljats eller som har innehållits på grund av en persons medborgarskap eller bosättningsort kan, om ansökan kommer in till Försäkringskassan, beviljas med de retroaktivtider som gäller enligt svensk lagstiftning.

Den som har beviljats pension före den 1 januari 1994 kan begära att Försäkringskassan prövar om pensionen enligt förordningens regler. Om pen-

sionstagaren utöver den svenska pensionen har pension från ett annat medlemsland kan begäran om omprövning av en löpande pension komma via det andra landets behöriga institution. Omräkningen får inte medföra minskning av en beviljad förmån (artikel 94, 95 förordning 1408/71 och 118 förordning 574/72).

Har pensionstagaren folk- och/eller tilläggspension från två eller flera nordiska länder som med stöd av den nordiska konventionen proportioneras ska det sammanlagda beloppet efter omprövningen jämföras med det belopp som utgick tidigare. En pensionstagare som har sjukbidrag är endast garanterad samma belopp för den period som sjukbidraget avser.

Om Försäkringskassan beviljar en pensionstagare ett förnyat sjukbidrag med samma nivå omfattas han av garantin ovan, d.v.s. hans sjukbidrag får inte bestämmas till ett lägre belopp än det som utgick tidigare. Detsamma gäller om hans sjukbidrag blir utbytt mot förtidspension under förutsättning att nivån är densamma.

Bestämmelserna i förordning 1408/71, ändrade genom förordning 1399/99 som trätt i kraft den 1 september 1999, ska tillämpas på rättigheter för barn som har förlorat en av föräldrarna eller båda föräldrarna om dödsfallet inträffat den 1 september 1999 eller senare.

Om dödsfallet inträffat före den 1 september 1999 kan barnet ansöka att få sin rätt till förmåner omprövad enligt bestämmelserna i artikel 95e förordning 1408/71. Lämnas ansökan om omprövning in till behörig institution senast den 31 augusti 2001 ska de förmåner som blir aktuella vid omprövningen beviljas fr.o.m. den 1 september 1999.

Om ansökan om omprövning lämnas in efter den 31 augusti 2001 gäller resp. medlemslands regler om retroaktiv utbetalning av förmåner dvs. för Sveriges del två år (16 kap 5 § AFL).

Sverige har tillsammans med Finland och Norge gemensamt arbetat fram och enats om vissa administrativa rutiner. Dessa rutiner som är beskrivna i RFV:s IM-meddelande nr 2000:084 är avsedda att användas mellan de nordiska länderna. Trots att Danmark inte omfattas av de nya reglerna kan det bli aktuellt att använda de överenskomna rutinerna även när Danmark är inblandat.

Om den avlidne föräldern har arbetat i ett EU/EES-land utanför Norden kan Försäkringskassan inte följa de rutiner som framgår av bilagorna till detta IM-meddelande. Kassan skriver i sådana fall till berörd myndighet och informerar om ansökan och hur stor den omräknade svenska barnpensionen inklusive övriga förmåner blir samt ber om motsvarande uppgift från den berörda myndigheten. När kassan har fått in nödvändiga uppgifter kan kassan göra en sammanställning på den till IM-meddelandet bifogade blanketten nr 3 A/B. Sökanden har en möjlighet att återkalla ansökan om det visar sig att omräkningen medför att förmånerna sammanlagt uppgår till ett lägre belopp än tidigare. Beträffande barnpension se vidare [avsnitt 8.2](#) och [avsnitt 9.3](#)

8.9 Beslut om pension

Försäkringskassan är utredande institution

När Försäkringskassan är utredande institution ska de berörda institutionerna sända sina slutliga beslut tillsammans med överklagandehänvisning till kassan. Detta görs med hjälp av blankett E 210. När blanketten har kommit in till kassan ska kassan underrätta sökanden på hans eget språk och samtidigt bifoga kopia av de slutliga besluten. Detta görs på blanketterna E 211 och E 212. Besvärstiden börjar löpa från den tidpunkt som sökanden får del av beslutet. Om kassan tidigare meddelat ett slutligt beslut med omprövningshänvisning kan detta betyda att kassan får pröva ärendet en gång till.

Utbetalning

Försäkringskassan ska betala förmåner direkt till förmånstagaren (bilaga 6, 574/72)

En institution i ett medlemsland som har beviljat en förmån till en person som är bosatt i Sverige kan begära att RFV eller Försäkringskassan betalar ut förmånen. Institutionen ska då sända ett detaljerat utbetalningsschema senast 20 dagar före den dag då förmånen skall betalas ut. Tio dagar före den dag då förmånen ska betalas ut till förmånstagaren ska institutionen föra över det aktuella beloppet i svensk valuta till kassan (artikel 54 förordning 574/72). Utbetalningen av bland annat pension enligt AFL i Sverige görs sedan enligt bestämmelserna i förordningen (1980:624) om sättet och tiden för utbetalning av pension enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, m.m. och utbetalning av inkomstgrundad ålderspension enligt förordningen om ändring i förordningen (1998:1340) om inkomstgrundad ålderspension.

Underrättelse vid dödsfall m.m.

Om Försäkringskassan betalar en förmån för en annan institutions räkning till förmånstagaren och förmånstagaren eller dennes make avlider ska försäkringskassan underrätta den institution som har beviljat förmånen. Det samma gäller om en efterlevande make/maka gifter om sig (artikel 56 förordning 574/72).

Underrättelse vid flyttning

Om en förmånstagare flyttar från ett medlemsland till ett annat ska förmånstagaren underrätta den eller de institutioner som betalar ut en förmån till henne eller honom (artikel 59 förordning 574/72).

8.10 Särskilda bestämmelser om invalidpension

Om en anställd eller egenföretagare som omfattas av förordning 1408/71 och som har beviljats partiell förtidspension enbart med stöd av AFL får sin arbetsförmåga ytterligare nedsatt gäller vad som nedan sägs.

Försämrad invaliditet

Om hon eller han inte har omfattats av något annat medlemslands lagstiftning sedan pensionen började utges ska Försäkringskassan pröva rätten till ytterligare (ökad) pension enligt AFL.

Om hon eller han har omfattats av lagstiftningen i ett eller flera andra medlemsländer sedan pensionen började utges ska, med beaktande av försämringen, pension utges till honom enligt bestämmelserna i förordning 1408/71, se [avsnitt 8.7](#).

Beträffande reglerna om att återfå en indragen pension genom ett förenklat ansökningsförfarande, se RFV:s Allmänna råd (1998:16) Förtidspension enligt lagen om allmän försäkring.

Vilande förtidspension

Om förmånen ska utges på nytt efter att ha hållits inne ska den institution eller de institutioner som svarade för utgivandet av förmånen vid tidpunkten för innehållandet svara för att förmånen ges ut på nytt (artikel 42 förordning 1408/71).

9. Familjeförmåner för pensionärer och barn som har förlorat en förälder eller båda föräldrarna

Detta kapitel handlar om familjeförmåner till vissa vuxna pensionstagare samt till barn vars avlidne förälder arbetat i åtminstone ett medlemsland vars lagstiftning inte har förmånen barnpension.

9.1 Allmänt

Reglerna om familjeförmåner omfattar dels familjeförmåner för anställda, egenföretagare och personer med arbetslöshetsersättning dels familjeförmåner för pensionärer och för barn som mist en förälder eller båda föräldrarna. Se vidare kapitel 6.

Pensionärer med barn har rätt till familjeförmånen barntillägg. Barn som har mist en förälder eller båda föräldrarna har rätt till familjeförmånen barnpension under förutsättning att den avlidne föräldern förutom i Sverige även arbetat i ett medlemsland i vars lagstiftning det inte finns barnpension. För båda kategorier finns dessutom rätt till förmånerna allmänna barnbidrag, förlängt barnbidrag, flerbarnstillägg, studiebidrag och extra tillägg inom studiehjälpen samt bostadsbidrag i form av särskilt bidrag för hemmavarande barn och föräldrapenning. Beträffande barnpension se även [avsnitt 8.2](#).

Med pensionär avses, när det gäller familjeförmåner, person som får pension till följd av ålderdom, invaliditet, olycksfall i arbetet eller arbetssjukdom. För Sveriges del gäller det personer med folkpension eller tilläggs pension i form av ålders- eller förtidspension/sjukbidrag, inkomstgrundad ålderspension samt personer med arbetsskadelivränta. När ordet pension används i detta avsnitt avses också livränta enligt LAF.

För att få svenskt barnbidrag krävs enligt svensk lagstiftning att barnet och bidragsmottagaren ska vara bosatta i Sverige. För en person som omfattas av förordning 1408/71 och har svensk ålderspension, förtidspension/sjukbidrag eller arbetsskadelivränta gäller inte detta krav. I stället gäller att förmånerna ska betalas ut oavsett i vilket medlemsland pensionären eller barnet är bosatta (artikel 77 förordning 1408/71). Detsamma gäller för barn som förlorat en förälder eller båda föräldrarna (artikel 78 förordning 1408/71).

Bostadsbidrag i form av särskilt bidrag för hemmavarande barn kan betalas ut till en pensionär som har barn under förutsättning att de bor tillsammans och för ett barn som har barnpension under förutsättning att det finns en person som antingen har vårdnaden om och stadigvarande bor tillsammans med barnet eller efter myndighets beslut har tagit emot barnet för vård i familjehem. Detta gäller oavsett var barnet och denna person är bosatta (artikel 77 och 78 förordning 1408/71).

Det föreligger alltså en exportskyldighet för dessa förmåner. Exportskyldigheten är särskilt viktig att komma ihåg i de fall pensionären eller den avlidne föräldern endast omfattats av ett lands lagstiftning. I de fall då två eller flera medlemsländer är berörda gäller särskilda regler se detta avsnitt under rubrikerna *Rätt till pension från flera medlemsländer* och *Rätt till barnpension från flera medlemsländer*.

9.2 Barntillägg och övriga förmåner till pensionärer samt barnpension i form av folk- och tilläggs pension och övriga förmåner till barn som förlorat en av föräldrarna eller båda föräldrarna

Barntillägg enligt AFL

Barntillägg avskaffades den 1 januari 1990 men kan enligt övergångsbestämmelser till lagen om ändring i AFL betalas ut till den som i december 1989 hade rätt till barntillägg. Barntilläggen kommer helt att upphöra med utgången av år 2005.

Barntillägg vid tillämpning av förordning 1408/71

Om en anställd eller egenföretagare som tidigare har fått avslag på sin ansökan om folkpension enbart på grund av sitt medborgarskap eller bosättning ansöker om folkpension ska Försäkringskassan bevilja folkpension och eventuella tillägg (artikel 10 förordning 1408/71).

Detta gäller under förutsättning att rätt till en sådan förmån finns enligt svensk lagstiftning. Vid behov kan försäkringsperioder i ett annat medlemsland beaktas. Det innebär att barntillägg kan nybeviljas trots vad som ovan har sagts. I detta sammanhang gäller att försäkringskassan beaktar de retroaktivtider som gäller enligt AFL. Se vidare [avsnitt 8.8](#) under rubriken *Retroaktiv utbetalning*.

Under förutsättning att Sverige ska betala barntillägg bestäms storleken enligt reglerna i förordningen. Det betyder att barntillägget ska beräknas som om alla de försäkrings- och/eller bosättningsperioder pensionären har tillgodoräknats i samtliga medlemsländer hade fullgjorts i Sverige (artikel 79 förordning 1408/71).

Pension från endast ett medlemsland

Om en person får pension från endast ett medlemsland ska barntillägg och övriga förmåner enligt vad ovan sagts utges enligt det landets lagstiftning oavsett i vilket medlemsland pensionären eller barnet är bosatt.

Exempel

En pensionär är bosatt i Spanien tillsammans med sin hustru och två barn under 16 år. Han har pension endast från Sverige. Hustrun förvärvsarbetar inte. Barnbidrag och barntillägg utges till pensionären enligt svensk lagstiftning som om hela familjen var bosatt i Sverige.

Familjen kan också få bostadsbidrag i form av särskilt bidrag för hemmavarande barn om den har rätt till sådant bidrag.

Särskilda bestämmelser för samordning av familjeförmåner gäller för de fall pensionärens barn får rätt till sådana förmåner genom att den andra föräldern förvärvsarbetar i ett medlemsland (artikel 79 förordning 1408/71 och artikel 10 förordning 574/72).

Rätt till pension från flera medlemsländer

Om pension ges från flera medlemsländer, ska familjeförmåner ges enligt lagstiftningen i det medlemsland där pensionären är bosatt, oberoende av var barnet är bosatt. Detta gäller under förutsättning att pensionären har rätt till pension enligt bosättningslandets lagstiftning. Vidare gäller som förutsättning att hon eller han har rätt till familjeförmåner till pension enligt det landets lagstiftning. Om pensionären inte har rätt till någon sådan förmån i bosättningslandet, ska förmåner för pensionärens barn utges enligt det medlemslands lagstiftning som hon eller han har omfattats längst av. Om pensionären inte heller har rätt till förmåner för sina barn enligt det landets lagstiftning, ska i förekommande fall förmåner utges från det medlemsland vars lagstiftning hon eller han därefter har varit längst omfattad av (artikel 79 förordning 1408/71). Om perioderna i två medlemsländer är lika långa, beviljas förmåner enligt lagstiftningen i det land som pensionären senast har varit omfattad av (artikel 77 förordning 1408/71).

Exempel

En ensamstående pensionär är bosatt i Sverige. Hon har ensam vårdnaden om sitt barn som är under 16 år. Barnet bor hos sina morföräldrar i Spanien men de har inte den rättsliga vårdnaden om barnet. Mamman har svensk pension och pension från Spanien. Barnbidrag och barntillägg till pensionen utges enligt svensk lagstiftning som om barnet var bosatt i Sverige. Bostadsbidrag för bostadskostnader har hon rätt till på grund av bosättningen i Sverige. Detta bidrag beräknas enligt reglerna för en barnfamilj med ett hemmavarande barn. Mamman kan också få bostadsbidrag i form av särskilt bidrag om hon har rätt till sådant bidrag.

Exempel

En pensionär är bosatt i Frankrike tillsammans med sin hustru och sitt barn som är under 16 år. Hustrun förvärvsarbetar inte. Han har fransk pension samt italiensk och svensk pension. Han har inte rätt till familjebidrag eller något barntillägg till sin pension enligt fransk lagstiftning. Han har varit omfattad av lagstiftningen i Sverige under längre tid än i Italien. Enligt förordning 1408/71 utges barnbidrag och barntillägg till pensionen enligt svensk lagstiftning som om familjen var bosatt i Sverige. Familjen kan också få bostadsbidrag i form av särskilt bidrag för hemmavarande barn om den har rätt till sådant bidrag.

Tillägg för pensionärer

Frågan om betalning av tillägg kan bli aktuell när en pensionär flyttar. Detta kan gälla för den pensionär som har rätt till pension från flera medlemsländer, däribland från det land där hon eller han är bosatt. Flyttar pensionären och bosätter sig i ett annat medlemsland från vilket hon eller han också har pension, har hon eller han rätt till förmåner för sina barn från det landet. Om summan av familjebidrag och barntillägg från det tidigare bosättningslandet är högre än summan av förmånerna i det nya bosättningslandet, ska det tidigare landet betala ett tillägg motsvarande skillnaden mellan beloppen. Ett tidigare bosättningsland som utger pension har skyldighet att betala tillägg även i det fall personen får rätt till pension efter det hon eller han flyttat och bosatt sig i ett annat medlemsland från vilket rätt till pension finns (AK:s beslut nr 150).

9.3 Barnpension och familjebidrag (familjeförmåner) till barn som har förlorat en av föräldrarna eller båda föräldrarna

Barnpension enligt AFL

Ett barn som inte har fyllt 18 år har rätt till barnpension i form av folkpension om den avlidna föräldern antingen har tillgodoräknats minst tre år med pensionspoäng till tilläggs pensioneringen eller därmed likställda år eller minst tre bosättningsår. Rätt till barnpension i form av tilläggs pension har barnet om den avlidna föräldern hade tjänat in minst tre år med pensionspoäng.

Barnpension enligt förordning 1408/71

Rätten till och storleken av barnpension regleras enligt olika bestämmelser beroende på om förmånen barnpension finns i berörda medlemsländers lagstiftning som den avlidne föräldern omfattats av eller inte. Se [avsnitt 8.2](#).

Enligt förordning 1408/71, ändrad genom förordning 1399/99, ska barnpension enligt huvudregeln fr.o.m. den 1 september 1999 beviljas i varje berört land i förhållande till den avlidne föräldrarnas intjänade pensionstid, oavsett var barnet är bosatt. Detta gäller under förutsättning att förmånen barnpension finns i samtliga medlemsländer som den avlidne föräldern arbetat i (artikel 1 förordning 1399/99).

Om barnpension inte finns i ett eller flera av de medlemsländers lagstiftning som den avlidne föräldern omfattats av är det i stället bestämmelserna i kapitel 8 förordning 1408/71 som ska tillämpas. Dessa regler är uppbyggda på samma sätt som reglerna om rätt till familjeförmåner för pensionärer och beskrivs närmare nedan.

I en ny bilaga VIII till förordning 1399/99 har angetts de system i vissa medlemsländer som är avsedda enbart för familjebidrag eller tilläggsbidrag eller särskilda bidrag för barn som förlorat en av föräldrarna eller båda föräldrarna. De medlemsländer som således inte har barnpension är Belgien, Danmark,

Frankrike, Storbritannien och Nordirland samt Irland. Förordning 1399/99 är inte omedelbart bindande för EES-länderna. Se vidare [avsnitt 8.2](#).

Barnpension som ges efter en förälder som avlidit före den 1 september 1999 kan efter ansökan prövas om enligt bestämmelserna i kap 3 förordning 1408/71.

Finland, Norge och Sverige har gemensamt kommit överens om vissa administrativa rutiner som ska tillämpas när någon begär en omprövning av en redan beviljad barnpension. Dessa rutiner beskrivs ingående i IM-meddelande nr 2000:084. De blanketter som enligt meddelandet ska användas kommer att läggas in i ELSY. I avvaktan på detta använder Försäkringskassan de blanketter som bifogats meddelandet.

För Sveriges del gäller att för barn för vilket ges barnpension kan vårdnadshavaren ha rätt till förmånerna allmänt barnbidrag, förlängt barnbidrag, flerbarnstillägg, studiebidrag och extra tillägg inom studiehjälpen samt bostadsbidrag i form av särskilt bidrag för hemmavarande barn och föräldrapening. Ett barn som fyllt 18 år och har barnpension kan få förlängt barnbidrag samt studiebidrag och extra tillägg inom studiehjälpen. Det gäller oavsett om barnpension beviljats som pension med stöd av kapitel 3 eller som familjeförmån med stöd av kapitel 8 i förordningen (ingressen till förordning 1399/99).

Tillägg för barn

Vid tillämpning av kapitel 8 förordning 1408/71 betalas familjeförmånen barnpension ut från endast ett medlemsland. Det gäller även om den avlidne föräldern har tjänat in rätt till pension från flera medlemsländer.

Det kan emellertid bli aktuellt med ett tillägg även när det gäller förmåner för barn som har förlorat en eller båda föräldrarna. Detta gäller när den avlidne föräldern har arbetat i två eller flera medlemsländer. Barnpension och familjebidrag utges av bosättningslandet under förutsättning att rätt till förmåner finns där. Om summan av barnpension och övriga förmåner är högre i ett annat medlemsland som den avlidne föräldern arbetat i ska detta land betala ett tillägg motsvarande mellanskillnaden mellan beloppen (EG-domstolens dom, mål nr 188/90 Doriguzzi-Zordanin). Detta gäller även om barnet aldrig varit bosatt i det landet.

Om det blir aktuellt med ett tillägg ska tilläggsbeloppets storlek fastställs första gången inom tolv månader efter det att barnet fått rätt till förmåner i det behöriga landet. Därefter skall tillägget fastställas minst var tolfte månad (AK:s beslut nr 150).

Endast svensk barnpension

Om den avlidne föräldern enbart har varit omfattad av svensk lagstiftning beräknas barnpensionen efter den avlidnes år med pensionspoäng eller bosättningsår, se RFV:s Allmänna råd (1989:9) Efterlevandepension enligt lagen om allmän försäkring. Detta gäller oavsett i vilket medlemsland barnet eller den som faktiskt försörjer barnet är bosatt (artikel 78 förordning 1408/71).

Familjebidrag för barnet utges enligt svensk lagstiftning. Särskilda bestämmelser finns för samordning av familjebidrag för det fall att barnet får rätt till sådana förmåner genom att den efterlevande föräldern förvärvsarbetar i ett annat medlemsland än det som är ansvarigt för barnpensionen (artikel 79 förordning 1408/71). Dessa regler beskrivs närmare i [avsnitt 9.4](#).

Rätt till barnpension från flera medlemsländer

Sverige är behörigt land om den avlidne föräldern har varit omfattad av svensk lagstiftning och arbetat i något annat medlemsland i vars lagstiftning förmånen barnpension inte finns. Sverige har i sådana fall primärt ansvar för barnpensionen om barnet är bosatt i Sverige och rätt till barnpension finns enligt svensk lagstiftning eventuellt med beaktande av reglerna om sammanläggning av försäkrings- eller bosättningsperioder. Barnpensionen beräknas enligt svensk lagstiftning som om den avlidne föräldrarnas samtliga försäkrings- och/eller bosättningsperioder hade fullgjorts i Sverige, d.v.s. med teoretiskt belopp.

Exempel

En dansk medborgare är sedan åtta år bosatt i Sverige tillsammans med sin hustru och ett tioårigt barn. Han har förvärvsarbetat här och fått pensionspoäng för sju år. Innan familjen flyttade till Sverige hade han förvärvsarbetat i Danmark i 20 år. Han avlider. Hustrun ansöker om barnpension. Eftersom mannen arbetat i Danmark som inte har förmånen barnpension och rätt till barnpension finns i Sverige enligt AFL beviljar försäkringskassan barnpension (artikel 78a förordning 1408/71). Barnpension beviljas i 30-delar eftersom det är fördelaktigast. Barnpensionen i form av såväl folkpension som tilläggspension blir $7 + 20 = 27/30$ av fullt pensionsbelopp x aktuell procentsats. Eftersom barnet har rätt till barnpension ska också familjebidrag utges enligt svensk lagstiftning.

Danmark ska beräkna familjeförmåner enligt sin nationella lagstiftning. Om det danska förmånsbeloppet blir större än det svenska ska ett tillägg motsvarande mellanskillnaden betalas till barnet från Danmark. När tilläggets storlek fastställs är det summorna av respektive lands barnpension eller motsvarande förmån (i exemplet börnetilskud) och eventuella familjebidrag som skall jämföras (AK:s beslut nr 150).

Om den avlidne föräldern med stöd av AFL:s regler om framräkning/antagandeberäkning skulle få fler 40-delar alternativt 30-delar beviljas barnpension med utgångspunkt från dessa.

I de fall den avlidne föräldern var aktuellt försäkrad i ett annat medlemsland vid dödsfallet är det aktuellt att antagandeberäkna den avlidne föräldrarnas pension som ska grunda rätt till barnpension.

 Exempel

Mamma och dotter tolv år bor i Sverige. Pappan som arbetar i Danmark sedan sju år dör i en ålder av 59 år. Han hade dessförinnan bott och arbetat i Sverige 16 år. Mamman ansöker om barnpension. Försäkringskassan beräknar antagandeåren till fem och beviljar barnpension i 30-delar eftersom det är fördelaktigast. Barnpension i form av såväl folkpension som tilläggs pension blir $16 + 7 + 5 = 28/30$ av full pensionsbelopp.

Den behöriga institutionen i ett medlemsland är inte skyldig att bevilja ett tillägg till ett efterlevande barn som är bosatt i ett annat medlemsland om rätt till barnpension eller motsvarande förmån i förstnämnda land endast finns vid tillämpning av bestämmelserna om sammanläggning av försäkringsperioder i förordning 1408/71. Detta innebär att tillägg endast behöver beräknas om pensionsrätt intjänats enligt den nationella lagstiftningen i det medlemsland som skall betala ett eventuellt tillägg (EG-domstolens dom, mål nr 59/95 Bastos Moriana).

Om rätt till barnpension inte finns enligt svensk lagstiftning med beaktande av reglerna om sammanläggning av försäkringsperioder ska försäkringskassan vidarebefordra ansökningshandlingarna till den berörda institutionen i det medlemsland vars lagstiftning den avlidna föräldern längst har varit omfattad av, i exemplet ovan till institution i Danmark. Om perioderna i två medlemsländer är lika långa, beviljas förmånerna enligt lagstiftningen i det land som den avlidna senast har varit omfattad av (artikel 79 förordning 1408/71).

När rätt till barnpension upphör i det primärt ansvariga medlemslandet ska institutionen i detta land meddela institution i det andra landet som då blir primärt ansvarigt land under förutsättning att rätten fortfarande finns där (AK:s beslut 150).

Flyttning till ett annat medlemsland

Om barnet flyttar från Sverige till ett annat medlemsland blir det nya bostadslandet behörigt land och ska bevilja barnpension enligt sin lagstiftning med det teoretiska beloppet förutsatt att barnet har rätt till barnpension eller motsvarande förmån i detta land. Om den svenska barnpensionen inklusive eventuellt familjebidrag är större skall Sverige betala mellanskillnaden (se EG-domstolens domar, mål nr 807/79 Gravina och 320/82 d'Amario).

 Exempel

En avlidna förälder, som var svensk medborgare, har förvärvat arbetat i Sverige, Finland och Danmark. Vid tidpunkten för dödsfallet är barnet bosatt i Sverige. Försäkringskassan är utredande institution och skickar blanketterna E 203, E 205 och E 207 till berörda institutioner i Finland och Danmark. När försäkringskassan har fått uppgift om försäkringsperioderna i Finland och Danmark fattar kassan beslut om barn-

pension och skickar kopia av beslutet till berörda institutioner. Beträffande provisorisk utbetalning, se avsnittet 8.8 gemensamma bestämmelser om pensionsförmåner.

Om barnet i exemplet ovan sedan flyttar till Finland underrättar försäkringskassan den berörda institutionen att Sverige inte längre är primärt ansvarigt land utan endast ska betala ett eventuellt överskjutande belopp. Kassan gör detta genom att använda en nordisk bilaga till blankett E 411 eller genom annat skriftligt meddelande. Kassan meddelar storleken på den svenska barnpensionen inklusive eventuellt familjebidrag. Om barnpensionen från Finland inklusive familjebidrag, enligt meddelande från den finska institutionen, är lägre än det svenska beloppet ska kassan betala överskjutande del.

Barnpension efter avliden pensionär

Avlider en pensionär som har barntillägg och/eller familjebidrag för sitt barn från Sverige ska Försäkringskassan bevilja barnpension oavsett i vilket land barnet är bosatt om rätt till barnpension finns enligt AFL efter ett eventuellt beaktande av förordningens bestämmelser om sammanläggning av försäkringsperioder som har fullgjorts i ett annat medlemsland (artikel 78 förordning 1408/71).

Beträffande rätt till barnpension för barn som har fyllt 18 år, se RFV:s Allmänna råd (1989:9) Efterlevandepension enligt lagen om allmän försäkring.

9.4 Rätt enligt lagstiftningen i två eller flera medlemsländer till familjebidrag för pensionärer med barn och för barn med barnpension

Rätt till familjebidrag för pensionärens barn och för barn med barnpension kan föreligga i två eller flera medlemsländer samtidigt. För att undvika att förmåner betalas ut med för högt belopp finns bestämmelser om samordning av förmånerna (artikel 79 förordning 1408/71 och artikel 10 förordning 574/72). Det finns också kompletterande regler om skyldighet för ett land att utge tillägg till förmånerna för att hindra att en pensionstagare bl.a. vid flyttning får förmåner med för lågt belopp (AK:s beslut nr 150).

Finns det rätt till familjebidrag i ett medlemsland på grund av bosättning, som fallet är i de nordiska länderna, ska förmånerna endast betalas ut med ett eventuellt överskjutande belopp från bosättningslandet om det för samma period och för samma barn finns rätt till familjeförmåner eller familjebidrag i ett annat medlemsland på grund av förvärvsarbete eller pension.

Om emellertid en förälder arbetar i bosättningslandet blir det i stället bosättningslandet som arbetsland som är primärt ansvarigt och förmåner utbetalas från det andra arbetslandet eller pensionslandet endast med ett eventuellt överskjutande belopp.

Exempel

Mamma, pappa och en dotter på sju år bor i Sverige, där mamman arbetar. Pappan har pension från Norge. Han har inte tjänat in rätt till pension från något annat land. Eftersom familjen bor i Sverige där mamman också arbetar är Sverige primärt ansvarigt land för familjebidrag och Norge ska som sekundärt ansvarigt land betala ett eventuellt överskjutande belopp. Om pappan har rätt till norskt barntillägg till sin pension skall detta tillägg inte medräknas i jämförelsebeloppet, eftersom någon motsvarande förmån inte utges från Sverige.

Exempel

Pappa och två barn, under tio år, bor i Sverige. Pappan arbetar i Sverige. Mamman som är avliden hade förvärvsarbetat i Norge nio år och i Finland fem år. Sverige är primärt ansvarigt land för familjebidragen på grund av pappans arbete och ska betala barnbidrag och eventuellt bostadsbidrag i form av särskilt bidrag för hemmavarande barn. Pappan kan också få bidrag för bostadskostnader om han har rätt till sådant bidrag. Eftersom den avlidna mamman inte hade tjänat in pensionsrätt i Sverige och hade den längsta intjänandetiden i Norge ska Norge betala barnpension och familjebidrag under förutsättning att rätten finns där. Norge betalar emellertid familjebidrag endast med eventuellt överskjutande belopp. I den totala summan ingår här inte barnpension eftersom det inte finns någon rätt till barnpension från Sverige. Barnpensionen behandlas i stället för sig. Här blir Finland sekundärt ansvarigt land, se EG-domstolens dom, mål nr 115/77 Laumann.

Rätt till barnpension i två medlemsländer med olika begynnelse-tidpunkt

Om rätt till barnpension finns i två medlemsländer på grund av en avlidna förälders förvärvsarbete och barnet är bosatt i ett av länderna är enligt vad som tidigare har nämnts barnets bosättningsland primärt ansvarigt att betala barnpension eller motsvarande förmån och eventuellt familjebidrag. Rätt till barnpension eller motsvarande förmån kan emellertid föreligga från olika tidpunkter på grund av lagstiftningen i respektive land. I en situation då barnet inte är bosatt i Sverige men rätt till barnpension finns enligt svensk lagstiftning ska barnpension utges från Sverige innan rätt till motsvarande förmån finns i barnets bosättningsland, dvs. Sverige är i ett sådant fall primärt ansvarigt land till dess att rätt till barnpension eller motsvarande förmån uppstår i barnets bosättningsland. Sverige blir då sekundärt ansvarigt land (artikel 78 förordning 1408/71).

9.5 Gemensamma bestämmelser för familjeförmåner/familjebidrag

”Behörig försäkringskassa”

Behörig institution för Sveriges del är den Försäkringskassa hos vilken en person är försäkrad (bilaga 2 förordning 574/72). En medborgare i ett medlemsland som förvärvsarbetar i Sverige och hans medföljande familjemedlemmar ska registreras hos försäkringskassan. Detta gäller även om arbetet här ska vara kortare tid än ett år, se vidare RFV:s vägledning Försäkrad i Sverige genom bosättning eller arbete och RFV:s föreskrifter om registrering och avregistrering av personer i sjukförsäkringsregistret m.m. (RFFS 2000:10).

Ärenden om familjeförmåner för pensionstagare som är bosatt i Sverige handläggs av Försäkringskassan på pensionstagarens bosättningsort. Ärenden om familjeförmåner för pensionstagare som inte är bosatt i Sverige handläggs av Stockholms läns allmänna försäkringskassa, utlandskontoret (bilagan till AK:s beslut nr 150).

Fr.o.m. den 1 januari 2001 handläggs alla ålderspensionsärenden för personer som är födda 1938 eller senare av Blekinge läns allmänna försäkringskassa. Det betyder att i sådana fall där en person som är född 1938 eller senare är bosatt i ett annat medlemsland och har rätt till familjeförmåner ska ärendet till den del det rör ålderspension handläggas av Blekinge läns allmänna försäkringskassa och till den del det rör familjeförmåner handläggas av Stockholms läns allmänna försäkringskassa, utlandskontoret.

Det faktum att Försäkringskassan är behörig institution innebär att även i de fall det endast utbetalas studiebidrag och extra tillägg inom studiehjälpen, dvs. förmåner som Centrala Studiestödsnämnden (CSN) fattar beslut om, ska kassan ombesörja utbetalningen.

Ansökan/Anmälan

För att få familjeförmåner ska pensionärer och barn med barnpension till institutionen på bosättningsorten lämna en ansökan enligt det förfarande som har fastställts i den lagstiftning som institutionen tillämpar (artikel 90 574/72).

Anmälan av i Sverige bosatt pensionär

För en pensionär som endast har svensk pension och bor tillsammans med sitt barn i Sverige gäller för rätt till förmåner den svenska lagstiftningens bestämmelser. Om barnet är bosatt i ett annat medlemsland ska pensionären vända sig till den Försäkringskassa där hon eller han är registrerad för att få familjebidrag för barnet. I sådana fall ska rätten till förmåner styrkas genom ett intyg (blankett E 411). Denna blankett används för att inhämta upplysningar om eventuella familjebidrag i barnets bosättningsland.

 Exempel

En svensk pappa som har förtidspension är bosatt i Sverige. Hans son som är nio år bor tillsammans med sin mamma i Grekland. Pappan vänder sig till Försäkringskassan för att få barnbidrag. Kassan skickar då blankett E 411 till Grekland och får reda på att någon familjeförmån inte ges där. Kassan kan då bevilja barnbidrag för sonen.

En pensionär som är bosatt i Sverige men inte har rätt till svensk pension kan ändå ansöka om familjebidrag för sina barn hos den Försäkringskassa där han är registrerad. Denna kassa ska i sådant fall vidarebefordra ansökan till den behöriga institutionen i det andra medlemslandet med uppgift om vilken dag ansökan har inlämnats. Till ansökan bifogas ett intyg på blankett E 401 (artikel 90 förordning 574/72).

Anmälan för i Sverige bosatt barn med barnpension

För ett barn som är bosatt i Sverige och uppbär svensk barnpension gäller att Försäkringskassan på barnets bosättningsort är behörig institution beträffande barnbidrag. Om den efterlevande föräldern är bosatt i Sverige gäller för rätt till familjeförmåner den svenska lagstiftningen. I det fall föräldern är bosatt i ett annat medlemsland kontrollerar kassan om förmåner utges för barnet från detta land. Detsamma gäller om barnet är bosatt i Sverige men uppbär barnpension från ett annat medlemsland. Kassan ska i sistnämnda fall vidarebefordra ansökan till behörig institution i det landet med uppgift om vilken dag ansökan lämnades in. Till ansökan bifogas ett intyg enligt blankett E 401.

Utgivande av förmåner

Familjeförmåner, som en person som är medborgare i ett medlemsland kan göra anspråk på enligt förordning 1408/71, utges normalt i enlighet med den svenska lagstiftningens regler fr.o.m. månaden efter den, då rätten till förmånerna har uppkommit.

Beslut

När allmänt barnbidrag, flerbarnstillägg eller förlängt barnbidrag beviljas ska Försäkringskassan enligt barnbidragsförordningen underrätta den som är berättigad att uppbära bidraget. Underrättelse kan enligt barnbidragsförordningen ske genom en utbetalningshandling eller på annat sätt. När sådana förmåner beviljas med stöd av förordningarna 1408/71 och 574/72 är det lämpligt att kassan underrättar den förmånsberättigade genom skriftligt beslut.

Utbetalning

Den som enligt bestämmelserna i förordning 1408/71 har rätt till familjeförmåner behöver inte vara mottagare av förmånerna. Förmånerna ska utges i enlighet med bestämmelserna i den nationella lagstiftningen. Det betyder exempelvis att barnbidrag i fall då föräldrarna har gemensam vårdnad om barnet betalas till barnets mor eller, om föräldrarna har gjort anmälan härom till försäkringskassan, barnets far. Förmånerna ska betalas ut oberoende av om betalningsmottagaren vistas eller är bosatt i Sverige eller i ett annat medlemsland.

10. Återbetalning av för mycket utbetald ersättning

Detta kapitel beskriver i vilka situationer Försäkringskassan kan få tillbaka ersättning som har betalats med för högt belopp.

Allmänt

Föreligger det en återkravssituation ska Försäkringskassan i första hand kräva återbetalning av den försäkrade (20 kap 4 § AFL). Om en återkravssituation inte föreligger eller om det finns anledning att helt eller delvis efterge återbetalningsskyldigheten kan kassan i förekommande fall ställa krav på återbetalning av för mycket utbetald ersättning hos institution i annat medlemsland (artikel 111 förordning 574/72).

Bestämmelser i ett medlemslands lagstiftning om minskning, innehållande eller indragning av förmåner vid sammanträffande med andra sociala trygghetsförmåner eller annan inkomst får åberopas även om sådana förmåner har förvärvats enligt ett annat medlemslands lagstiftning eller om sådan inkomst har förvärvats inom ett annat medlemslands territorium (artikel 12.2 förordning 1408/71).

Det betyder att en förmån som tjänats in enligt ett annat medlemslands lagstiftning kan påverka en förmåns storlek även om det inte finns någon sådan bestämmelse i den nationella lagstiftningen. Detta gäller om något annat inte föreskrivs i förordningen. Se kapitel 8 under rubriken *Samordning enligt förordning 1408/71*.

Återbetalning av för mycket utbetald ersättning enligt förordning 574/72

Socialförsäkringsinstitutioners rätt att få tillbaka belopp som mottagaren inte har rätt till och socialtjänstorgans regresskrav regleras i artikel 111 förordning 574/72. Artikeln är uppdelad i tre punkter. Punkt ett avser motsvarande pensionsförmåner, punkt två avser övriga socialförsäkringsförmåner och punkt tre avser socialbidrag.

Motsvarande pensionsförmåner

Om Försäkringskassan har betalat ut ett belopp som är större än vad pensionstagaren har rätt till kan kassan begära att institutionen i varje annat medlemsland som ska betala motsvarande pensionsförmån drar av förskottsbeloppet från det belopp som denna institution ska betala ut till pensionstagaren. Detta belopp ska ha förfallit till betalning. Det avdragna beloppet överförs till Försäkringskassan.

Exempel

Försäkringskassan har tillgodoräknat en svensk medborgare bosättnings- och pensionstid i Sverige under tid som han har förvärvsarbetat i Norge och den pension som han beviljas från Sverige utges därmed med för högt belopp. Han tillgodoräknas försäkringstid i Norge på grund av sitt arbete där för samma tid och får också norsk pension för denna tid. I detta fall kan kassan begära att institutionen i Norge drar av för mycket utbetalt belopp på de fordringar som pensionären har och överför beloppet till kassan.

Exempel

Försäkringskassan har beviljat en finsk medborgare förtidspension. Pensionen har beräknats med antagandepoäng och såväl tilläggspension som folkpension beviljas med 18/30. Eftersom pensionstagaren även har arbetat i Finland har kassan underrättat behörig institution i Finland om ansökan på särskild ansökningsblankett se [avsnitt 8.8](#). Den behöriga institutionen i Finland meddelar kassan att rätt till antagandeberäknad pension finns även i Finland. Kassan räknar då om och beviljar pension med 16/30. Kassan kan här begära att pensionsbelopp som har betalats ut för mycket, dras av från den finska pensionen och överförs till kassan.

I de fall Försäkringskassan, som utredande institution, har krav på ersättning från ett annat medlemsland är det viktigt att kassan redan på ansökningsblanketten (E 202, E 203 eller E 204) informerar berörd institution om att det kan bli aktuellt med ett krav. Om det belopp som har betalats ut för mycket inte kan dras av från de fordringar om pensionstagaren har på institutionen i det andra landet kan det bli aktuellt att tillämpa bestämmelserna i punkt två.

Övriga socialförsäkringsförmåner

Om Försäkringskassan har betalat ut ett belopp som är större än vad förmånstagaren har rätt till kan kassan, inom ramen för de villkor och begränsningar som finns i den svenska lagstiftningen, begära att institutionen i ett annat medlemsland som ska betala förmåner till samma förmånstagare drar av det överskjutande beloppet från de belopp som den utger till förmånstagaren. För att institutionen i det andra landet ska göra det begärda avdraget måste villkoren i den lagstiftning som denna institution tillämpar vara uppfyllda. Det avdragna beloppet överförs till den Försäkringskassa som är berättigad till återbetalningen. Denna bestämmelse gäller alla socialförsäkringsförmåner.

Administrativa kommissionen har föreskrivit att avdrag som görs enligt artikel 111.2 i förordning 574/72 får göras från en förmånstagares inestående fordringar eller från löpande utbetalningar (AK:s beslut 178). Detta beslut har offentliggjorts i Europeiska gemenskapernas officiella tidning i december 2000 och ska tillämpas från och med första dagen i den månad som föl-

jer på offentliggörandet, dvs fr.o.m. den 1 januari 2001. Beslutet har ännu inte offentliggjorts. Så snart detta har skett kommer RFV meddela försäkringskassorna detta.

Det betyder att Försäkringskassan kommer att kunna få ersättning från ett annat medlemsland i såväl löpande förmåner som retroaktivt beviljade förmåner.

Om en pensionstagare har rätt till livränta enligt lagen om yrkesskadeförsäkring skall hans pension minskas med tre fjärdedelar av livräntan. Motsvarande gäller när livränta utges enligt utländsk lagstiftning om yrkesskadeförsäkring. Minskningen ska i första hand göras på tilläggspensionen för den är född 1937 eller tidigare och har ålderspension. Detsamma gäller för den som har förtidspension/sjukbidrag eller efterlevandepension. För den som är född 1938 eller senare och har ålderspension görs minskningen i första hand på garantipensionen om sådan finns. Detta gäller dock inte förrän år 2003.

Exempel

En svensk medborgare, född 1934, har yrkesskadelivränta med 50 000 kronor. Försäkringskassan beviljar honom i september 1999 ålderspension i form av tilläggspension med 120 000 kronor och folkpension med 34 151 kronor. Livräntan minskar hans tilläggspension med 37 500 kronor. Han får efter minskningen tilläggspension med 82 500 kronor per år. I april 2000 får försäkringskassan veta att han har livränta från Norge med 25 000 kronor per år på grund av en yrkesskada som inträffat ombord på ett norskt fartyg. Kassan räknar om och sänker hans tilläggspension fr.o.m. maj 2000. Om kassan hade känt till den norska livräntan hade hans tilläggspension minskat med tre fjärdedelar av 50 000 + 25 000 kronor, dvs. med 56 250 kronor och han hade fått 63 750 kronor i stället för 82 500 kronor per år. Han har alltså under tiden september – april fått 18 750 kronor x 8/12 för mycket, dvs. 12 500 kronor. Detta belopp kan kassan begära att få från institutionen i Norge (artikel 111.2 förordning 574/72).

Om någon som har rätt till arbetsskadelivränta samtidigt har rätt till folk- eller tilläggspension i form av förtids- eller efterlevandepension enligt AFL med anledning av den inkomstförlust som har föranlett livräntan, utges livräntan endast till den del den överstiger pensionen. Detsamma gäller även i fråga om pension som utges enligt utländskt system för social trygghet med anledning av arbetsskadan.

Exempel

En svensk medborgare, 37 år gammal, råkar ut för en arbetsskada och får arbetsskadelivränta med 200 000 kronor. Han beviljas hel förtidspension på grund av arbetsskadan i juli 1999. Hans sammanlagda pension blir 125 000 kronor. Livräntan sänks i samband med pensionsbeslutet till 75 000 kronor. I januari 2000 får Försäkringskassan reda på att han har invalidpension från Tyskland med anledning av arbetsskadan. Den tyska pensionen beviljades utan retroaktivtid fr.o.m. oktober

1999 och är 43 000 kronor per år. Livräntan sänks fr.o.m. februari 2000. Han har alltså uppburit arbetsskadelivränta med för högt belopp för tiden oktober 1999 – januari 2000, dvs. fyra månader med 14 336 kronor. Detta belopp kan kassan begära att den tyska institutionen drar av från det pensionsbelopp som pensionstagaren är berättigad till (artikel 111.21 förordning 574/72).

Socialbidrag

Om socialförvaltningen upptäcker att en person som har fått socialbidrag från Sverige samtidigt kan ha rätt till förmåner från ett annat medlemsland kan socialförvaltningen kräva att det andra landet drar av det utgivna socialbidragsbeloppet från de belopp som personen har rätt till. Socialförvaltningen kan i sådana fall vända sig till Försäkringskassan. Kassan som utredande institution kryssar då i aktuell ruta på ansökningsblankett E 202, E 203 eller E 204 beroende på vilken pensionsförmån som söks. Socialförvaltningen kan även vända sig direkt till behörig institution i det andra landet.

11. Omräkning av valutor

Detta kapitel beskriver kortfattat vilken växelkurs Försäkringskassan ska använd i olika situationer.

Allmänt

Administrativa kommissionen fastställer varje kvartal de växelkurser för omräkning av valutor som bl.a. används vid tillämpning av olika artiklar i förordningarna 1408/71 och 574/72 (artikel 107 förordning 574/72).

I övriga fall ska omräkning ske enligt den officiella växelkursen på utbetalningsdagen.

Genom förordning 2866/98 om omräkningskurserna mellan euro (EUR) och valutorna för de medlemsstater som inför EUR har omräkningskurserna för dessa länder (Belgien, Tyskland, Spanien, Frankrike, Irland, Italien, Luxemburg, Nederländerna, Österrike, Portugal och Finland) låsts fr.o.m. den 1 januari 1999 .

För övriga medlemsländer kommer som tidigare att fastställas omräkningskurser till nationell valuta varje kvartal. Dessutom kommer en EUR-kurs för dessa länder att fastställas varje kvartal. Dessa kurser och de ovannämnda låsta kurserna finns inlagda i den räknescenarierna som finns i försäkringskassans handläggarstöd i socialförsäkringsadministrationens intranät SoFiA.

Vid omräkning av bl. a. pensionsbelopp enligt ett annat medlemslands lagstiftning till svenska kronor tillämpas ovan nämnda växelkurser. Detta gäller även vid beräkning av bostadstillägg.

Någon skyldighet att räkna om löpande förmåner (särskilt pensioner) var tredje månad med tillämpning av den omräkningskurs som anges finns inte (AK:s beslut nr 99).

Tillägg för pensionstagare

När en pensionär som har familjeförmåner i ett medlemsland flyttar till ett annat medlemsland som hon eller han har pension från kan det bli aktuellt att betala ett tillägg om summan av familjeförmåner från det tidigare bostättningslandet är högre än summan av familjeförmåner i det nya bostättningslandet. Tillägg kan även bli aktuell beträffande familjeförmåner för barn som har förlorat en eller båda föräldrarna. Se vidare [avsnitt 9.2](#) och [avsnitt 9.3](#). När berörda institutioner ska avgöra om det är aktuellt att betala ett tillägg ska de växelkurser som Administrativa kommissionen fastställer användas (AK:s beslut nr 150).

Omräkning av arbetsskadelivränta vid sammanträffande med utländsk pension

När Försäkringskassan får veta att en person som har arbetsskadelivränta har pension från ett annat medlemsland som grundar sig på samma inkomstbortfall som arbetsskadan ska kassan minska livräntan med den utländsk pensionen. Kassan använder här den aktuella EU-valutan (artikel 12.2 förordning 1408/71 och artikel 107 förordning 574/72).

Exempel

Försäkringskassan beviljar en finsk kvinna förtidspension och arbetsskadelivränta. Försäkringskassan som tidigare har aviserat Finland med bl.a. blankett E 204 får nu beslut om arbetspension från Finland. Kassan minskar livräntan med den finska arbetspension och skickar därefter det nya beslutet om livränta till Finland. Finland räknar om den finska grundpensionen och skickar beslut till kassan. Kassan räknar om livräntan med hänsyn till den finska grundpensionen och skickar det nya livräntebeslutet och definitivt pensionsbeslut till Finland.

Vid årsskiftesomräkning utreder Försäkringskassan storleken på de finska grund- och arbetspensionsbeloppen och räknar om arbetsskadelivräntan.

12. Överklagande

Detta kapitel beskriver kortfattat vad som gäller vid överklagande när förordning 1408/71 och 574/72 är tillämplig.

Allmänt

Sveriges medlemskap i EU påverkar inte de svenska lagreglerna för omrövning och överklagande. Det innebär bl.a. att bestämmelserna i AFL om omprövning, ändring och överklagande fortsätter att gälla. Inte heller påverkas reglerna i AFL om RFV:s möjlighet att i vissa fall gå in som part i mål hos de svenska domstolarna.

Enhetlig tolkning

Inom EU har de nationella domstolarna möjlighet att, när svårigheter uppstår vid tillämpningen av EG-rätten begära ett bindande förhandsavgörande, s.k. tolkningsbesked, från EG-domstolen. Denna domstol är enligt Romfördraget behörig att ge förhandsavgöranden rörande tolkningen av Romfördraget, giltigheten och tolkningen av rättsakter som utfärdats av gemenskapens institutioner samt tolkningen av stadgar för organ som har upprättats av Rådet, när stadgarna så föreskriver.

EG-domstolens förhandsavgöranden innebär inte att den avgör den inför den nationella domstolen omtvistade frågan utan endast avgör tolkningen av den aktuella gemenskapsrättsregeln. Det ankommer på den nationella domstolen att besluta i det enskilda fallet och att då beakta EG-domstolens avgörande. Detta innebär att EG-domstolen har exklusiv behörighet att tolka EG-rätten men det är endast den nationella domstolen som har behörighet att avgöra det aktuella fallet.

Enligt Romfördraget är en domstol i ett medlemsland mot vars beslut talan inte får föras enligt nationell lag skyldig att, om den anser att en fråga rörande tolkningen av EG-rätten eller giltigheten av tolkningen av rättsakter är nödvändigt för att döma i saken, hänskjuta frågan för förhandsavgörande till EG-domstolen. Denna bestämmelse i Romfördraget avser inte bara domstolar i högsta instans utan även situationer då domstolens beslut i det aktuella fallet inte kan överklagas.

Möjligheten och för vissa domstolar skyldigheter att inhämta förhandsavgöranden från EG-domstolen är endast förbehållet domstolarna. Detta innebär exempelvis att en försäkringskassa inte kan inhämta förhandsavgörande från EG-domstolen.

13. Blanketter

I detta kapitel beskrivs närmare de E-blanketter på pensionsområdet som Försäkringskassan ska använda när personer som varit omfattade av två eller flera medlemsländers lagstiftningar ansöker om pension. Vidare nämns de två E-blanketter i 400-serien som är aktuella vid handläggning av familjeförmåner.

Allmänt

Blanketter för intyg, bestyrkta utlåtanden, deklARATIONER, ansökningar och andra handlingar som behövs för tillämpningen av förordningarna 1408/71 och 574/72 utarbetas av Administrativa kommissionen (artikel 2 förordning 574/72).

I denna bilaga lämnas en redogörelse för de E-blanketter som är aktuella på pensionsområdet vid tillämpning av förordningarna. I det elektroniska blankettsystemet ELSY finns utförliga beskrivningar för hur blanketterna ska fyllas i. Dessutom finns aktuella adresser vart blanketterna ska skickas inlagda.

Allmän blankett E 001

Denna blankett används då Försäkringskassan vill ställa frågor, påminna om något, begära en blankett etc. Den kan också användas vid utbyte av information mellan institutionerna i medlemsländerna. Blanketten är uppdelad i två delar. Del A fylls i av den institution som skickar blanketten och del B av den institution som mottar blanketten.

Blanketter i E 200-serien

Om en pensionssökande är bosatt i Sverige och har rätt till pension från Sverige och ett annat medlemsland är Försäkringskassan utredande institution och ska använda följande blanketter.

E 201 Intyg för sammanläggning av försäkrings- och bosättningsperioder

En person kan ha rätt att omfattas av en frivillig försäkring eller en frivillig fortsättningsförsäkring för invaliditet, ålderdom eller efterlevandeförsäkring enligt ett medlemslands försäkring. Försäkringskassan ska därför på begäran av vederbörande utfärda detta intyg.

E 202 Utredning av en ansökan om ålderspension

När en person ansöker om ålderspension ska Försäkringskassan skicka denna blankett till berörd institution. Blanketten är uppdelad i tre delar A, B och C samt ett tillägsblad. Alla berörda institutioner skall antecknas. Om fler än en institution är berörd skall blanketten skickas till varje institution.

E203 Utredning av en ansökan om efterlevandepension

När en person ansöker om efterlevandepension skall Försäkringskassan skicka denna blankett till berörd institution.

E204 Utredning av en ansökan om invaliditetspension

Denna blankett ska Försäkringskassan skicka till berörd institution när en person ansöker om förtidspension/sjukbidrag.

Blankett E202 och E204 är i stort sett identiskt disponerade och består av tre delar.

Del A

På denna del ska Försäkringskassan fylla i berörd institution samt sökandens personuppgifter, uppgift om medborgarskap och adress samt kassans ärendebeteckning.

Del B

På denna del för Försäkringskassan in uppgifter om make och barn.

Del C

På denna del ska Försäkringskassan bekräfta ansökningsdatum. Det är dagen för den första ansökan som räknas som ansökan i alla aktuella medlemsländer. Kassan ska dessutom meddela om en provisoriskt beräknad förmån utges. Om kassan har betalat ut ett belopp felaktigt finns en särskild ruta för avräkning enligt artikel 111 förordning 584/72.

Blankett E203 består av tre delar.

Del A

På denna del ska Försäkringskassan fylla i berörd institution samt uppgifter om den avlidna försäkrade.

Del B

Här för Försäkringskassan in uppgifter om de efterlevande sökande.

Del C

Här ska Försäkringskassan bekräfta ansökningsdatum. Det är dagen för den första ansökan som räknas som ansökan i alla aktuella medlemsländer. Kassan ska dessutom meddela om någon provisoriskt beräknad förmån utges. Dessutom finns utrymme för avräkning när kassan har betalat ut ett belopp felaktigt.

E205 Intyg rörande försäkringshistorik i Sverige

Det finns en blankett E205 för varje medlemsland. Den svenska versionen heter E205S. Denna blankett består av fyra kolumner. I den första kolumnen *Försäkringsperioder som ger rätt till ATP* ska ATP-åren fyllas i. År med enbart antagandepoäng anges inte. För personer född 1954 eller senare får i avvaktan på att blanketten görs om år med PGI anges i denna kolumn. I den andra kolumnen ska år som är jämställda med ATP-år och grundar rätt till folkpension fyllas i och i den tredje kolumnen ska bosättningsperioder i

Sverige fyllas i. Om en person t.ex. har varit bosatt i Sverige under tiden 1975–1992 och fått ATP-poäng för åren 1980–1991 ska Försäkringskassan i kolumn 1 intyga åren 1980–1991 och i kolumn 3 intyga åren 1975–1992, dvs. alla de faktiska bosättnings- och försäkringsperioderna i Sverige. Det är viktigt att kassan i exemplet ovan inte lägger ihop åren i summakolumnen. Blanketten bifogas resp. ansökningsblankett. Om någon har varit bosatt i Sverige och under denna tid samtidigt har förvärvsarbetat i ett annat medlemsland ska bosättningsperioder inte fyllas i för denna tid. Blanketten sänds till alla berörda institutioner tillsammans med resp. ansökningsblankett.

E207 Uppgifter om den försäkrade personens försäkringshistoria

Blanketten fylls i av Försäkringskassan och sökanden med uppgift om sådana bosättnings- och förvärvsarbetsperioder som sökanden har och bifogas resp. ansökningsblankett.

E210 Meddelande om beslut om pensionsansökan

Berörd institution fyller i blanketten och skickar den tillsammans med två exemplar av det formella beslutet till Försäkringskassan (utredande institution).

E211 Sammanställning av beslut

Försäkringskassan ska fylla i blanketten och skicka ett exemplar till sökanden på hans eget språk tillsammans med ett exemplar av varje berörd institutions formella beslut. Kassan ska dessutom skicka ett exemplar av E211 till varje berörd institution tillsammans med ett exemplar av sitt eget beslut och övriga berörda institutioners beslut.

E212 Överklaganden och tidsfrister för överklaganden

E213 Detaljerat läkarutlåtande

Försäkringskassan fyller i, stämplar och skriver under den första sidan. Resten av blanketten fyller den undersökande läkaren i och skickar tillbaka till kassan för vidarebefordran till den institution som har begärt undersökningen. Kassan sparar kopia av intyget.

Blanketter i E400-serien

Vid ansökan och handläggning av ärenden om familjeförmåner ska Försäkringskassan använda följande blanketter.

E401 Intyg rörande familjens sammansättning för beviljande av familjeförmåner

Används i samband med ansökan av familjeförmåner. Utfärdas i Sverige av Försäkringskassan eventuellt efter samråd med folkbokföringsmyndighet.

E411 Begäran om upplysningar rörande rätt till familjeförmåner i den medlemsstat i vilken familjemedlemmarna är bosatta

Blanketten används när rätt till familjeförmåner föreligger i två medlemsländer samtidigt.

14. Diverse förteckningar

I detta kapitel finns förteckning över de konventioner som Sverige har ingått med andra länder på socialförsäkringsområdet och som omfattar pension, de nordiska ländernas lagstiftningsförteckningar och vissa av AK:s beslut och rekommendationer.

Konventioner om social trygghet mellan Sverige och andra medlemsländer

Nordisk konvention i kraft den 1 januari 1994 (1993:1529, 1993:1530, 1993:1646).

Konvention med **Frankrike** i kraft den 1 augusti 1981 (1981:584, 1982:78).

Konvention med **Grekland** i kraft den 1 mars 1979, ändringar som trätt i kraft den 1 januari 1994 (1979:56, 1985:774 och 1993:1670).

Konvention med **Italien** i kraft den 1 november 1982 (1982:887).

Konvention med **Luxemburg** i kraft den 1 juli 1988 (1988:350).

Konvention med **Nederländerna** i kraft den 1 mars 1983 (1983:22).

Konvention med **Portugal** i kraft den 1 december 1979 (1979:869).

Konvention med **Spanien** i kraft den 1 juli 1984 (1984:555).

Konvention med **Storbritannien och Nordirland** i kraft den 1 maj 1988, ändringar som trätt i kraft den 1 januari 1994 (1988:106, 1992:1090).

Konvention med **Tyskland** i kraft den 1 oktober 1977, tilläggsöverenskommelse som trätt i kraft den 1 augusti 1991 (1977:740, 1991:1183 och 1184).

Konvention med **Österrike** i kraft den 1 juli 1997 (1997:265).

Konventioner mellan Sverige och övriga länder

Konvention med **Amerikas Förenta Stater** i kraft den 1 januari 1987 (1986:734).

Konvention med **Chile** i kraft den 1 januari 1996 (1995:1337, 1996:1071).

Konvention med **Israel** i kraft den 1 juli 1983 (1983:325).

Konvention med **Jugoslavien** i kraft den 1 januari 1979 (1978:798). Enligt förordning (1992:996) och förordning (1994:320) om tillämpning av konventionen den 30 mars 1978 mellan Sverige och Jugoslavien ska konventionen och tillämpningsöverenskommelsen fr.o.m. den 16 januari 1992 gälla i förhållandet mellan Sverige och Kroatien respektive Sverige och Slovenien och mellan Sverige och Bosnien – Hercegovina fr.o.m. den 5 maj 2000.

Konvention med **Kanada** i kraft den 1 januari 1986 (1985:949).

Konvention med **Kap Verde** i kraft den 1 december 1991 (1991:1333).

Konvention med **Marocko** i kraft den 1 juni 1982 (1982:249).

Överenskommelse med **Québec** i kraft den 1 april 1988 (1988:100).

Konvention med **Schweiz** i kraft den 1 mars 1980 (1980:32, 1986:246).

Konvention med **Turkiet** i kraft den 1 maj 1981 (1981:208).

Övriga konventioner

Wienkonventioner om diplomatiska och konsulära förbindelser, skall gälla i Sverige enligt 2 och 3 §§ lagen (1976:661, omtryckt 1987:341), om immunitet och privilegier i vissa fall.

Administrativa kommissionens beslut och rekommendationer

Beslut nr 95 den 24 januari 1974 om tolkningen av artikel 46.2 förordning 1408/71 om proportionell beräkning av pensioner.

Beslut nr 130 den 17 oktober 1985 om de blanketter som behövs för tillämpningen av förordningarna 1408/71 och 574/72.

Beslut nr 150 den 26 juni 1992 om tillämpning av artikel 77, 78 och 79.3 i förordning (EEG) nr 1408/71 och artikel 10.1b ii i förordning (EEG) nr 574/72

Rekommendation nr 16 den 12 december 1984 om slutande av överenskommelser enligt artikel 17 förordning 1408/71.

Förteckning över svensk lagstiftning

I. Lagstiftning och system som avses i 4.1 och 4.2 förordning 1408/71

Lagen (1962:381) om allmän försäkring (omtryckt 1982:120), med undantag av 4 kap. 10 § första – tredje styckena om tillfällig föräldrapenning

Hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) (omtryckt 1992:567)

Tandvårdslagen (1985:125)

Lagen (1966:1150) om högkostnadsskydd vid köp av läkemedel m.m.

Sjömanslagen (1973:282)

Gränssjukvårdsförordningen(1962:390)

Lagen (1988:360) om handläggning av ärenden om bilstöd till handikappade

Lagen (1993:389) om assistansersättning

Lagen (1991:1047) om sjuklön

Lagen (1989:225) om ersättning till smittbärare

Lagen (1969:205) om pensionstillskott

Lagen (1994:309) om hustrutillägg i vissa fall då make uppbär pension

Lagen (1990:773) om särskilt pensionstillägg till folkpension för långvarig vård av sjukt eller handikappat barn

- Lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring (omtryckt 1993:357)
- Lagen (1973:370) om arbetslöshetsersättning (omtryckt 1991:1334)
- Lagen om kontant arbetsmarknadsstöd (omtryckt 1994:929)
- Lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag
- Lagen (1986:378) om förlängt barnbidrag
- Studiestödslagen (1973:349) (omtryckt 19987:303), 3 kap såvitt gäller studiebidrag och extra tillägg
- Lagen (1993:737) om bostadsbidrag, såvitt gäller bostadsbidrag till barnfamiljer till den del det lämnas som särskilt bidrag
- Lagen (1981:691) om socialavgifter (omtryckt 1989:633)
- Lagen (1994:1744) om allmänna egenavgifter

II. Särskilda icke avgiftsfinansierade förmåner som avses i artikel 4.2a förordning 1408/71

1. Bostadstillägg enligt lagen (1994:308) om bostadstillägg till pensionärer
2. Handikappersättning enligt lagen (19962:381) om allmän försäkring (omtryckt 1982:120), som inte utgör tillägg till pension
3. Vårdbidrag enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring (omtryckt 1982:120)

III. Minimiförmåner som avses i artikel 50 i förordning (EEG) nr 1408/71

IV. Förmåner som avses i artiklarna 77 och 78 i förordning (EEG) nr 1408/71

1. Förmåner enligt artikel 77

Barntillägg enligt punkt 11 övergångsbestämmelserna till lagen (1988:881) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring (omtryckt 1982:120)

2. Förmåner enligt artikel 78

Allmänt barnbidrag enligt lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag (omtryckt 1973:449)

Förlängt barnbidrag enligt lagen (1986:378) om förlängt barnbidrag

Studiebidrag och extra tillägg enligt 3 kap studiestödslagen (1973:349) (omtryckt 1987:303),

Bostadsbidrag i form av särskilt bidrag enligt lagen (1993:737) om bostadsbidrag

Barnpension enligt bestämmelserna i 8 kap. och 14 kap. lagen (1962:381) om allmän försäkring (omtryckt 1982:120)

Förteckning över dansk lagstiftning

I. Lagstiftning och system som avses i förordningens artikel 4.1 och 2

1. Sjukförsäkrings- och moderskapsförmåner:

- lagen nr 311 av den 9 juni 1971 om allmän sjukförsäkring (lov om offentlig sygesikring),
- lagen nr 262 av den 7 juni 1972 om dagpenning vid sjukdom eller barns födelse (lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel),
- lagen nr 324 av den 19 juni 1974 om sjukhusvård (lov om sygehusvæsenet),
- lagen nr 282 av den 7 juni 1972 om havandeskabshygiejn og hjælp ved barns fødsel (lov om svangerskabshygiejne og fødselshjælp).

2. Invaliditetsförmåner, innefattande förmåner som avser att bibehålla eller förbättra inkomstförmågan:

- lagen nr 217 av den 16 maj 1984 om sociala trygghetspensioner (lov om social pension).

3: Åldersförmåner:

- lagen nr 217 av den 16 maj 1984 om sociala trygghetspensioner (lov om social pension),
- lagen nr 446 av den 7 mars 1964 om tillægspensioner for ansatte (lov om arbejdsmarkedets tillægspension).

4. Efterlevandeförmåner:

Ingen

5. Förmåner vid olycksfall i arbetet och vid arbetsjukdomar:

- lagen nr 79 av den 8 mars 1978 om arbejdsskadeforsikring (lov om arbejdsskadeforsikring).

6. Dödsfallsersättningar:

- lagen nr 311 av den 9 juni 1971 om allmän hälsovård (lov om offentlig sygesikring).

7. Arbetslöshetsförmåner:

- lagen nr 114 av den 24 mars 1970 om arbejdsmægling og arbejdsløshedsforsikring (lov om arbejdsmægling og arbejdsløshedsforsikring).

8. Familjeförmåner:

- lagen nr 350 av den 4 juni 1986 om familjebidrag og forskudsvis betaling af barnbidrag (lov om børnetilskud og forskudsvis betaling af børnebidrag),
- lagen nr 147 av den 19 mars 1986 om betaling af en familjeførmån (lov om en børnefamiljeførmån).

II. Miniförmåner som avses i förordningens artikel 50

Inga.

III. Förmåner som avses i förordningens artikel 77

- lagen nr 350 av den 4 juni 1986 om familjebidrag och förskottsvis utbetalning av barnbidrag (lov om børnetilskud og forskudsvis utbetaling af børnebidrag),
- lagen nr 147 av den 19 mars 1986 om utbetalning av en familjeförmån (lov om en børnefamilieydelse).

IV. Förmåner som avses i förordningens artikel 78

- lagen nr 350 av den 4 juni 1986 om familjebidrag och förskottsvis utbetalning av barnbidrag (lov om børnetilskud og forskudsvis utbetaling af børnebidrag),
- lagen nr 147 av den 19 mars 1986 om utbetalning av en familjeförmån (lov om en børnefamilieydelse).

Förteckning över finsk lagstiftning

I. Lagstiftning och system som avses i artikel 4.1 och 4.2 i förordningen

a) Förmåner vid sjukdom och moderskap

- sjukförsäkringslagen
- lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten
- lagen om rehabiliteringspenning
- primärvårdssystemet
- sjukhusvårdssystemet

b) Förmåner vid invaliditet

Tjänstepensionssystemet:

- lagen om pension för arbetstagare
- lagen om pension för vissa konstnärer och redaktörer i arbetsförhållande
- lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden
- lagen om pension för företagare
- lagen om pension för lantbruksföretagare
- lagen om sjömanspensioner
- lagen om statens pensioner
- lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare
- pensionslagen för evangelisk-lutherska kyrkan

- Folkpensionslagen
- lagen om handikappbidrag

c) Förmåner vid ålderdom

Tjänstepensionssystemet:

- lagen om pension för arbetstagare
- lagen om pension för vissa konstnärer och redaktörer i arbetsförhållande
- lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden
- lagen om pension för företagare
- lagen om pension för lantbruksföretagare
- lagen om sjömanspensioner
- lagen om statens pensioner
- lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare
- pensionslagen för evangelisk-lutherska kyrkan

- Folkpensionslagen

d) Förmåner till efterlevande

Tjänstepensionssystemet:

- lagen om pension för arbetstagare
- lagen om pension för vissa konstnärer och redaktörer i arbetsförhållande
- lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden
- lagen om pension för företagare
- lagen om pension för lantbruksföretagare
- lagen om sjömanspensioner
- lagen om statens pensioner
- lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare
- pensionslagen för evangelisk-lutherska kyrkan

- Familjepensionslagen

e) Förmåner med anledning av olycksfall i arbete och arbetssjukdomar

- lagen om olycksfallsförsäkring
- lagen om olycksfallsersättning för statstjänstemän
- yrkessjukdomslag
- lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare

- lagen om olycksfall i militärtjänst
- lagen om rehabilitering som ersätts enligt lagen om olycksfallsförsäkring

f) Dödsfallsersättning

Tjänstepensionssystemet:

Begravningsbidrag

- lagen om pension för arbetstagare
- lagen om pension för företagare
- lagen om pension för lantbruksföretagare

- Folkpensionslagen

- Lagen om olycksfallförsäkring

g) Förmåner vid arbetslöshet

- lagen om utkomstskydd för arbetslösa

h) Familjeförmåner

- lagen om barnbidrag
- folkpensionslagen
- lagen om vårdbidrag för barn

II. Särskilda icke avgiftsfinansierade förmåner som avses i artikel 4.2a i förordningen

a) vårdbidrag för barn (lagen om vårdbidrag för barn 444/69)

b) handikappbidrag (lagen om handikappbidrag 124/88)

c) bostadsbidrag för pensionstagare (lagen om bostadsbidrag för pensionstagare 591/78)

d) grunddagpenning (lagen om utkomstskydd för arbetslösa 602/84) i de fall då en person inte uppfyller motsvarande villkor för dagpenning avvägd enligt förtjänsten.

III Minimiförmåner som avses i artikel 50 i förordningen

Inga.

IV Förmåner som avses i artikel 77 i förordningen

- folkpensionslagen: barntillägg

V Förmåner som avses i artikel 78 i förordningen

- Barnpension

Tjänstepensionssystemet:

- lagen om pension för arbetstagare
 - lagen om pension för vissa konstnärer och redaktörer i arbetsförhållande
 - lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden
 - lagen om pension för företagare
 - lagen om pension för lantbruksföretagare
 - lagen om sjömanspensioner
 - lagen om statens pensioner
 - lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare
 - pensionslagen för evangelisk-lutherska kyrkan
-
- Familjepensionslagen

Förteckning över isländsk lagstiftning

I. Lagstiftning och system som avses i artikel 4.1 och 4.2 i förordningen

a) Förmåner vid sjukdom och moderskap

- lag om social trygghet (117/1993)
- hälsovårdslag (97/1990 med ändringar)
- lag om det isländska centret för hörselträning och talterapi (35/1980)
- lag om det isländska centret för rehabilitering av synskadade (18/1984)
- lag om äldreomsorg (82/1989) med ändringar
- lag om sanitära åtgärder (34/1954 med ändringar)
- lag om epidemiska sjukdomar (10/1958 med ändringar)
- lag om förebyggande av tuberkulos (66/1939)
- lag om sexual- och förlossningsundervisning och om abort och sterilisering (25/1975)
- lag om förebyggande av könssjukdomar (16/1978).

b) Förmåner vid invaliditet

- lag om social trygghet (117/1993)
- lag om ålderspension (2/1985 med ändringar)
- lag om pensionsfond för jordbrukare (50/1984 med ändringar)

- lag om pensionsfond för sjömän (49/1974 med ändringar)
 - lag om en allmän pensions- och försäkringsfond (95/1980 med ändringar)
- c) förmåner vid ålderdom
- lag om social trygghet (117/1993)
 - lag om äldrevård (82/1989 med ändringar)
 - lag om ålderspension (2/1985 med ändringar)
 - lag om pensionsfond för jordbrukare (50/1984 med ändringar)
 - lag om pensionsfond för sjömän (49/1974 med ändringar)
 - lag om en allmän pensions- och försäkringsfond (95/1980 med ändringar)
- d) förmåner till efterlevande
- lag om social trygghet (117/1993)
 - lag om ålderspension (2/1985 med ändringar)
 - lag om pensionsfond för jordbrukare (50/1984 med ändringar)
 - lag om pensionsfond för sjömän (49/1974 med ändringar)
 - lag om en allmän pensions- och försäkringsfond (95/1980 med ändringar)
- e) förmåner med anledning av olycksfall i arbetet och arbetssjukdomar
- lag om social trygghet (117/1993)
- f) dödsfallersättning
-
- g) förmåner vid arbetslöshet
- lag om arbetslöshetsförsäkring (93/1993 med ändringar)
- h) familjeförmåner
- lag om inkomstskatt och fastighetsskatt (69 § 75/1981 med ändringar)
- i) registrering, obligatorisk pension och försäkringsskatt
- lag om registrering av pension (91/1980 med ändringar)
 - lag om löner, villkor och obligatoriska pensionsförsäkringar för arbetstagare (55/1980 med ändringar)
 - lag om försäkringsskatt (113/1990 med ändringar)

II. Minimiförmåner som avses i artikel 50 i förordningen

-

III. Förmåner som avses i artikel 77 i förordningen

- lag om social trygghet (14 §, 117/1993)

IV. Förmåner som avses i artikel 78 i förordningen

- lag om social trygghet (14 §, 117/1993)

Förteckning över norsk lagstiftning

I. Lagstiftning och system som avses i artikel 4.1 och 4.2 i förordningen

a) förmåner vid sjukdom och moderskap

- lag av den 28 april 1961 nr 2 om mentalvård
- lag av den 17 juni 1966 nr 12 om social trygghet, utom §§ 3A-8, 3A-14 och 10-3 tredje stycket
- lag av den 19 juni 1969 nr 57 om sjukhus
- lag av den 19 november 1982 nr 66 om kommunal hälsovård

b) förmåner vid invaliditet

- lag av den 17 juni 1966 nr 12 om social trygghet
- lag av den 19 juni 1969 nr 61 om särskilda tillägg till förmåner från det nationella försäkringssystemet

c) förmåner vid ålderdom

- lag av den 3 december 1948 nr 7 om pensionsförsäkringar för sjömän
- lag av den 3 december 1951 nr 2 om pensionsförsäkringar för skogsarbetare
- lag av den 28 juni 1957 nr 12 om pensionsförsäkringar för fiskare
- lag den 22 juni 1962 nr 12 om pensionsförsäkringar för sjuksköterskor
- lag den 17 juni 1966 nr 12 om social trygghet
- lag den 19 juni 1969 nr 61 om särskilda tillägg till förmåner från det nationella försäkringssystemet

d) förmåner till efterlevande

- lag den 17 juni 1966 nr 12 om social trygghet
- lag av den 19 juni 1969 nr 61 om särskilda tillägg till förmåner från det nationella försäkringssystemet

e) förmåner med anledning av olycksfall i arbetet och arbetsjukdomar:

- lag av den 17 juni 1966 nr 12 om social trygghet
- lag av den 16 juni 1989 nr 65 om yrkesskadeförsäkring

f) dödsfallsersättning

- lag den 17 juni 1966 nr 12 om social trygghet

g) förmåner vid arbetslöshet

- lag av den 17 juni 1966 nr 12 om social trygghet

h) familjeförmåner

- lag av den 24 oktober 1946 nr 2 om barnbidrag

II. Särskilda icke avgiftsfinansierade förmåner som avses i artikel 4.2a i förordningen

- lag av den 17 juni 1966 nr 12 om social trygghet (§§ 8-2, 8-4 jfr 7-3 och 6-6, 10-2 och 10-3)

III. Minimiförmåner som avses i artikel 50 i förordningen

- lag av den 17 juni 1966 nr 12 om social trygghet (§ 7-2)
- lag av den 19 juni 1969 nr 61 om särskilda tillägg till förmåner från det nationella försäkringssystemet

IV. Förmåner som avses i artikel 77 i förordningen

- lag av den 17 juni 1966 nr 12 om social trygghet (§§ 7-8, 7-8A och 8-8)

V. Förmåner som avses i artikel 78 i förordningen

- lag av den 17 juni 1966 nr 12 om social trygghet (§ 10-12)
- lag av den 19 juni 1969 nr 61 om särskilda tillägg till förmåner från det nationella försäkringssystemet

Sakregister

57-62-årsregeln	38
Administrativa kommissionen.....	12
Administrativa kommissionens beslut och rekommendationer	84
Anmälan	69
Anmälan av i Sverige bosatt pensionär	69
Anmälan för i Sverige bosatt barn med barnpension	70
Anställd.....	18
Anställd eller familjemedlem.....	20
Ansvariga och administrerande institutioner m.m.	23
Ansökan av ålderspension för den som är född 1938 eller senare	32
Ansökan om svensk pension och pension från ett annat medlemsland vid bosättning i Sverige	53
Ansökan om svensk pension vid bosättning utanför Sverige	56
Antagandeberäkning med stöd av förordning 1408/71.....	49
Arbetskadeföränta	49
Artikel 12 Nordiska konventionen	39
Avgifter	30
Barnpension efter avliden pensionär	67
Barnpension enligt AFL.....	33, 63
Barnpension enligt förordning 1408/71	63
Barnpension enligt förordning 1408/71 - huvudregeln	33
Barntillägg enligt AFL	61
Barntillägg vid tillämpning av förordning 1408/71.....	61
Behörig försäkringskassa.....	54
Behörig institution.....	23
Behörig institution för sjömän	23
Behörig institution för utlandsbosatta.....	23
Behörig myndighet	23
Behörig stat	23
Beräkning enligt AFL	41
Beräkning enligt förordning 1408/71.....	41
Beräkning enligt LIP	41
Berörd institution	24
Beslut	70

Beslut om pension	58
Bilaga VI till EES-avtalet	12
Bilagor till förordningarna	12
Blanketter	13, 79
Bostadstillägg	46
Bostadstillägg till pensionärer (BTP) ,.....	31
Bosättning utomlands	40
Bosättningsperiod	37
Byte av medborgarskap	21
EES-avtalet	11
Efterlevande	20
Egenföretagare	18
ELSY	79
Endast svensk barnpension	64
Enhetlig tolkning	78
Ett lands lagstiftning	29
Europeiska Ekonomiska gemenskapen	7
Europeiska unionen (EU)	7
Exportabilitetsprincipen	8
Faktiskt pensionsbelopp	42
Familjebidrag	26
Familjeförmåner	26
Familjeförmåner för pensionärer och barn som har förlorat en förälder eller båda föräldrarna	60
Familjeförmåner och familjebidrag	26
Familjemedlem	20
Flykting	20
Flyttning till ett annat medlemsland	66
Folkpension enligt SofL vid bosättning utomlands	37
Fortsatt tillämplighet	14
Förmåner av annat slag	46
Förmåner av samma slag	44
Förmåner och pensioner	25
Förmåner till efterlevande	26
Förmåner vid invaliditet	26
Förmåner vid invaliditet, ålderdom och dödsfall	31
Förmåner vid ålderdom	26
Förnyat sjukbidrag	54
Förordning (EEG) nr 1408/71	7

Förordning (EEG) nr 574/72	7
Försäkrad enligt SofL	31
Försäkrings- eller bosättningsperioder kortare än ett år	51
Försäkringsperiod	37
Försäkringsperioder och bosättningsperioder	36
Försämrad invaliditet.....	59
Förteckning över dansk lagstiftning	86
Förteckning över finsk lagstiftning	87
Förteckning över isländsk lagstiftning	90
Förteckning över norsk lagstiftning	92
Förteckning över svensk lagstiftning.....	84
Garantipension	31
Gemensamma bestämmelser för familjeförmåner/familjebidrag	69
Gemensamma bestämmelser om pensionsförmåner	52
Handikappersättning	31, 37
Inkomstpension.....	40
Konventioner om social trygghet i förhållande till förordning 1408/71	14
Konventioner om social trygghet med länder utanför EU/EES-området	15
Lagstiftning	25
Lagstiftningsförteckning.....	28
Likabehandlingsprincipen.....	7
Länkar	9
Maastricht-avtalet	11
Maximiperioder	51
Medlem i EU	11
Medlemsland.....	13
Medlemsstat	13
Motsvarande pensionsförmåner.....	72
Nordisk medborgare	39
Omfattad lagstiftning	15
Omfattad personkrets	12, 18
Omräkning av arbetsskadelivränta vid sammanträffande med utländsk pension.....	77

Omräkning av valutor.....	76
Omvandling.....	32
Pension från endast ett medlemsland	61
Pensionspoäng.....	39
Pensionstillskott (PTS),	31
Pensionär	30
Personkrets med rätt till folkpension	15
PGB vid tillämpning av förordning 1408/71	41
Pro rata temporisprincipen	8
Proportionering enligt nordiska konventionen	46
Prorataberäknad förtidspension.....	50
Provisorisk utbetalning.....	54
Rekommendationer.	83
Retroaktiv utbetalning	56
Romfördraget.....	7
Rätt till barnpension från flera medlemsländer	65
Rätt till barnpension i två medlemsländer med olika begynnelsepunkt	68
Rätt till förtidspension eller efterlevandepension.....	49
Rätt till pension från flera medlemsländer	62
Sakområden	25
Sammanläggning av försäkringsperioder	35
Sammanläggningsprincipen	7
Samordning enligt AFL m.m.....	43
Samordning enligt förordning 1408/71.....	43
Sociala förmåner.....	27
Socialbidrag	75
Statslös	20
Särskilda bestämmelser om invalidpension	58
Särskilda bestämmelser om poängår.....	40
Särskilda icke avgiftsfinansierade förmåner	27
Teoretiskt pensionsbelopp	42
Territoriell omfattning.....	11
Territorium	11
Tillägg för barn.....	64
Tillägg för pensionstagare	76
Tillägg för pensionärer	63
Tillämplig lagstiftning.....	29

Treårsregeln - ATP.....	40
Undantag	30
Undantag från huvudregeln	34
Underrättelse.....	33
Underrättelse vid dödsfall m.m.	58
Underrättelse vid flyttning	58
Uppskjutet uttag av ålderspension	55
Utbetalning.....	58, 71
Utbetalning av pension inom EU/EES.....	33
Utgivande av förmåner	70
Utredande institution	24, 52
Vilande förtidspension	59
Vårdbidrag.....	31
Yrkesskadelivränta vid tillämpning av förordning 1408/71.....	48
Yrkesskadelivränta vid tillämpning av svensk lagstiftning.....	48
Ålderspension utan ansökan vid bosättning i Sverige	53
Återbetalning av för mycket utbetald ersättning	72
Återbetalning av för mycket utbetald ersättning enligt förordning 574/72	72
Överklagande.....	78
Övriga socialförsäkringsförmåner.....	73